

КАЛЕНДАР

ГАРАСИМА

Чорнохліб

НА ЗВИЧАЙНИЙ РІК

1922

ЦІНА
60 ц.

УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА
„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ”
ВІННІПЕГ, КАНАДА.

ГОСИЛАЙТЕ

свое збіжжя гарями лише до одинокої У-
країнської Фармерсь-
кої Елеваторної Спіл-
ки.

ДАСМО відповідні завданки і продаємо після інструкцій самих фар-
мерів. Ручимо за солідну і точну обслугу.

СПІЛКА має свої елеватори в слідуючих місцях: ФІШЕР
БРЕНЧ, ТОЛСТОЙ, ЕТЕЛЬБЕРТ, ОАКБУРН, МЕНЗІ, ЕЛФІНСТОН, ШТО О ГУДІВ.
з цих місцевостях всі фармери, а головно шеровці повинні продавати збіже до своїх елеваторів.
ДБАЙМО всі разом про розвій наших економічних організацій. Спільними силами зможе
мо много доказати.

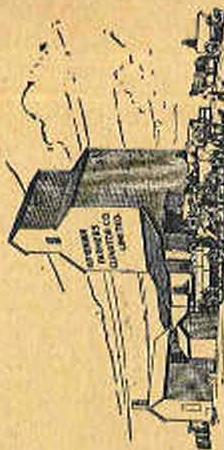
НАША СПІЛКА має державний лайсنس і бонд, а се є певна запорука за кождий бу-
шель, що буде присланний до Спілки.

Шліть Збіже і Пишіть По Інформації На Слідуючу Адресу:

Ruthenian Farmers' Elevator Co., Ltd.

278 Grain Exchange

Winnipeg, Man.

КАЛЕНДАР

ГАРАСИМА

ЧОРНОХЛІБА

НА РІК ЗВИЧАЙНИЙ

— 1922 —

УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІВКА В КАНАДІ
210-214 ДУФЕРН АВЕ., ВІННІПЕГ, МАН.

СПРАВЛЕНС ПОХИБОК.

При друкованю цього календаря вийшли деякі похибки і читач наскрізь зробить, коли їх справить, їм завбресеть до читання календаря.

Сторона 2, — в 6-ім рядку є: „до віри”, а має бути саме: „віри”

Сторона 9 на самім досі додати: учень ділчим (Поучене).

Стор. 12 в верхнім рядку має бути: Твої старання не будуть даремні.

Стор. 15 — в дол. рядку має бути: Браміни, або брамани.

Стор. 23 — в 8-ім рядку згори має бути: зеребував (не: перебував).

Стор. 24 — в 11-ім рядку з гори є: дурці не дбають, а має бути Цуркі не дбають.

Там же — 22 рядок з гори, має бути: Дурень, що... (не: хто).

Там же — в посійднім грубцім рядку випущено „подібний” (має бути подібний до того).

Стор. 32 — в 7-ім рядку з гори є: московської, а має бути: московільської.

Стор. 38 — в 8-ім рядку з долини має бути: гуцульські і буковинські.

Стор. 43 — в 3-ім рядку згори: поясники, має бути: появники.

Стор. 48 — в 3-ім рядку здолу вичеркнути: „тур”

Стор. 92 — в 4-ім рядку з гори має бути: а ті гужають.

Стор. 94 — в 3-ім рядку згори має бути: вміти розпустити.

Стор. 95 — в 2-ім рядку згори має бути: Будда в трійцітім (не: тришайцітім).

Там же — в 10-ім рядку згору має бути: Вони родить ся.

Стор. 108 — верхній рядок першої косюмки перенести лід. другу косюмку тобіж сторони, де вийде:

Поглянеш оком так немов...

Гріх зате!

Нехай читач поправить ці помилки олішцем, тоді йому і кому будь другому буде ліпше читати.

ПЕРЕДНЕ СЛОВО ДО КАЛЕНДАРА.

Дяючи Вам таї вашим діточкам — нехай здорові ростуть Вам на втіху . . . отсей другий мій календар, хочу висловідати ся перед Вами з тих складотів, які жалі довоодилося мати, ним сей календар до рук Вам дістав ся.

Отже перш... Колиб в мене була власна друкарня і я був інду настаршим, то першо сей календар був би ще інший ніж' він є. А чужими руками ви ніколи того не зробите, іщо своїми. Бо колиб, кажу власна друкарня, то і кум Павло юсісь побачив би і порадив би, тай жінка звернула би на цюс увагу, а може і дигніза (бо в мене діти дуже мудрі, такі, як Ваші) нехочали ліддала би якусь думку. Тай таки те, що в календарі було би лише те, що я хочу, бо чоловік сам доглядав би.

І тому, щоби богато не говорити, скажу, що трошка матеріжу є тут зовсім чужого . . . такого, що і не знав я, що його помістять. Цовідав ся як ошепля та було вже зацілю.

Друге — наробыли богато помилок, бо . . . як той війт каєв: яс моє око не доглянє, там малу нема. Отже мусів я ті помилки окремо зібрати, а Ви нім заберетеся до читання, найперш їх переглянути, відлукайте й олівцем поправте.

Третє — образки... Думав я дати богато образків до цього календара — фотографії дітей, жіночної сестри, аренданара з нашого села, писара; дальше тутешніх чимало. Але не моє вина, що образків нема. Образки були, тілько бачите, не було трохи на те, щоби з них кліпі (плити до відбивання) поробити. Цоручив я їх друкарни, а там подивилися, подумали, шомахали головою, потім ще потерли чоло і тогди кажуть:

— Гаря! образки тай треба би... але чаки тяжкі... Мусите на сей раз (ніби то на сей рік) зібачати тай попросіть своїх чиганців, щоби на сей раз вибачами. Орудуємо ми їх грізникі для них; поможуть вони більше видавництву, тогли може видавництво більше зробити. А то тяжкі часи в них, (ніби то в час) а ще тяжкі в нас. Коли вже Бог дасть дочекати на рік слідуючий, то буде богато образків, а тепер хто щирій Українець та розумний чоловік, той вибачить і не подивується. Рада душа до разу та...

Таке всі ці говорять та жалують ся, а я й сам бачу, що циро говорять. Тогди кажу їм:

· Коли такс, то вже нехай буде без образків.

Отже вийшло таке, що як самі здорові багите, то і не їх вина, і не мої і не ваша. Вже радше можна тут винувати Гашага Польбечка, бо колиб був дав тих 500 доларів на образки, що зплатив за перенесення горівки, то було можна наробыти тілько образків, що де-де!...

РІК 1922

СВЯТА І ПОСТИ В 1922 РОЦІ.

(Після звичайного календара, або т. з. нового стилю).

СВЯТА.

Мясинець в 1922 р. 6 тижнів і 2 дні.

Неділя Мясопустна 19 лютого.

Неділя Сиропустна (спрове пурпурне) 26 лютого.

Великдень 16 березня; римо-католицький Великдень разом з українським.

Вознесеніє 26 травня.

Зелені Свята (Сошествіє св. Духа) 4 червня.

ПОСТИ.

1. В Навечеріє Богоявлення (Другий, або Щедрий Святий Вечер).

2. Великий Піст - - від 27 лютого до Великодня.

3. Петрівка від пошанілка 12 червня до свята Петра і Павла — 4 липня і 2 дні.

4. Опасівка.

5. Усікновеніє Глаши св. Івана.

6. На Воззвижені Честного Хреста.

7. Пилипівка від 28 листопада до Різдва Христового,

8. Середи і пятниці кожного тижня крім загальнинць.

ЗАГАЛЬНИЦІ.

Церква не вимагає посту:

1. Від Різдва до Святого Вечера перед Йорданом.

2. Межи неділеко Митара 5 лютого і неділею Благодатного сина 12 лютого.

3. Від Великодня до Провідної (Томиної) неділі.

4. Тиждень після Зелених Свят (до Неділі Всіх Святих).

ЧАСИ ПОВЗДІРЖАНЯ.

Всесвята з музикою і гучні забави забороняє Церква в такі часи:

1: В усі середи і пятниці.

2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.

3. Від понеділка Сиропустного до неділі Томиної (до Провідної Неділі).

4. В Петрівку і Опасівку.

5. В День Усіх нововін гомоні Івана Хрестителя.

6. В день Воззіження Честного Хреста.

VII.

Саме наше жите вимагає якоїсь системи, якогось порядку. Новинок бути означений час ця працю і на відночинах; на будені справи і на релігійно-моральні; на молитву і забаву. Де ж люди порядок життя легко відмежувати, там пускають вони з рук контролю над самими собою і над своїми дітьми і жите сходить тоді до моральної анархії, до безладу. А очевидно безлад є упадок характерності, упадок морали домашньої і громадської.

Згадати хомібі одно — танці в неділі і свята. В інших людів, що розуміють значення свят, танці не бувають, в нас же протилежно — неділі і свята бувають дніми, коли молодіж гопки витинає. А се характеру не тільки не підносить, але його німає.

Церква давно вже дбає, щоби завжди в життю лад і між іншими поділила час року на пори і дні, означуючи, що повинно ся в ті пори чи дні робити, а чого ні.

ЧИСЛЕНЯ ЛІТ.

Григорянський Календар, се той календар, якого тут і в західній Європі уживався загально.

Юліанський календар, се календар, якого уживав наша церква. В цьому місяці і число днів в місяцях такі самі, як і в Григорянському, однакож Новий Рік Юліанській припадає пізніше — бо тоді, коли в Григорянському численно вже 14-го січня. Поздібно квітень 1-ий день кожного місяця в церковному календарі припадає — там 14, тут донедавна 1-го.

Переступні роки є ті, яких число дністя ся поділяти через 4 і нічого не лишає ся (це лише ся щробів). Рік 1922-ий не дастє си через 4 рівно поділити, отже є роком звичайним, а найближчим подільним через 4 роком буде 1924 рік — він буде переступним.

Се правило вноші прикладається до церковного календара, однакож в Григорянському календарі є остилько рікніці, що з літах, котрі мають лише сотки (1800, 1900, 2000), мусять ті сотки (18, 19, 20) поділитись без решти через 4, тогли будуть вони переступними. Коли ж не поділять си, то переступними не будуть.

Греці числять літа від Створення Світу (візантійська доба). Вона означує створене світа на 1-го вересня (5,509 літ перед Христом), отже таємницій наш 1922 рік є там 7431-им роком і зачав ся він 1-го вересня старого стилю.

Жиди числять літа від створення світу і їх Ісаїй, Рік зачинається в тій порі року, що і грецький, хоч не точас того самого дня. В осени 1922 року зачинається в них 5683 рік.

Турки і взагалі люди магометанської віри числять літа від вандрівки Магомета з Мекки до Медини. Їх Новий рік припадає в падолисті і в осені 1922-го року зачинається їх 1341-ий рік.

СІЧЕНЬ — JANUARY

1-ий місяць

— 1922 —

має 31 днів

Дні	Н.ст.	с.ст.	Українські Свята	Латинські Свята
Н	1	19	Грудень 1921. Нед. 28.	Новий Рік
П	2	20	Ігнатія Богомоця	Аделляйди
В	3	21	Юліаній мучениці	Ісконевефи
С	4	22	Анастазій	Тита епіск.
Ч	5	23	10 муч. в Криті	Ермелій
П	6	24	Свят. Вечер	Трох Короляв
С	7	25	Рождество Христове	Луки апост.
<hr/>				
Н	8	26	Собор Пр. Богородиці	Севериана
П	9	27	Стефана Первомуч.	Мартинаffии
В	10	28	Пам. 20 тис. муч. спал.	Севастія
С	11	29	Дітій уб. в Виф.	Галини
Ч	12	30	Ланізій мучениці	Браста
П	13	31	Меланій преп.	Вероніки
С	14	1	Січ. Новий Рік 1922. В.	Фелікса
<hr/>				
Н	15	2	30 Н. Сильвестра	Павла
П	16	3	Малахій лпрор.	Маркила чашн
В	17	4	Собор 70 апостолів	Антонія
С	18	5	Нав. Бог. (Піст)	Приски
Ч	19	6	Богоявлене Г. (Йор.)	Генрика
П	20	7	†Собор св. Івана Хр.	Фабіяна
С	21	8	Георгія	Агнішки
<hr/>				
Н	22	9	31. Нед. 110 літівкага	Вінкентія
П	23	10	†Філорія Ніс,	Обр. Пр. Д. М.
В	24	11	†Теодозія Великого	Тимотея
С	25	12	Татійни	Павла
Ч	26	13	Ерамила	Полікарпа
П	27	14	Отиців в Синаї	Івана Золот.
С	28	15	Іанна Тивейського	Кароля
<hr/>				
Н	29	16	32. Нед. Петра	Франца
П	30	17	†Ліnton'я Великого	Мартина
В	31	18	Лтаназія і Кирила	Петра

Дентист Dr. Irvin R. Fried

ОБНЯВ ОФІС ДР. БЕРКОВІЧА.

Витягають зуби без болю, після якотої панікрабованої методи.
Робота гарантована. — Говоримо по українськи. — АДРЕСА:
409 СЕЛКІРК АВЕ., над Юніон Банк., вхід від Салтер вулиці.

УВАГА! РОДИМЦІ! УВАГА!

ЯК ВИ ГЛЯДІТЕ ЗА ОДНОСТРІННИМ

КРАВЕЦЬКИМ УБРАНСМ

як літнім так і зимовим, то найкраще місце до набуття є в

КРАВЕЦЬКІЙ ГРОБІТНІ

T. Федуна, п. ч. 155 МкГрерор Стр.,

другі двері на північ від Селкірк вул.

Магазинний додбір працівнико вікових кухонь, чорних, сініх, броварів та білих. Отже я підсіг, що задовільно вибачати
жіночій елегантності — Також спілупплю, жінку, прасую убрання.

ЗАЦІАМЯГАЙТЕ АДРЕСУ:

T. FEDUN, Tailor,

155 McGREGOR STR., — — WINNIPEG, MAN.

Second Door North From Selkirk Ave.

ПЕРЕПЛЕТНЯ КНИЖОК!

При видавництві „Українського Голосу” міститься
„ПЕРЕПЛЕТНЯ КНИЖОК”. Хто має книжки і бажав
би їх оправити, нехай принесе або пришле до нас.

РОБОТУ ВИКОНУЄМО ВДОВОЛЯЮЧО.

Прикладаючи книжки, прохіммо зазначити, чи бажаєте
оправити їх в твердий шапір чи в полотнон.

АДРЕСУЙТЕ:

UKRAINIAN VOICE

BOX 2626, Sta. B.

WINNIPEG, MAN.

ЛЮТИЙ — FEBRUARY

2-ий місяць

— 1922 —

має 28 днів

Дні	н.ст.	с.ст.	Українські Свята	Латинські Свята
С	1	19	Січень. Макарія еп. †Евтимія вел. Максима і Неофита Тимотея апост.	Ігнатій Марії Громн. Власія Блажея
Ч	2	20		
П	3	21		
С	4	22		
Н	5	23	Климента свящмуч.	Агафій
П	6	24	Десять Дівиць. Кесні	Ромуальда
В	7	25	†Григорія Богосл.	Івана
С	8	26	Ксеноф.	Кирила
Ч	9	27	†Іер. Мош. Ів. Зол.	Дороти
П	10	28	Іреї. Ефрема	Схолястики
С	11	29	Пер. мопс. св. Іпп. Бог.	Евфроzinи
Н	12	30	Трох Святих Нед. Бл. С.	Гавдція
П	13	31	Кирила і Івана безсреб.	Катерини Річ.
В	14	1	Лютий. Трифона	Валентого
С	15	2	Стрітене Господнє	Фавстіяна
Ч	16	3	Симеона Богопр.	Юлії
П	17	4	Ізидора іреп.	Сабина
С	18	5	Агафій муч.	†Повілець
Н	19	6	Неділя Мясопустна	Конрада
П	20	7	Партенія преп.	Евстахія
В	21	8	Теодора стр.	Касіяна
С	22	9	Никифора	Елєфана
Ч	23	10	Харлампія м.	Кат. ов. Петра
П	24	11	Власія	Матея
С	25	12	Мелетія	Зигфрида
Н	26	13	Неділя Сиропустна	Віктора
П	27	14	Поч. Великого Посту	Александра
В	28	15	Онисима апост.	Теофілія

Старокраєві Книжки

МИ ТЕПЕР ОТРИМУЄМО КОЖДОГО ТИЖНЯ БОГАТО НОВИХ КНИЖОК, МІЖ ЯКИМИ Є Й ОТСІ:

В. ВИННИЧЕНКО. —	Рівногоря, 274 стр.	\$1.00
Відроджене Нації. — том I. ...	По-Свій, 208 стр.	\$1.00
Відроджене Нації. — том II. ...	Божкі, 356 стр.	\$1.00
Відроджене Нації. — том III. ...	Чесність з слобою, 268 стр.	\$1.00
Краса і сила, 260 стр.	Хочу, 303 стр.	\$1.25
Голота, 291 стр.	Богдан, 264 стр.	\$1.00
Боротьба, 251 стр.	М'як лвох сил, 163 стр.	50 ц.
Кузь та Грищунь, 216 стр. ...	Син України, повість з гайдамаками	
Історія Якимового будинку, 210 сторін	шоніжанського життя з кашворюванням підражками в гарсії опраті \$2.00,	

ІЛЮСТРОВАНІ ТВОРИ УКРАЇНСЬКИХ КЛЯСИКІВ І СУЧASНИХ ПІСЬМЕННИКІВ.

у критичних виданях, з літературно-історичними вступами, життєписами й коментарями, на типографському папері, лекаковського формату, гарного виконання.

I. ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

у трох томах, вилаке Богдана Лескіча. Брош. всі три томи \$6.00
В отрізі \$9.00

II. ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА,

(українських і російських), перше найповітніше видання,
вилаке Богдана Лескіча, в такіх бронштурозах, всі 5
томів \$10.00 . В отрізі \$15.00

ІВАН ФРАНКО: „З ВЕРШИНОЮ ПІДЗИЙ”

твроте видане І-го Відомого Сім'янечка, 1 т. брош. 2.00, в опр. \$3.00

ПИСАННЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО,

відцінє автора, 2 томи броншур. \$4.00, в отрізі \$6.00

з пільмо-драматичних п'єсах, на сценічному лицері з пасажурованнями окрес-
дивками. Кожен із них близко 300 сторін, компактне брош. \$2.00

В отрізі \$2.00

Подвійний том (нучера) компакт: —

Бронштурозах \$3.00

В пристрійливій опраті \$4.00

1. Анатоль Свидницький Ілюбр-
ожець 14—15. М. Янків, Танець тіней.

2—3. Оліга Кобилянська, Царівна. 16—17. І. Нечуй-Левицький,

4—5. Майрінк, Голем. 18—19. К. Тетмаєр, Янкою Смерти.

5—6. Антон Крушельницький, Ру-
бакутъ єж. 26—27. Нечуй Левицький, Хмари.

7—8. Іван Франко, Зложр. Бенкут. 28—29. Ів. Франко, Перехресті

8—9. Толстой, Відроджене. 30—31. стежки

10—11. О. Кобилянська, Земля. 32— 1 Нечуй-Левицький, Кайлаше-

12—13. Келерман, Туніс.

ва Смія.

UKRAINSK KNYHARNIA

850 MAIN STREET.

WINNIPEG, MAN.

— Філії: —

10026—101-st STR.

EDMONTON, ALTA.

1708 ROSE STREET,

REGINA, SASK.

Пишіть по катальогу!

МАРТ – БЕРЕЗЕНЬ – MARCH

3-ий місяць — 1922 — має 31 днів

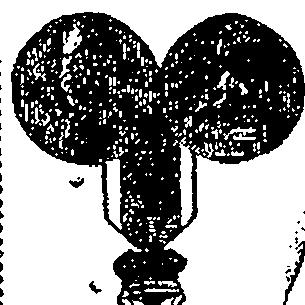
Дні н.ст.	с.ст.	Українські Свята	Латинські Свята
С 1	16	Лютгій. Памфіла	Альбіна
Ч 2	17	Теодора Тір.	Симпліція
П 3	18	Лъва лали	Кунигунди
С 4	19	Ап. Архія	Казиміра
Н 5	20	1. Неділя Посту.	Фридриха
П 6	21	Тимотея і Евстратія	Віктора
В 7	22	Об. мощ. св. м. евген.	Івана
С 8	23	Полікарпа свящнм.	Томи
Ч 9	24	Об. Ім. Ів. Хр.	Францішки
П 10	25	Тарасія	40 мужчиніків
С 11	26	Порфірія	Катерини
Н 12	27	2. Нед. Посту. Прокопій	Григорія
П 13	28	Власія ісповідника	Христини
В 14	1	Март. Евдокій	Зофії
С 15	2	Теодота	Льонгіна
Ч 16	3	Евтропія	Любіна
П 17	4	Герасима	Гертруди
С 18	5	Конона	Едуарда
Н 19	6	3. Нед. Посту. 42 муж.	Йосифа обруч.
П 20	7	Василія	
В 21	8	Теофілакта	Венедикта
С 22	9	†40 мужчиночків	Октавіана
Ч 23	10	Кондрата муж.	Віктора
П 24	11	Софронія	Софронія
С 25	12	Теофана	Благов. Пр.Д.М.
Н 26	13	4. Нед. Посту. Никифор.	Касіяна
П 27	14	Венедикта преп.	Івана Капістр.
В 28	15	Агапіт	Евст. і Кирила
С 29	16	Савина	Руперта
Ч 30	17	†Алексія	Бальбіни
П 31	18	Кирила Ерусал.	Кирила

ЙДИ ДО СВОГО ОБОВЯЗКУ З ЦІЛОЮ ЕНЕРГІЄЮ

а будеш побідником! Ти можеш зробити своє життя потнім успіху, або цілкомитою невдачю. Але щоби вийти побідником з житової борби, мусиш бути в добром здоров'я, твої всі органи мусить бути в новий силі. А як твоя енергія ослабла і житедайні сили мають сейчас заживай

дактів і „Гранд Прікс“. Одинадцять Золотих Медалей

ЛОНДОН, 1910.

Трінера Ангеліка Гіркого Вина.

Сей легопітний скріпняч, якого оглядники пізжать виключно до ростивного царства, лактє тобі здоровий сон, созміщати травлене, проглясти твій ум і підніссе твою енергію. Він є дуже добрим для вірховочих до здоров'я.

Трінера Антіпутрін

є найбільше успішним прополікуванням на запальне горла, чищене рота, а спеціально на болячі ясна, на чищене рані т. п.

Трінера Кашлевий Седатив

для скору полежу на застуджене і кашель, на хрипку, астму і т. д.

Трінера Червоні Пігулки

є найбільшими за колінко, затвержено, на отхилість, в лукавю по перевірканю смрки в іді, або в напітку і т. п.

МАЮТЬ ІХ ВСІ АПТИКАРІ і
ТОРГОВЩИКИ.

НЕ ПРИНИМАЙТЕ ПІДРОБОК.

Jos. Triner Co.

Філія в КАНАДІ:

HOME REMEDIES SALE

848-852 Main Street

WINNIPEG,

MAN.

ЦВІТЕНЬ — APRIL

4-ий місяць — 1922 — має 30 днів

Дні і ст.			Українські Свята	Латинські Свята
C	1	19	Март. Хризанта	Teодори
H	2	20	5. Нед. Посту	Франца
P	3	21	Якова архелод.	Ришарда
V	4	22	Василія	Вінцента
S	5	23	Никона	Ізидора
Ч	6	24	Захарій	Германа
P	7	25	Благовіщ. пр. Богор.	Доната
C	8	26	Собор Арх. Гавриїла	Діоанізія
H	9	27	Неділя Цвітна	Марії Егип.
P	10	28	Іларіона преп.	Езекуїла
V	11	29	Марка	Леона
S	12	30	Ів. Ліс.	Георгія
Ч	13	31	Страстний Четвер	Тибуриція
H	14	1	Вел. П'ятниця. Марії Єг.	Вел. П'ятниця
C	15	2	Вел. Субота. Тита	Вел. Субота
H	16	3	Великдень	Великдень
P	17	4	Світлий Понеділок	Світ. Понеділок
V	18	5	Світлий Вівторок	Апосолія
S	19	6	Евтихія	Емми
Ч	20	7	Григорія сп.	Леона
P	21	8	Іродіята апостола	Віктора
C	22	9	Евасіхія	Сотера
H	23	10	Нед. Томіна (Приводи)	Войтіха
P	24	11	Аптичн. свящн.	Юрія Міуті.
V	25	12	Василія	Марка
S	26	13	Артемона свящнуч.	Клета
Ч	27	14	Мартіна папи	Анастазія
P	28	15	Аристарха єписк.	Віталія
C	29	16	Агапії, Ірини	Петра муч.
H	30	17	Нед. Мироносиць, Сим.	Катерини

Висліди у 20 днях, або

Nuga-Tone

Витворює Богату, Червону Кров, Сильні Кріпкі
Нерви, Кріпких Мущин і Женщин.

Кожен вчіте зголодіти і сила віддашеться, коли ваш ум стає ся приголомжений, а чане звісно спадне, коли він є заслугованим побуждуючих средств і належного, тоді пробуйте Нуга-Тон, а переконайтеся, як скоро буде чутати ся іншими членами!

Цілющих усіх лікарських недомогань, як браки, вичитку, мастрофії, гази і вади, знижувати, жовтанчака недостача крові, депримати щишіану, багаті голови, зевінчальні, браки сечурії, ослаблене жижучі сили і безжівності, опрієнчене відсуттєм Нервівка Нервів, різкі, водніста кров і ліхе зруясане крові.

Кожкий орган, кожде функція тіла залежить від Нервівки Сити, позаяк се житє і ділаете. Нервози-Енергія є гужована спружина жолудєка, печінки, вирок і кишок, ударів серця і кружевся крові. Нуга-Тон є найбільше розумним лічітлем за нервовий і фізичний розстрой. Дієтого? Позаяк він смикає со звісімок цибулях, згоравле підсушуючих овочівників, поруочуючих і тряпичесувачих первородничих лікаріями і головною чільною благою зеліза і фосфору — поклони для крові і нервів.

Нуга-Тон піщає житє печінці, оживляє кишку, так, що вони опорожнюються регулярно. Воно відроджує нерви, погасило відчуття матерії. Нема більше газів і вадуть, погасило відчуття або обложеного язика. Нема більше терпінні, і боляїв! Нуга-Тон викликав чудовий аппетит, добре тривале, скріпляє нерви і сприяє второродній, вітевікуючій сіні. Нуга-Тон забагачує хробак, проправляє кружевене крові, додає бліскучої зморозою краски лиця і розяє очі! Всю витворює симптомік, п'єстичистік мущин, здровішік і гарнільнік жінок. Нуга-Тон не містить усилюючих средств, — ані напіжну якіснікуючих мопикаментів. Він находити ся в старанно опакованім інкапсули. Воно покрумте зверху цукром, є пупенне в смаку, ласка до заживання. Сироватість його він буде поручати його усім вагінним постелям.

НАША АБСОЛЮТНА ГАРАНТІЯ: Ціна — Нуга-Тон підносить один долар і 25 ц. (\$1.25) за фляшку. Кожда фляшка містить дев'ятдесят (90) пастильок, вистачаючих на літнє в протягу одного місяця. Ви можете купити шість фляшок, на протяг цільмісячного лічення за шість (\$6.00) доларів. Зажийте Нуга-Тон через двадцять (20) днів; коли ви є непдовolenі вислідом, зверніть решту пакету разом з пудском до нас, а ми безприволочко звернемо гроши. Як бачите то не можете стратити одного цента. — Ми беремо на себе ризико. — Дістали можна піш адресами:

HOME REMEDIES SALES, 850 Main Str., WINNIPEG, MAN.

1708 Rose Str., REGINA, SASK.

10026 — 101 Street, EDMONTON, ALTA.

МАЙ – ТРАВЕНЬ – MAY

5-ий місяць — 1922 — має 31 днів

Дні н.ст.			Українські Свята			Латинські Свята		
п	н.ст.	с.ст.						
П	1	18	Івана архп.			Филипа		
В	2	19	Івана Старопечерітика			Анастазія		
С	3	20	Теодора преп.			Найдене св. Хр.		
Ч	4	21	Януарія			Фльоріана		
П	5	22	Теодора Сикеогра			Піи V		
С	6	23	Юрія всемуч.			Івана в Олію		
Н	7	24	Сави страт.			Доміцелій		
П	8	25	Марка єванг.			Станіслава сп.		
В	9	26	Василія			Григорія		
С	10	27	Симеона свяц.муч.			Антонія		
Ч	11	28	Максима			Беатрикси		
П	12	29	9 мучеників в Київі			Панкратія		
С	13	30	Якова апост.			Сервація		
Н	14	1	Май. Єремій прор.			Боніфатія		
П	15	2	Бориса і Гліба			Софії єдвої		
В	16	3	Тсадота			Івана непом.		
С	17	4	Пелагії			Паскалиса		
Ч	18	5	Ірини мучениці			Фелікса		
П	19	6	Іова многостр.			Петра		
С	20	7	Олексія			Бернардина		
П	21	8	Нед. Сліпор. Івана Бог.			Елеонори		
П	22	9	Нед. Мощ. св. Николая			Юлії давн.		
В	23	10	Симон Зап.			Дезідерія		
С	24	11	Мокія свшм.			Мокія		
Ч	25	12	Вознесеніє Господнє			Вознесене		
П	26	13	Гликерії			Филиша		
С	27	14	Ізидора муч.			Григорія		
Н	28	15	Нед. св. О.О. Пахомія			Вільгельма		
П	29	16	Теодора лрел.			2. Максиміліана		
В	30	17	Апдроніки			Петронелі		
С	31	18	Теодота			Евхариста		

СПЕЦІЯЛЬНА ЦІНА ДЛЯ ОБЗНАКОМЛЕНИЯ

Wonder Health Restorer

з чудовим відновлювачем здоровля.

(Не містить в собі ніякого алььогоюю).

Інвалідність леже природі лік сей ірноносить чудові успіхи через те, що підтримує злаки у всіх тих, що терплять їх ревматизм, іскусів, чистоту, зориність, нервіність, падомагнітність, холудкові, горячку, цикадицю, сухоти, недуги легких, недуги скріб, чирки, гемороди, недуги серця, тріщини підтури, катаракта, засир і ускоса рогатої боти. Віно відновлює їх чудопоміж ліком при недомаганнях повірюваних заслуживши на газеті затвердження з недугами серця.

Що Гопорять Мешканці Вінніпегу Про Сей Чудовий Лік?

Плате Фред Бредій — Дорогий Насе! Я уникнула Вашого Чудового Відновлювача здоровля через кілька місяців і переконана ся, що він в дуже короткий час лік на ревматизм. Я тому радо поручаю його кожному терпливому на ревматизм. З подякою, Насе М. А. Мікс.

Добре звісний доктор поручав Чудовий Відновляч Здоропля.

Дж. Е. Мекхатла, 516 — 21-ма Але., Квр. Кхадари, відзначив ся ідеальною ефективністю атаку ревматизму і дхілку, уживаним для лічення чотирех фляшок Чудового Відновлювача Здоропля і говорить, що він буде радів поручити його уживанням кождому терпливому.

Добре звісний лікарський промисловець поручав Чудовий Лік.

Нак В. С. Камерон, Менеджер на Західну Канаду Метал ефц Шюблес, 533 Шербутн Стр., Вінніпег, відзначив ся центром з гряжкою нестравшості Чудознай Ліком. Ген С. В. Камерон говорючи поручав його уживання в подібних як згадані недомаганнях.

Телефон Ц. 432

Зробленій юдейською реальноти звісного шкотського знатока зелі зложений лише з доказуваннями зелі. Чи не тому вінівськів Йєликий Творець всіх речей зела юди лічни та терпіть? Пощо мають муцини і жінки тратити свої гроші на се, що їм не принесеть користі, але о много більше як луксу? Існуєте „Чудовий Відновляч Здоропля”, а можете бути імені, що підвергнете до поповного здоровля. Підумайте, кілько зважидите через заживання цього Золотого Ліку „відновлювача Здоропля”. Треба його однак мати в пору — запобігти хоріб в почашим від юченя.

„ЧУДОВИЙ ВІДНОВЛЮВАЧ ЗДОРОВЛЯ”.

Звісне зелене лічене недуги.

Замовте собі безплатну брошурку добровільно надісланіх свідоцтв. Одно ючене окладочче ся з 3 фляшок Чудового Відновлювача Здоровля Тимус Бітер \$5.00. СПЕЦІЯЛЬНО \$2.50

З оплатою пошти, або одна фляшка Чудового Відновлювача Здоровля і Тимус Бітер з поштовою пересилкою \$2.25.

СПЕЦІЯЛЬНО \$1.00

УВАГА: — Сей лік належить заживати перед сніданком, обідом і перед спаням. Заживати його в лікше і найліпше у столовій ложці з молоком.

HOME REMEDIES SALES

848-852 MAIN STR., Dept. 9 WINNIPEG, MAN.

ЧЕРВЕНЬ — JUNE

6-ий місяць — 1822 — має 30 днів

Дні й ст.			Українські Свята	Латинські Свята
Ч	1	19	Май. Патрікія	Никодима
П	2	20	Таламея	Садова
С	3	21	†Константина і Елени	Еразма
Н	4	22	Зелені Свята	Зелені Свята
П	5	23	Пресвятої Тройці	Зел. Понеділок
В	6	24	Симеона	Боніфатія
С	7	25	3. Обр. Гол. Ів. Хр.	Норберта
Ч	8	26	Карпа апост.	Роберта
П	9	27	Терапоекта єпіпмч.	Пріма
С	10	28	Никити	Маргарети
Н	11	29	1. Нед. по Зел. Святах	Варгави
П	12	30	Ночаток Істрівки	Івана
В	13	31	Єремія	Антонія
С	14	1	Червень. Юстина	Серце Ісуса Хр.
Ч	15	2	Никифора	Боже Тіло
П	16	3	Лук'яна	Франца
С	17	4	Митрофана	Адольфа
Н	18	5	2. Нед. по Зел. Святах	Марка
П	19	6	Висаріона чудотвор.	Гервасія
В	20	7	Тоодота світл.	Сим'верія
С	21	8	Теодора Стратигата	Алойзія
Ч	22	9	Кирила архиєписк.	Панелина
П	23	10	Тимотея свящмуч.	Зенона
С	24	11	†Вартоломея	Рожд. Ів. Хр.
Н	25	12	3. Нед. по З. С. Онуфрія	Проспера
П	26	12	Акиліни мучн.	Івана і Павла
В	27	14	Єлисея прор.	Владислава
С	28	15	Амоса прор.	Леона
Ч	29	16	Тихона єписк.	Петра і Павла
П	30	17	Мануїла	Восп. св. Павла

НОВИЙ ВИНАХІД ПРОТИ ГЛУХОТИ І КАТАРУ.

ЯК ВИНАЙДЕНО СЕ СРЕДСТВО.

Е. М. Гуд, з Вінніпегу тараз на цілковиту глухоту через більше як 12 літ в однім і частково в другом усі. Виправувавши майже кожле средство звісне медиціні і піддавшись лічесно надіяманнях усіх степіяностів, не знайдов помочи. Одного дня (1919 р.) він пригадав, що смішний препарат і пакет його уживати. По жахликох дніях він почав розуміти, що його слух кертає, і тепер чує так, як чує будучи хлопцем. Чуючи з білою гайголосійшої і найчастішої голос, тепер він же чути майже наївнішої шевінії. Йоди, що знайти його під час його терапії, бачуши чудову зміну власну власну у його слуху, поручили се средство споїм приятелям і з бідою віддали їм слуха, де біж се средство уживано і не осаганено добрих наслідків і злитення. Богато, котрі пробували се средство, можуть посвідчити про його лічесної працьмети і старають ся пошарпти правдиву новину по чужих краях, щоби пристрати людськості по-зажупу у тій сташевій землі, що зважено є як глухота.

Свідоцтво.

Е. М. ГУД КО.,
Дорогий Пане:-

Свят Різар, Онт, Серп. 28 1919

Пишу з напіром, щоби повідомити Вас, як залиша я взм за послідку, яку спричиняє Ваше средство у моїм слуху.

Я була глухою в протязу 35 літ і по ужитю мазої філящечки сего средства, переконався ся про чудову по-зажупу. Коал Він піддався діїну філящечки, то думаю, що зникнеть. В зажусю посижало трохи за жії і пишну ої — З побажанем,

Ласк Дж. Бринс.

ВАЖНЕ ДЛЯ ТИХ, ЩО УЖИВАЮТЬ СЕГО ЛІКУ. — Придережуйте си слідуючих принесів: Замустіть дві капії до уха вечором і ранком в протязу 2 або 3 днів, опісля перестаньте через 2 дні і продовжайте в той спосіб поступати, аж до цілковитого вилічення.

ЛІА КЛСАР' — Звогчіть середину чіздрів і втягайте до них, частіше рази деньно.

Сей препарат не містить ніяких троячих лікарств і продає ся у дпох величинах, а іменно за \$2.50 і \$5.00 та висилає ся по цілій Канаді і Злучених Державах. За пересилку не платити ся.

HOME REMEDIES SALES

848-852 MAIN STR., — Dept. 9. — WINNIPEG, MAN.

ЛИПЕНЬ — JULY

7-ий місяць

— 1922 —

месяц 31 днів

Дні			Українські Свята	Латинські Свята
п.	ст.	с.ст.		
С	1	18	Червень. Лесонтія	Teobальда
Н	2	19	4. Нед. по З. С. Юда	Пос. Пр. Д. М.
П	3	20	Клімка Тарс.	Анатолія
В	4	21	Евсевія еписк.	Кирила і Мет.
С	5	22	Методія еписк.	Флавіяна
Ч	6	23	Атріпіни	Iсаї прор.
П	7	24	Роїд. св. Івана Хр.	Іоанна і Пульх.
С	8	25	Феодорій препод.	Елісавети
Н	9	26	5. Нед. по З. С. Давида	Кирила еп.
П	10	27	Симеона Сиринопріоміща	Амалії
В	11	28	Кира і Йона	Пія і Пелягії
С	12	29	Петра і Павла	Івана
Ч	13	30	Собор 12 апостолів	Маргарти
П	14	1	Липень. Косми і Дам.	Бонавентури
С	15	2	Похов. ризи Пр.Д.М.	Розіся. Апост.
Н	16	3	6. Нед. по З. С. Якинта	М. Божка Шк.
П	17	4	Андрея архієп.	Андрея
В	18	5	†Кирила і Методія	Симеона
С	19	6	†Атаназія Атонського	Вінкентія
Ч	20	7	Томи і Акакія	Іллі прор.
П	21	8	Прокопія велимуч.	Грекесиди
С	22	9	Панкратія свяцімуч.	Марії Магд.
Н	23	10	7. Нед. по З. С. †Анти.	Аполінарія
П	24	11	Княт. Ольги, Євфимії	Кунеокунди
В	25	12	Прокла і Іярія	Якова апостола
С	26	13	Гавриїла арх.	Анни
Ч	27	14	Акили	Іпатії
П	28	15	†Володимира Кн. Руси	Інокентія
С	29	16	Антилофета	Марти
Н	30	17	8. Нед. по З. С. Марини	Альдони
П	31	18	Якинта, Еміліяна	Ігнатія Лойолі

НАШЕ ПРЕДЛОЖЕНС ТЕРПЛЯЧИМ.

Ужийте Випробоване Лікарство Без Видатків.

ТУТ є інтересні вісти для тих, які терплять на болі крижей, хрящу, камінь в міхурі та інші жиркові клопоти. Про вартість „Джін Шілс” можете переконатись без жадного кошту для собс. Не робити ріжнитці який ви це довірчий через безусінне пошукуване скористати з дарової пробки. Джин Шілс показали ся неоціненими в тисячах случаїв, і по ужитю одного пуделка ваш сумнів розвіє ся.

Напишіть а ми випла-
мо Вам пробку сейчас а-
бо купіть пуделко за 50
центів з пересилкою, а
пуделок за \$2.50 з пере-
силкою, або ми звернемо
гроші коли не осягнете
полекпі.

Все, що ми бажасмо: по-
пробуйте їх. Ми віримо,
що вам помогуть так са-
мо як богато іншим.

Пишіть нині до:

HOME REMEDIES SALES

852 MAIN STR., — Dept. 9. — WINNIPEG, MAN.

Ось цримір, як одна осо-
ба переконується через про-
бку, Пані Дечен пише: -

„Я одержала пуделко на
спробу; для мене се зро-
било велику полекшу. І
горда з того, що маю їх,
і ніколи не лишусь аби
не мати їх в хаті”.

СЕРПЕНЬ — AUGUST

8-ий місяць — 1922 — має 31 днів

Дні	п.ст.	с.ст.	Українські Свята	Латинські Свята
В	1	19	Лишець. Макрини	Петра
С	2	20	†Іллі пророка	Альфонса
Ч	3	21	Симсона і Івана	Зн. св. Стеф.
П	4	22	Марії Магдалини	Домініка
С	5	23	Трифона	Г.Д.М. Сіж.
Н	6	24	9. Н. по З. С. Бор. і Гл.	Преоб. Господ
П	7	25	†Успіннє св. Анні	Каєтана
В	8	26	Ермолая священуць	Киріяка
С	9	27	†Пантелеймона	Романа
Ч	10	28	Прокора	Лаврентія
П	11	29	ІІ. Олаківки, Калиника	Сузанни
С	12	30	Сили і Силуана	Клари
Н	13	31	10. Н. по З. С. Евдокима	Іполіта
П	14	1	8. Серп. Пр. Ч. Х	Евзевія
В	15	2	Пер моші, св. Стеф.	Усп. Пр. Д. М.
С	16	3	Ісаакія, Даалата	Роха
Ч	17	4	Сімох молодців	Мирона
П	18	5	Евсігнія	Броніслава
С	19	6	Преображене Господє	Бешти
Н	20	7	11. Н. по З. С. Дометія	Бернарда
П	21	8	Еміліяна єп.	Киріяка
В	22	9	Матія апост.	Тимотея
С	23	10	Лаврентія	Філипа
Ч	24	11	Евпла муч.	Бартоломея
П	25	12	Фотія і Аникити	Людвіка
С	26	13	Максима єсповітчика	Зефірина
Н	27	14	12. Н. по З. С. Михея	Йосифа
П	28	15	Успеніє Пр. Діви Марії	Августина
В	29	16	†Пер. мерук. обр. Госп.	Ус. Г. Ів. Хр.
С	30	17	Мирона муч.	Рози
Ч	31	18	Флора і Лавра	Раймунда

L. B. HAIR TONIC

СРЕДСТВО НА ПОРІСТ ВОЛОСЯ.

Оприцінне поріст волося так у молодих як і старих; сплює випадане волося, чистить голову з порптило і лічить з сухої скеблячки.

Заступоміть, ся над прізметами цого Тоніку поважно і зможе на змозі, що ви зробите так само багато для вас як архітектори. Ось щекоті шлюфіднія, подяки Л. Б. Тонікові до Волося:

По хоробі па інфлюензу я страждала майже весь волос. Я пробувала кілька шкікарств, однак не мені не помогло. Отже я прошу твої відповіді про ваш Л. Б. Тонік до Волося я купила його і по ужитку волосе гарно мені відроста. Желаю вам інші (Пані) М. Кейтс, 815 Віліям Аве., Вінніпег.

Моєму юному поручнику Л. Б. Тонік до Волося, бо коли я звернула з Аміїті моє волосе винідало жиутами, а шкіра була прикрита звичнями, — і уживаючи цього тоніку волосе перестало винідати, шкіра очистилася з порилів і тепер маю буйне нове волосе. — (Пані) А. Голс, 225 Малтфіор Ст., Вінніпег, Ман.

ЯК УЖИВАТИ:

Коли ви їдмокнете пісі, натирайте шкіру тоніком, а коли почнуть ся появляти нові волоски, тоді що два дні. Хто має волосе пухкі тисне тонік в шкіру (не патиряє) біо два дні. Хто має порптило, два рази тижнево. Радимо ужити волосе тоніком раз на тиждень а насінинки залишують нас.

За сей Чудовий Тонік до Волося Ришуко Гварангуемо!

Ціна \$2.00 за фляшку, з пересилкою. Виробляє

L. B. HAIR TONIC CO., WINNIPEG, MAN.

ВІСИЛАЙТЕ ЗАМОВЛЕНЯ ПРЯМО ДО:

HOME REMEDIES SALES

852 MAIN STR., — Dept. 9 — WINNIPEG, MAN.

ВЕРЕСЕНЬ — SEPTEMBER

9-ий місяць — 1922 — має 30 днів

Дні п.ст.	с.ст.	Українські Свята	Латинські Свята
ІІ С	1 2	19 Самуїла прор.	Іди, Егідія Степана
Н П В С Ч ІІ С	3 4 5 6 7 8 9	21 13. Н. по З. С. Гедея Агатоника муч. Лула муч. Евтифій муч. Варголомей і Тита Адріана і Наталії Пімена преп.	Броніслава Розалії Вікторіша Захарії Регіни Рожд. І. Д. М. Северина
ІІ ІІ В С Ч П С	10 11 12 13 14 15 16	28 Усіх єк. Ів. Х. (піст) Александра, Павла Положене пояса П.Д.М. Вересень. Симсона Маманта і Івана Антима і Теоктита	Николая Прота і Якова Гвидона Аврелія Воздв. Ч. Хр. Нікодима Корнілія
Н П В С Ч ІІ С	17 18 19 20 21 22 23	4 Захарій єфор. Чудо арх. Михайла Созоїта Рожд. Пр. Богородиці Йоакима і Анни. Минодори	Знак. Френц. Матея ап.. Януарія Евстахія Матея Томи Теклі
Н П В С Ч П С	24 25 26 27 28 29 30	11 Автонома свящ. Корнілія Воздв. Ч. Хр. (Піст) Никити Евфимій Софії	Руперта Клефана Кипріяна Косми і Даміана Вячеслава Михайла Арх. Ероніма

Що Доброго з Вами?

“Я ДИВУЮСЬ Петре, що ти недавно піс ложав в ліжку, а якже увихаєшся при роботі як би нічо з тобою не було. До того ще поспільній кидаєш роботу”

„О, тепер зі мною дурніця, сказати тебе чи правду. Мене притиснули за рент, дітям треба було одягти на зиму, а я такий хорій, що аж ну. На щастіє хотіть сказав мій жанці про сей Карноль і вона стала мені фланшінку. З початком тижня я маю вже йти до роботи, бо сей лік постачання мене на ноги, а коштував лише долара.”

А як ви відповіли на це питання, тощо подякали? Чи можете достати найкращіше в цілому світі? Чи зашпарованої сили, аби ти ходила встаети рано здорові і оточені доволікомати з вирахуванням вашого лиця? роботи? Чи разі скрипти людей? Чи є у вас зацікавленість до кончини яко- Чи ваш усіх широк і дійсний? Господь звичай величного діла? Чи Чи є у вас сила і енергія, якуб противників бояться кия вас?

Кажуши лікарю, що добре з самим?

Як не можете сказати
»Дуже Добре Дякую«,
тоді уживайте

Carnol

СМАЧНИЙ СКРІПЛЯЮЧИЙ ТОНІК.

„Карноль” зладженний після лікар. Навіть ’делікатезій’ жолудок траєської рецепти. Ваш лікар не може відмінити його легко. Діти люблять бути приласки хранцюго тональ. Його так для смаку як і для то. Він може з собою скріплючі склац- ся, що вони чують ся літше по- ник, будуючи і відкликавши люд- ужктию. Одна столова ложка пе- ред коктейлем їдою (лідій ма- леєвка ложечка) пінтарчає. Ве-

Карноль не є ліком, що все лі- ліка фляпка коштує \$1.00, а чить. Викондуєш до хароби почтою оплачено \$1.25. Всю зар- і скріплює організм. Приносить дітяре, аби поєбутісь якому- апетит, помагає правленю психи- тів і чуткі ся вселюм. Замовлення зи і підсіркує лікар.

HOME REMEDIES SALES

852 MAIN STR., — Dept. 9. — WINNIPEG, MAN.

ЖОВТЕНЬ — ОСТОВЕР

10-ий місяць — 1922 — має 31 днів

Дні п.ст.	с.ст.	Українські Свята	Латинські Свята
Н 1	18	Вересень, 17. Н. по З.С.	Ремігія
П 2	19	Трофима і Саватія	Ангел. Стор.
В 3	20	Евстахія	Кандида
С 4	21	Коццрата	Франча
Ч 5	22	Фоки свящмуч.	Флявій
П 6	23	†Зач. св. Ів. Хрест.	Мат. І. Рожд.
С 7	24	Теклі первомуч.	Юстини
<hr/>			
Н 8	25	18. II. по З. С. Евфр.	Богданіди
П 9	26	Івана Богослова	Ціоніза
В 10	27	Калістрата	Франца
С 11	28	Харитона	Рустики
Ч 12	29	Кирінка преп.	Максиміліяна
П 13	30	Григорія свят.	Едварда
С 14	1	Жовтень. Покров Бог.	Калікста
<hr/>			
Н 15	2	19. Н. по З. С.	Яхігі
П 16	3	Діонізія свящм.	Мартиніана
В 17	4	Еротея свящмуч.	Тереси
С 18	5	Харитини	Луки
Ч 19	6	†Томи апост.	Пістра
П 20	7	Сергія і Вакха	Карпа
С 21	8	Палагії проп.	Уршулі
<hr/>			
Н 22	9	20. II. по З. С. †Якова	Кордулій
П 23	10	Еваамія	Северина
В 24	11	Філипа	Рафаїла
С 25	12	Пріва муч.	Хризанта
Ч 26	13	Корнімія сотн.	Евариста
П 27	14	†Іараскевій юреп.	Сабіни
С 28	15	Лукіяна	Симсона
<hr/>			
Н 29	16	21. II. по З. С.	Евазевія
П 30	17	Озії зорор. і Андрея	Клавдія
В 31	18	Луки апоєт.	Маркелія

КОЛЮМБІЯ і ГРАФОНОЛАС

УКРАЇНСЬКІ, РУССІ, ПОЛЬСЬКІ і РУМУНСЬКІ

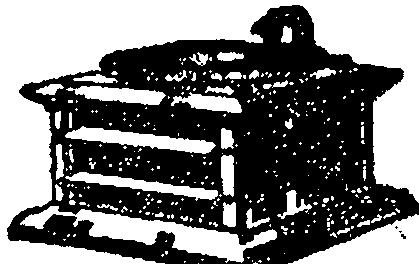

РЕКОРДИ

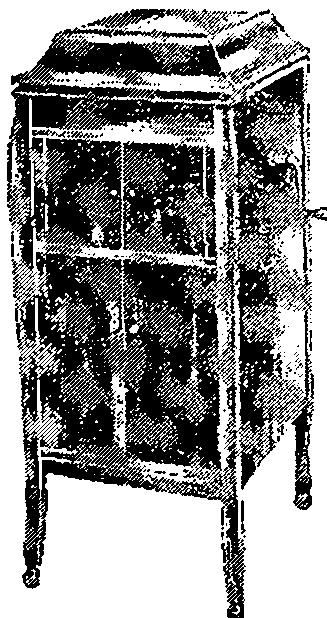

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД В КАНАДІ

МИ ПРОДАЄМО ГРАМОФОНИ
НА ЛЕГІКІ МІСЯЧНІ СПЛАТИ.

КОЛЮМБІЯ ГРАФОНОЛА Б. — Ка-
бінет з лубопосо або макореского
дерева. Величина 15½x16½ підліт.,
міцний мотор з подвійною стружко-
ю, не дає піймого шуму під час
праця, грає два рекорди за одини
накручуванням. Ціна з 12 кусочками
до ярми \$55.00; ТЕПЕР \$50.00;
\$15.00 готівкою і \$10.00 МІСЯЧНО.

Сей Графонола є дуже великий в порівнянню з цією і Його зовнішній вигляд є ду-
же привабливий зіткненім ока. Внісавчений у червонім макореским дереві, золота-
вим жубрі і у двохлемішому дубі. Його передність може прописати 75 рекордів.
Величина 21½ підліт. пісковий, 18¾ підліт. пісковий, 20¾ підліт. глубокий.
Ціна \$135.00; ТЕПЕР \$100.00 — \$25.00 готівкою і \$10.00 МІСЯЧНО.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ КОЛЮМБІЯ РЕКОРДИ

Українське комічне тріо.	E 7041 Чистовіль нема домна — дует
E 7237 Старий Нічнік.	Вито, Вито „Циганска Аза”.
Москва.	E 7094 Молитва „Запор. за Луїзом”
Гармонійка сольо, Мишка Циганов.	Іван Карадась — тенор.
E 7239 Українські потлурі. Ч. 1.	E 7095 На місті — комічне тріо.
Українські потлурі Ч. 2.	Ні-сук. Комічне тріо.
І. Петляк і Галия Письменна, дует. Р. 7172	Каспій і Пріська — тенор.
E 4804 Ілюс чудо.	E 7172 Гулік Чумак тенор сольо.
Все лихі черві бабу.	Музика до танців.
Українські пісні і комічні твори.	E 4931 Гоп мої пречанинки — брж.
E 4698 Саше пізвезенько, дует.	Луїса українська, оркестра
Ой, у лузі — дует.	E 7042 Українські потлурі, оркестра
E 4699 Велике нащакте — дует.	Коломийка Но. I. оркестра
Клопоти Петра — дует.	E 7173 Чорноморський козак.
E 4930 Дурний Степанко — дует.	Український танець.
Голова, словенка — дует.	

Ми висилаємо грамофони і рекорди до всіх частин в Канаді.

ПІТАЙТЕ ЗА БЕЗПЛАТНИМ КАТАЛОГОМ.

UKRAINSKA KNUHAENIA

850 MAIN STREET, — — — WINNIPEG, MAN.

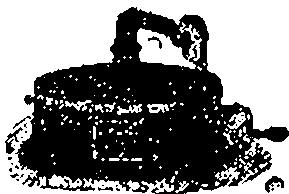
ЛИСТОПАД — NOVEMBER

11-ий місяць — 1922 — має 30 днів

Літній ст. с.ст.		Українські Свята		Латинські Свята	
С	1	19	Жовтень. Йоана прор.	Всіх Святих	
Ч	2	20	Артемія велмуч.	День Задуш.	
П	3	21	Іларіона Великого	Губерта	
С	4	22	Авдія	Кароля	
Н	5	23	22. Н. по З. С. †Якова	Захарія	
П	6	24	Арети муч.	Леонарда	
В	7	25	Маркіяна	Геркулана	
С	8	26	Димитрія великомуч.	Здіслава	
Ч	9	27	Нестора муч.	Теодора	
П	10	28	†Гараскевич	Лідрея	
С	11	29	Лаціастій Римлянки	Мартини еп.	
Н	12	30	23. Н. по З. С. Зионії	Мартина папи	
П	13	31	Стахія, Амілкі	Станіслава	
В	14	1	Лист. Косм. і Даміан.	Йосафата	
С	15	2	Акіндина муч.	Неопольда	
Ч	16	3	Акемелісими муч.	Едмунда	
П	17	4	Йоакікія Великого	Григорія	
С	18	5	Галактіона	Романа	
Н	19	6	24. Н. по З. С. Павла	Елісавети.	
П	20	7	33 муч. і Лазаря	Фелікса	
В	21	8	Собор св. Арх. Мих.	Вов. Г. Д. М.	
С	22	9	Описифора муч.	Цецилії	
Ч	23	10	Ерасті і Олімпія	Клемента	
П	24	11	Мінні і Віктора	Івана	
С	25	12	Івана Ал.	Каритини	
Н	26	13	25. Н. по З. С. †Ів. Зуст.	Петра	
П	27	14	†Філіппа ап.	Віргілія	
В	28	15	Іоан. Посту, Гурія	Руфінія	
С	29	16	Матвія ап.	Сатурна	
Ч	30	17	Григорія еписк.	Андрея	

Нечувано Дешево

Щоби Скоро Познакомити Загал з
ФОНОГРАФОМ STEWART-а

СЕЙ
С Т Ю А Р Т А
ФОНОГРАФ

3

5 ПОДВІЙНИМИ РЕКОРДАМИ
10 добірних кавалків, продаємо лише за

Грамофон зафіксований в кількінній, якщо оперується, то чистий мотор — працюючий як мотором інших дорожніх фонографів. За допомогою накручування граве піза кавалків великого рекорду. Гарного магнітного звукіння в ніжливими країнами. Чистий і приємний голос. Сей жалюзійний грамофон може легко перевозитися з кімнати до кімнати, чи на першому, або в другому, щоб мати вузликуле схочете. Можете танцювати в приємності. Ціна в пересилкою і 5 рекордами \$15.00

\$15.00

З ПЕРЕСИЛКОЮ.

З ЗАМОВЛЕННЯМ
ТРЕВА ПРИСЛАТИ
ВСІ ГРОШІ.

ВОНО ОПЛАЧУЄ СЯ ЗАМОВИТИ СКОРО!

З А М О В Т Е Щ Е Н И І

UKRAINIAN BOOKSELLERS & PUBLISHERS, LTD.

Dept. 9

852 MAIN STREET,

WINNIPEG, MAN.

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

— 12-ий місяць — 1922 — має 31 днів

Літ/н.ст.			с.ст.	Українські Свята	Латинські Свята
P	1	18		Листопад. Плятона	Елісія
C	2	19		Ладія і Авраама	Бабіяни
H	3	20		26. Н. по З. С. Григорія	Франца
P	4	21		Воведені в хр. Л. Б.	Варвари
V	5	22		Филимона і Кекілії	Сави
S	6	23		Амфілохія і Григорія	Николая
Ч	7	24		Катерини величч.	Амброзія
P	8	25		Климента папи	Неп. Зач. Д.М.
C	9	26		Аліпія стовпника	Леокадії
H	10	27		27. Н. по З. С. Якова	Мельхіседерія
P	11	28		Стефана прмч.	Дамасія
V	12	29		Парамона	Александра
S	13	30		†Андрея первозв.	Лукії
Ч	14	1		Грудень. Наума прор.	Спирідона
P	15	2		Акакуя прор.	Валеріяна
C	16	3		Софонія прор.	Евгенія
H	17	4		28. Н. по З. С. †Варави	Лазаря
P	18	5		†Сави богоносного	Грачіана
V	19	6		Николая Чудотворця	Фавста
S	20	7		Амброзія єписк.	Теофіля
Ч	21	8		Потакія	Томи
P	22	9		Зачатіє Пр. Богор.	Зенона
C	23	10		Міни і Ермогена	Вікторії
H	24	11		29. Н. по З. С. Праотців	Іав. Рожд. Хр.
P	25	12		Стилуїоніа еп.	Рожд. Христ.
V	26	13		Евстратія, Ореста,	Стефана
S	27	14		Левкія, Филимона	Івана
Ч	28	15		Елевтерія	Дігій уб. в В.
P	29	16		Агтса прор.	Томи
C	30	17		Даниїла прор.	Давида
H	31	18		Севастія муч.	Сильвестра

ВАЖНІЙШІ ДАТИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ.

Князь Олег планував від	907 до 914
Ігор	914 до 946
Княгиня Ольга	946 до 960
Святослав I. Хоробрий	960 — 972
Володимир Великий	979 — 1015
Хрещене України	988
Ярослав Мудрий	1018 — 1054
Володимир Мономах	1113 — 1125
Ярослав Осмомисл, Галицький	1153 — 1187
Андрій Боголюбський руйнує Київ	1169
Перший Напад Татар	1223
Другий Напад Татар	1240
Данило, Галицький	1205 — 1264
Лев, галицький	1264 — 1300
Кінець галицько-волинської держави — Перший напад Поляків на Галичину	1340
Київщина переходить до Литви	1350
Татари Нищать Київ	1462
Польща завоює папські землі на українських землях	1569
Початок Січі Запорізької	1550
Львівська Ставропігія	1586
Польща заподіта церковну Унію на Україні (Берестайська Унія)	1595 — 1596
Гетьман Сагайдачний	1614 — 1622
Дорошенко	1625 — 1628
Митрополит Петро Могила	16313 — 1647
Богдан Хмельницький	1648 — 1657
Українаєднається з Московщиною (в Переяславі)	1654
Іван Виговський	1657 — 1659
Петро Дорошенко	1665 — 1676
Лілібіна Україна йде до Москви, Прапорбережна до Польщі (Ландрусівська умова)	1667
Київський митрополит підлягає московському патріархові	1685
Гетьман Іван Mazepa	1687 — 1709
Гетьман Іван Скоропадський	1709 — 1722
Перше руйнування Січі	1709
Роботи при каналах. Українці будують Петербург	1721 — 1725
Кирило Розумовський, послідний гетьман	1750 — 1764
Гетьманство скасовано (знову Малоросійська Колегія)	1764
Коліївщина (Гайдамаччина — Гонта і Залізняк)	1768
Перший поділ Польщі. Австрія бере Галичину	1772
Букоптина переходить до Австрії	1775
Царія Катерина позолить кріпаків	1793
Другий поділ Польщі — Київщина, Волинь і Поділля бере Москва	1793
Третій поділ Польщі — Москва бере Берестейщину	1795
Іван Котляревський, родився 1798, емер	1838
Поява „Енейди”	1798
Шевченко народився 1814, умер	1861
Ланцину скасовано в Австрії 1848 р., в Росії	1861
Холмщину бере Москва	1815
„Дністровська Русалка” Шашкевича 1837; „Кобзар” Шевченка	1840
Кирило-Методіївське Братство	1846
Конституція в Австрії	1867

XXXII.

Померли: Квітка-Основяненко 1848; Михайло Драгоманів 1895; Панько Куліш 1897; Волод. Антонович 1908; Мих. Павлик 1915; Іван Франко 1916.	
Перша революція на Україні і в Росії	1905
Перша українська газета на Україні (Хлібороб)	1906
Перші українські посил в Думі	1906
Початок європейської війни	1914
Революція в Росії — Початок Української Держави; 1-ий Універсал Центральні Ради, 2-ий Універсал; Перша Конституція України; 3-ий Універсал	1917
Проголошене самостійності України (4-ий Універсал) в січні	1918
Берестейський мир в лютому	1918
Адмініст. кінчат. війну	11 падомиста 1918
Скоропадського прибувають гетьманом, його повалене, Директорія	1919
Поляки забирають Галичину, Румуни Буковину, а Чехи Закарпатську Україну в середині року	1920
Уряд Петлюри лишив Україну перед навалою більшевиків	1920

ДЕЩО З ІСТОРІЇ БУКОВИНІ.

В Буковині і Бесарабії мешкали колись Славяни. Румуни чи Волохи прийшли сюди з Східного Риму коло 1350 року. Буковина належала до угорських князів, та за Львівською збройною битвою Татарами, а після молдавської війни сюди і під Турецькою.

Франц 1775 Буковину передає до Австрії (Габсбургів 1772), а 1776 р. перезгутують Буковину до Гагаччини. Аж 1848-го привело Буковину скромним краєм. Жовтень 1892 приблизно між іншими походить проф. Смаль-Стоцького; жовтень 1908 Панчівського укр. мініструром. Крім того літ перед зйомкою робилося важке відповідної розробки на Буковині.

З угорських буковинських племінників надійшовши Осип 10 рік Федорові, якого відібрали землі 1861 р., щальще Сидір і Григорій Воробкевичі, Сильга Кобиличевська, Євгеній Ярошинський.

Це то пари, то буковинські Українці православні, але юре було московське православ'я підхоплене. Населені міста змутили апаратуру пересуву буковинських молдовських, звідси починається, що Румунія позичила православ'я від Українців і попри уживаючи пасітів церкви власних, яких уникнула укримінна православна церква.

Це ж чисті землі українських козацьких біжків, то в 1914 р. було в такіх: Башківськім, Вижницькім, Заставніцькім, Ківшанівськім і частках яких містечок: Чернівецького, Кімчівського, Радиського, Сарнівського, Сторожинецького і Сучавського — Укримін 301,000; Волхів 31,000; Жидов 73,000; Польські 27,000; Німецькі 21,000; Москви 2,950; Мадіхів 230. Отже чисто Українців відносно лежать 65 процент (65,4). а Волхів 6,8 процент. Таке жове статистика.

ХОРІ

які мають болі ходив, плочий, грудий, жолудка, затір, струту апоститу, бязоність, тиснене під грудьми, яких; вілої, або взага лі чукоту сл ослабленіми повили в сей час замовити Уздородам яче корінне зібрало з 33 різких шомічних ростки. Се корінне вимічать дас так як вимічали сотки тисяч других в різких недуг. Ціна 2 доліяри. Як ви по вужитю цього ліку не будете задоволені то ми гроші звернемо цим вимід.

Ukrainka Domashna Aptuka, Stn. B. Box 3632, Winnipeg, Man.

З НОВИМ РОКОМ, З ДОБРИМ ЧАСОМ, В ВАШУ ХАТУ.

Козак Гарасим Чорнохліб.

Отсє доводить ся мені вдруге витати до вас з Новим Роком — слати до вас свого синка сівача: свого Каленцара.

І от мені клопіт. Що давати йому в торбичу — лішеницю, чи ячмінь; овес чи гречку? Або може намішати усього трохи — щоби було і на хліб людям і па логазу, і коням і волам і безрогам.

Та ще олло: чого має він бажати вам кидаючи в вашу хату? Чи сказати звичайне копотке: „Сій ся роди ся”, чи вичисляти подрібно усе: збіже, бараболі, огірки, хулібку та кури, квочки і все, що в господарстві починю бути?

Порадив ся жішки, а вона так каже, лк і я думав — говорить:

— Найліпше. Гарасиме, коли венчали в торбичу дитині всього по жмені, що є при хаті. Я навіть з бабського господарства можу таож лещо додати — кілька зерен фасолі, бобу, птічкового пасіння та іще там чого, що знайдо ся. І коли буде вінчувати, то исхай усе зга-

лue... Знаєш, Гарасиме, люди і на таке вважають і скажуть: видно, що господарська дитина! Ще молоде, а вже знає, в чим сила господарства. Ая! А що то буде, як виросте! — Так, Гарасиме... Вони і тобі инакше, коли протвою дитину люди добре говорять.

Послухав я жінки і зробив, як вона радила — щоби ніби, як звичте, — і жінку вдоволити і вас як слід пошанувати.

І тому прийміть мого сівача з ширим серцем, та погостіті, напім козацьким звичаем, чим хата богата. До вас же він скоріше не прийде, як за рік, коли Господь дозволить нам та вам дочекати.

Але коли посылаю до вас своє рожденіє, як той Наум Дрот кажав, то треба через него пожелати вам також від себе, від жінки, кума Шавла, Хлібороба тай других, Щасливого Повного Року.

Так... Щасливого Повного Року...

Але що буде, коли ви запитаєте:

— А в чим справдиве щастє? Молоді бачать щастє в танцях, в вигріщках, в усім тім, що несе характер людини; адвокат бачить щастє в людських процесах; грабар і ногребник в людській смерти; лікар в слабостях; політик в людській легковірності і недумчivості; робітник в революції; прихильник бoльшевиків в п'яйку; агент бoльшевицький в людських сліпих і пристрастних рублях з доларами; бoльшевицькі комісари в чрезвичайках; джеки в цулрумах; джекіні і кейди в цудрах (по нашому, а по їхньому в „чавдрах“), в айскрімах, в лахах, в закрученню по чудерицьки волося і взагалі в наслідуванню розпустниць-проституток; вихованки цивілізації в неробстві; Жиди в релігії (а маєток уважають лише І овочем): іннічі, люди „образовані“, веснітайки, язикові поклонники науки та загорілці — в безрелігійності; Зінько Контуш в свободі до віри, свободі совісти, слова, мови, вчинків, національності і в усіх можливих в житті свободах, які можуть прийти па гадку: Мойсей Книги в самогонці; Терлиця в автомобілях; Карло Корж в безконечнім і безцільнім нагромаджуванню маєтку; Денис Хріл в злодійстві; Панько Судак в...

Та хиба можна все перечислити, що ви скажете?
У вас же голов богато, а що голова, то нова думка.

І що вам я таке відповісти?

Читав я десь, що давні Християни Новий Рік уважали часом загальної сповіді. Сходились вони на молитву та кождий обов'язково перечислив перед собою ми, нувший рік — дошукував ся, що зле зробив, що добро-го запідбаня, в чим був драйтсм, в чим собі за богато по-нускав, кілько разів дав злій примір другим... А перечисливши все він постановляв, що на будуче буде більше дбалим і супроти себе більше строгим.

Ченер же запитаю вас: чи знаєте до чого я йду? Йду я до того, що і нам би з Новим Роком про свої гріхи більше подумати. Лише таким способом ми вийдемо з болота на сухе; лише так станемо людьми статочнішими, поважнішими і щасливими. А без того ніколи! Ніколи!

Почувши таке, ви може підсміхнете ся, що я замість пінисувати вам розумні та вчені латинські рецепти, говорю вам про гріхи...

В одній українській драмі одна особа говорячи також про гріхи, каже щось таке:

— Ой, притгадує ся мені завсігди, батечки, як я був на Кавказі. Був там уже старий і свій монах, а дуже розумний вважаете був, так той монах, батечки, нераз бувало частенько каже: „Гріхи наші тай тілько!” Ах! Так бувало, батечки, той монах каже.. Каже: „Гріхи наші тай тілько” — каже бувало той монах...

Може з вас і на се дехто зауважить:

— Охва! Моя стара й читати не гміє, а кожного дня постогнуючи (роматус має в крижах) каже: „Гріхи наші тай тілько”. А вона п'який монах. Щож! Чи гріхи така повіна? У нас с важійшне, піж про гріхи думати...

Точнісінько і я так думав тоді, коли вус був вже засіяв ся. а на розум ще і не було орано. Але шині я розумію, що колиб т нас зняйшов ся якийсь монах. який зібрал би всі наші гріхи і поставив нам перед очі, мов зеркало. — то його робота була би для нас божім благословенем. Ми стали би поважним, спльним і щастливи пародом, а він став би в нас великим і богоугодним мужем.

Уявіть собі, що такий монах знайшов ся і переводить конскрипцію на них гріхів. Кілько рубрик мусіло бути в його квестіонари? Гріхи великі, гріхи малі; гріхи свої, гріхи чужі; гріхи свідомі і несвідомі; вольні і невольні; ділом і помилленем; проти Бога, проти людей; проти себе самих; проти громади, проти народних справ; проти родичий, проти дітей, молодіжі, старших; гріхи простих, гріхи непростих; гріхи пошів, дяків; гріхи проти розуму, проти власної і народної чести...

Лиші подумайте:

Ми їхали до Канади і Стейтів за щастям, а кілько нашого гроша опинилось тут в готелях, в пулрумах, в судах за всікі дурні процеси, за пияцьку, а тепер за самогонку? Неваже в готелях щастє?

Кілько дорогочного часу молодіж перетанцювuje; кілько вона менших своїми танцями поисувала? А чи в тім щастє?

Кілько в нас скрости для доброї справи; кілько видатків на непотрібні забаганки?

Кілько байдужності до поважних справ?

Кілько разів ми застікували свою совість і лице, коли червоніло, що: „Се фрі контрі і тут належить ся нам гуд тайм”.

Кілько родичий не давали і не дають дітям жадного морального виховання і вигодовують їх на „бомів” (волоцюг, батярів), на джеків, кейд, матеріял для талій, пулрумів, а не для розумного житя? Кілько дітей по свому і читати не навчили? А кілько не привичають до читання?

Кілько ми піддержували ворожі і шкідливі нам сирави а не піддержували своїх кажучи: „Бідні, не можемо!”

Кілько не хотіли широ, поважно і холодно подумати про свої житсві і народні обовязки; кілько було сліпої вп'ертости, зарозумілості, ненависті, злоби?...

Гай, гай! Гляньте лише по сусідах, а вони лехай глянути по вас, кілько знайдеться перозумного, непотрібного, дурного, никідливого і поганого!

А се все гріхи! Не будь в нас всіх тих гріхів, а певно, що до нас їхалиб люди з Австралії, Хін, з Мадагаскару, щоби від нашого статочного і мудрого жити розуму вчити ся та нас своїм діям за примір ставити.

Отже з новим Роком і з добрым часом я живу і бажаю усім вам, тай нам з вами, щоби ми поважло і прикро нал своїми гріхами і прогріхами застановили ся, їх зрозуміли, перестали робити і зажили країм, розумним житем!

Коли ми се зробимо, тоді буде в нас все: добре, послушні і статочні діти; добре сусіди; не буде сварок, процесів, байдужності і легковірності; ми підошремо тоді радо кожду народну справу; ми будемо класти велику вагу на релігійне, моральне, статочне виховання і житє; ми поезухасмо доброї ради, доброї книжки, доброї часописи; ми привинимо в нашій громаді всяку дуршу роботу; ми станемо взором для всіх розумних і добрих людей; ми будемо свідомо і всею можністю підпувати все своє рідне, цілу націю народну культуру і будемо йти спільно до великих спільніх цілей...

І час би! Адже ж ми, слава Богу, маємо вже скінчених 24 роки, вже нас діти татами і мамами вичутуть; знакомі кумами, чуїт газдами і газдинами, тай кождий каже нам „ви“ Значить — час би вже...

Отже, як кажу, з Новим Роком з добрым часом живу щиро — я, мої жінка, Кум Навло, Хлібороб, Демко, і ціла наша громадка усього того, що виспіє згадав — щоби застановити ся нал дотеперішніми гріхами і перестати їх робити.

Більше Вам не зичу! Коли позбудемо ся гріхів, то Бог певно і кращий хліб зародить і ми розумійші його зім'ю і найвіщись — розумійші будемо жити і працювати. А більше нам і не треба.

Отже вкінці ще по предківськи, по старосвітськи:
| Отворіть! Отворіть!... Сівачі йдуть!...

Сій ся, роди ся на щастє, на здоровле, на Новий Рік, щоби ліпше родило ся, ніж в торік! Пшениця, як злій, овес як Дунай; огірки по городі, здоровля на худорі; сорочка по землю, коноплі по стелю, лен по коліна і щоби вас голова не боліла. Гарасим Чорнохліб.

З ЖИТЕВОЇ МУДРОСТІ.

Перш всього мушу вам сказати одне: низше подані оповідання се вже не юї твір, але кум Павла.

Во мусите знати, що кум Павло великий мораліст. І не словами тільки, але й хілами. Про що, як про того апостола можна сказати, що в ньм нема обмуди.

Якось вже давнійше казав він мені:

— Гарасиме! Зверни-но ти увагу на одну справу, а то — як мало в нас інтересують ся моралю.*) Ше простий народ інтересує ся нею, а непрості інтересують ся дуже мало. Мораль уважається немотрібом, перезгідком, забобоном. Переглянь цілий книжний ринок, чи знайдеш там богато моралістичних книжок? Зовсім ні, пачеbsь цього нікому не потрібно. А прещінь мораль, се ціль житя, бо лише глибоко моральний чоловік є вартним чоловіком.

І казав ще тоді кум Павло про календар. Каже:

— Дай Гарасиме в своїм календарі початок — цомісти хоч троха дечого з моралістичної області. Се одніоке заставить людий поважно і широко думати. Для цього я сам приготовлю тобі деякий матеріял. А в нас думаючих людий так мало! Правда, крикунів та критиків є, але людий підприх, розсудлив і вирозумілих мало. Богато нині книжок і газет, що зводять людий на машинці, а тих, що виховували-б їх на думаючих, дуже мало...

І розвів ся кум Павло тоді дуже широко над значінem моралі в життю.

— Всяка наука — каже він — се ремесло; одна мораль, се жите. Найбільші на світі люди були найбільше моральними людьми. А великість без моралі, се лягана великість, однобока. Або ось таке... Чи знаєш, Гарасиме, чому нині всі так обминають справи моралі?

— Не знаю! — кажу.

*) Мораль — загалом моральні справи; справи що до розумного поведіння, підпорядковані, статочності, чесності і всіх моральних прікмет і вчинків. — Мораліст є той, хто моральною стороною житя богато клопоче ся.

— Бачили чому?.. Тому, що мораль с зеркалом для душі, а коли душа погана, брудна, то не дуже то в зеркало хочеться їм заглянути. Мораль, се теж, що і совість, а чи дуже нині про совість згадують? Дуже про ню шинуть? Дуже про ню говорять, учать? Зовсім ні, начебудь в нас все було таке моральнє, чесне, совісне та статочне, що і говорити про се не треба. Або ось така чудасія, що стараються доказати, щоби то моральність і релігія, се зовсім окрізі річи. Звісно на папери і на словах можна все відокремити, ділити, але в практичнім життю ніколи! А і на пепастє ті, що таке і подібне проповідують, се тільки балакути, а не громадські робітники, не організатори, не вихователі великих характерів. Релігія — се мораль; мораль — се релігія для того, хто илює жися.

Розговоривши ся кум Павло, зачав про себе самого оповідати:

— Тобі дивно може буде, коли скажу, що я вже не жив би може на світі, колиби не мораль. Христос добре розумів, що каже, коли говорив, що чоловік живе не тілько хлібом, але і словом божим. Так, Гарасиме! Богато лиха пережив я в життю, однакож все переніс. А знаєш чому? Бо я ніколи не сходив з моральної стежки. Пройде лихо, невдоволене, так я мало чим себе розважити. Іцира молитва завсігди дашь полекшу і витревалість, дашь кратцій настрай, дашь бадьорість духа. В смутку читай псалими, співай побожні пісні, передовсім ті з давних, або читай біблію чи щбудь моралістичне, розумне, а побачиш, що смуток в спокій переміниться. І тоді почучеш в собі нову, силу, станеш новим чоловіком, повним нового життя і віри в дальшу будучність. Бо настрою, який дає цирила молитва, моральнє читане і розважуване, післям іншим не здобудеш. А се найкращий з усіх настроїв.

Признаю ся вам, що з початку я легковажив таку бесіду, не міг її зрозуміти, але роздумавши добре, я зрозумів, що кум Павло має слухність. І не тілько зрозумів, але й зачав і сам так жити та діяти своїх так учить. Нині я бачу, що в моралі, в релігії с велика сила — скла більша всіх сил.

Колиб не кум Павло, я пині був би може найгіршим чоловіком. А він мене вратував і вивів на рівні шлях. Бо я був моральний каліка, а він моральний велет проти мене. Я грішник, він апостол. Я сліпий, він видючий. Я гордий, він звичайний. Я зарозумілий, він іцирий. Я палкий, він розсудний. Я судив всіх і все, почишаючи себе на боці, він зачинав кождий суд від себе. Я мав анегдот на неограничену свободу, а він поставив перед мною граянці житя — карітсь (дисципліну) та самоконтроль. Моїх думок не було ніколи в дома, як в того вуличного вихованка; а він павчiv ме не збирати всю увагу на собі. Мої думки були поверховні, а він навчiv мене вглубляти ся в кожду справу. Я найважнійші речі з глумом легковажив, коли були мені не до вподоби, а він показав мені, що всяка реч на світі має свою вартість. Мені хотіло ся все инищiti, а він переконав мене, що найважнійша реч будувати. Я бажав мати силу, щоби другим приказувати, а він навчiv мене, що найважнійша реч — вміти приказувати самому собі...

Таке чимало чого він мене навчив...

Навчiv мене бути чоловіком.

Але його наука для мене не скінчила ся. Нема дня, нема тижня, щоби я не відкрив в нім якоєсь нової гарвої прикмети, не почув розумної нової думки. І тому коли бачите мене перед собою таким, як бачите, то запайте, що ви бачите літнього ученика, а нечителя. Не було б ума Павла, не знали б ви нічого про Чорнохліба.

І тому мені хочеться привселюдно висказати — на отей місци — свою глубоку пошану великому скому учителеви. Таких там більше, а ми стояли би незрісано висще, ніж стоямо нині.

Гарасим.

КНЯЗЬ І ПУСТИННИК.

Як молодому звіряті легко вільтувати ся від стада і попасті в назустріч кровожадного звіра, так легко молодому чоловікови гічнати ся від праведності і попасті в сіти брудних пристрастів.

Київський Князь Володимир Мономах*) заблудився одного разу на ловах і по заході сонця прибув ся до самотної хатини пустинника. Тут довело ся йому і заночувати.

Князь сказав, що він боярин князя і пустинник приняв його до свого убогого мешкання. На вечеру поставив пустинник кільцеви овочів. Сиоживаючи їх князь просив, щоби пустинник розказав йому щобудь про своє життя, на що пустинник відповів:

— Хто я такий, боярине, щоби про своє життя людям оповідати? В самоті далеко від гамору людського життя молю ся я за себе, за князя і весь наш народ, але чи вислухає Бог мої молитви... тогс і не знаю. Та щоби ти по пійпсов від мене без нічого, я оповім тобі притчу (причту), а ти перекажи її своїм дітям...

І сказав князь:

— Слова таких мужів, як ти, велики і я дуже рад іх почути. Велике свято мині в мене, божий чоловіче, і поки непокажесь зірница і на верху місів не засвітить боже сонце, я не склоню до сну своєї голови. Ти залиши, божий старче, свої молитви в сю міч і оповідай мені про святі справи, а Господь почислить твої слова за молитву...

І почав пустинник оповідати...

Жив побожний богатий чоловік і мав одного сина. А щоби вивести його в люди, дав його до великого міста на науку.

Але як тілько спін вийшов з під нагляду батьківського ока, попав він в товариство злих молодих людей. Не держав його день, не спиняла його ніч. Він перестав бути собою — він став невільником усіх людських пристрастей. Дорога його життя йшла з кождим днем низше і низше. Серце його п'юраз більше і більше черствіло, розум ставав п'ораз темніший, і всяка думка зникла з його душі.

Коли батько допідав ся про таке життя сина, хотів його направити, однакож його старання були даремні.

*) Володимир Мономах, син Всеволода панував в Київі і змір 1125. Він належав до розумних і діяльних князів. Він то написав також „по-

І тяжка журба лягла на серце батькови.

Але невдовзі після того батько засіlab. Думаючи, що слабість може скінчити ся смертю, він покликав до себе сина і сказав:

— Не бій ся! Дорікати тобі за твое життя не хочу. Я вмираю і передаю тобі все, що маю. Однакож хочу, щоби ти виповнив мое послідне бажання — а воно не трудне до виконання. Тому я вірю, що ти приречений мені се...

Син відповів, що зробить все, чого батько хоче, коли воно буде в його силі.

Тоді батько сказав:

— Приречи мені, що протягом двох місяців цією моєї смерти, ти кожного вечера будеш замикати ся в сій світлиці і в самоті будеш широко вглубляти ся в зміст власного життя, читаючи притім як найуважнійше Святе письмо. Одну годину, не більше. А поза тим жий собі так, як за краще уважаси.

І син прирік. Невдовзі після того батько вмер, а син знов вернув до давного життя — вже на батьківськім мастику.

Однакож не забув він виновити приречення даного батькови при смертельній постели. І як тільки ніч приходила, він замикав ся в батьковій світлиці і роздумував, або читав.

З початку приходило йому се досить тяжко. Йому робило ся страшно серед самоти. Його думка втікала від него. Однакож він за всяку ціну постановив виповнити дане приречення.

Та не минуло багато часу, як година роздумування стала для него зовсім іншою. Він побачив те, чого в житевім гаморі ніколи не бачив — він побачив себе, побачив свою життя. Він почув докір за свої вчинки і страх божий вступив в його серде.

Ше два місяці не минуло, як він став зовсім іншим чоловіком. І від тоді шлях його життя пішов зовсім в іншім напрямі...

Зорі мерехтіли на синім небозволі, а князь сидів на трубі пні дерева, слухав і думав. Може його власна молодість пригадала ся йому; може бажав вгадати долю власних дітей; а може бажав відслонити заслону життя

і побачити, чи пустинник не малював перед ним свої власної молодості....

МУДРИЙ ГІЛЕЛЬ.

Між учениками Гілеля,*) великого учителя ізраїльського народу, був одес, що звався Сабот, якого більше тягнуло до себе лінівство і беззайльє життя.

Одного разу ілювів його Гілель на прохід і пішли вони долиною Гінном, коло Єрусалиму. По дорозі знайшли болотистий ставок, зарослий водними рослинами, серед яких перелізали вужі та комахи. А з води ставу видобувала ся немила пара.

Сядьмо ось тут, та відпочинемо. — сказав Гілель до ученика.

Здивувався ученик.

— Учителю — сказав він — чи не бачиш, яке тут погане болото. Чомуб не пійти онтам на горбок під дерево...

— Масив ступість — сказав тоді Гілель — се болото подібне до душі поганого чоловіка. Хто хотів би коло него бути?

Звісін пішов Гілель з учеником на поле заросле осетом, боляками і терниною. Спинивши ся тут, він сказав до Сабота:

— Бачиш на сім полю може рости все, що потрібне і приємне чоловікові. Але воюю забуте і занедбане. І тому тут росте осет і тернична і отрутні рослини, під які лазять жаби і гадини. Перед хвилою ти бачив дуні, а тепер бачиш жите тих, які не роблять жалю корчестії твої! яких жите заросло буряками. Соромно стало Саботови і він сказав:

— Се що бачу є доколом моїму житю.

— Так! — сказав тоді Гілель. — Ти не хотів відповісти моїм словам, отже я ілювік тебе сюди, щоби голос природи заговорив до твого серця.

Сабот стиснув руку свого учителя і сказав:

*) Гілель — великої слави рабін-учитель, основатель славної рабінівської школи в Єрусаримі. Жив в I-ім століттю по Христу.

— Твої старання будуть даремні. Побачиш, що для мене зачепеть си нове життя.

Коли після того Гілель побачив, що його ученик став крапцим чоловіком, повів його в урожайну долину над потоком — серед овочеві дерев, яскраві цвіти і врожайні поля.

— Глянь! — сказав він ученикови — тут маєтъ образ діяльного життя. І як перше в зеркалі природи ти бачив свою занедбану душу, так нині бачиш її обновленою і величавою.

Одної місячної ночі ходив Гілель по оливній горі з своїм учеником Садім. Нараз Саді сказав:

— Учителю, опде видно чоловіка; що він робить?

— Се Салок — сказав Гілель — він сидить коло гробу свого сина і плаче.

— А невжеж Салок не може злагодити свого смутку? Адже всі люди звуть його розумним і справедливим — сказав Саді.

— Невжеж се може бути причиною, щоби він не відчував жалю? — сказав тоді Гілель.

— Але чим тоді стойть мудрець висто дурного? — запитав Саді.

І Гілель відповів:

— Тим мій друже, що дурного і слізни і серце падає в долину; мудрець же коли плаче, то його слізи падають до долу, а його лице і серце підноситься ся до неба.

ОЛТАР ДЛЯ ЖЕРТВИ.

В перших віках християнства жив в Антіохії*) молодий богатий чоловік — Некар. Нараз попав він в тяжку слабість, з якої донерва по кількох місяцях щідніс ся.

Коли перший раз вийшов він до саду, йому здалося, що він зовсім новий чоловік. Думки його були чисті, як проміні сонця; душа його, була спокійна і вдоволена;

*) Антіохія — старинна столиця Сирії. Тут в перших віках по Христі було дуже живе і цвітуче християнське життя. В Антіохії родив ся св. Іван Золотоустий.

думка його піднималась до висот небесних. І він в надмірі вдоволення закликав:

— О, ти всемогучий творче! Колиб чоловік міг вигагородити твою доброту, то я радо дав би тобі все мое добро!

Сі слова почув старий побожний чоловік Єфрем. І він сказав:

— Всі дари сходять з неба. Ти не можеш там нічого дати з твого маєтку. Але ходи за мною, а я покажу тобі олтар, на якім можеш принести Богу жертву подяки.

Молодий чоловік пішов за Єфремом. За час онихили ся воли в бідній хаті, повній нужди і терпіння. Батько родини лежав хорий, мати журила ся, а діти обдергі і голодні тулили ся до неї.

Молодого чоловіка зворувшив такий вид.

— Отсе олтар для твоєї жертви — сказав йому Єфрем. Сі люди занесуть твою жертву перед Бога, а тобі принесуть його благословене.

Зрозуміх молодий чоловік слова Єфрема і взяв в ошіку нещасливців. І здалось йому тоді, що він увійшов в новий світ, в якім кожда дрібка виданого маєтку приносила йому велике душевне вдоволення.

СВЯТИНА В МЕМФІСІ.

Пітагор,*) грецький мудрець з острова Самосу, удав ся до Єгипту, щоби в чужім краю збільшити свою мудрість. Коли прибув він до тодішньої столиці Спінту, до міста Мемфіс, яке заснував Менес, священики того міста повели Пітагора до святили, щоби показати йому її велич.

Мовчазна і велична, мов піднебесна гора, підносила ся при розсвіті дня величезна святыня.

— І як зможе людські руки побудувати таке велике діло? — закликав мудрець вражений такою величавістю.

— Спільна сила — відповів священик — може все довершити, коли існує правильний дух.

*) Пітагор (або Пітагорас) жив близько 500 років перед Христом. Писань не лишив жадніх і про него знаємо з писань його учеників.

Величезна брама святині отворила ся перед очима мудриця, немов відслонюючи дорогу до царства тіний.

Пітагор увійшов, а з ним священики. Кругом підносились величаві стовпи, а через просторі кімнати святині повівав ледво чутний вітрець, як подих голосу невидимих духів.

Неописана дрож пробігла по тілі фільозофа. Він затремтів і склонився до стовпа, заплакав.

Підйшов тоді до нього священик і сказав:

— Чого плачеш?

Але Пітагор не міг говорити. Донерка по хвали сказав:

— Ах! Як не плакати, коли чую, що я так близько того ества, якого імені я не смію вимовити.

Тоді сказав священик:

— Блаженний ти в твоїй покорі, мій сину. О! коби ги підійде ся ще близине до того Невидимого, для імені якого отся святина побудована! Але лицім ті величаві явори мовчазної святині і вертаймо до тих, що говорять — до людей. Нааматай, що нім отся святина стала тут, то найперше мусіла вона бути в людськім серці. Отриж слізни і будь спокійний..

РІЖНІ ІМЕНА БОГА.

Коли Александер*) Великий, син Філіпа, був в Вавилоні**), він закликав священиків з усіх країв, які відбив по дорозі і зібраав їх в своїй палаті. Тоді засів на царськім престолі і зашпитав:

— Скажіть мені, чи призначте ви Найвище Божество і шануєте його?

Всі священики похилили голови і сказали:

— Так, царю!

*) Александер Великий, король македонський, родив ся 356 р. перед Христом. Аристотель був його учителем. Правління обняв в 20 році життя по смрті батька свого Філіппа. Завоював Грецію, побив перського царя Дарія, зайшов аж до Месопотамії (до Вавилону), підбив також Єгипет. Умер в 32-му році життя.

**) Вавилон — столиця давнього вавилонського царства. Нині є Вавилону немає сліду.

І Александр штав даліше:

— Яким же іменем ви називаєте те Найвище Божество?

І священики зачали по черзі відповідати.

— Ми називамо його Брагма — сказали священики з Індій — і се імя значить: Великий.

— Ми називамо його Ормуз — сказали священики з Персії — а се значить: Світло.

— А ми звемо його Слова Адонай — сказали священики з Юдеї — а се значить: Господь, котрий є, котрий був і котрий буде завжди.

Говорили їй інші. І священик кожного народу мав слово, яким він означував Найвище Божество.

На лиці Александра показалось несвдоволене. І він сказав:

— Ви маєте ліпше одного пана і царя і тому повинні мати також лише одного Бога... а його імя Зевс. *)

Вразили священиків такі слова Александра й вони сказали:

— Наш народ називася його таким іменем, яким вчать звати його змалку — як отже інші нам се перейменувати?

Однакож на лиці Александра було видно ще більше несвдоволене.

Тоді підійняв ся старий брамін**), який товаришував Александрові до Вавилона і сказав:

— Чи позволиш, царю, щоби я говорив до зібраних?

Коли Александр притакнув, звернув ся брамін до зібраних і запитав:

— Чи велике пібесне сліво, що освічує все живуче на землі, світить на кожного з вас в ваших краях?

Священики притакнули, Тоді брамін запитав:

— Як же ви те світло називаєте?

Тут кождий священик відговів і назав сонце іншию назвою, якою називали в його краю і серед його народу.

Тоді брамін звернув ся до Александра і запитав:

*) Зевсом звався найстарший бог в Греків і він орудував тромами, як колись наш Перуз.

**) Брамін, або брамані — кляса священиків в Індіях.

— Чи від київ'я не мають воини називати небесного світила, що дас людям день одним іменем? Г'єлос*) є його ім'я.

Заветидав ся тоді Александр і сказав:

— Исхай кождий уживає своєї мови і своєї назви. Я бачу, що назва і зображення є єще самото річию.

НУДА ЙДЕШ.

Східний князь Гакім мав сина Газаеля. Щоби виховати його на мудрого правителя, він віддав його мудрим, що мешкали в Долині Шема.

Коли хлопець підріс і з дитини став молодець, післав його батько до Персії, щоби там доповнив науку та павчив ся звичаїв широкого світу.

Батько дав йому покину свободу, однакож знаючи, як легко молодому чоловікові зйти з правої дороги, післав за ним старого учителя, мудрця Сагіба. Він сказав:

— Молодість гарна, але нерозумна і тому наці обов'язок дбати не тільки про дітей, але і про молодіж. Тенер, коли мій син їде спробувати жити на свободі, ти постайки їдь за ним і пе давши себе пізнати, сліди кождий його крок і старай ся його, відомими тобі способами, падобру дорогу наставляти.

Коли Газаель прибув до Персії, до великого і розкішного міста Іспагану*), він забув всі ті розумні правила, яких набув в долині Шема. Вліскучі роскоші, всеогранична свобода, рознущена молодіж, все те скоро потягнуло молодого Газаеля за собою.

Бачив те все Сагіб і чекав лише хвили, коли буде уважати відповідним Газаелеви показати ся. А Газаель було ні в лумці, що за кождим його кроком слідить до свідчене око його мудрого учителя.

Та одного разу, коли Газаель забавляв ся з товарищами в „Веселих Садах“ Іспагану, з ними зустрівся Сагіб. Він був в одязі подорожного, з палицею в руці.

*) Г'єлос по грецьки звє ся сонце.

*) Іспаган — давня столиця Персії. Нині Іспаган славний великим мостом на 34 стовпах. Се також осередок турецької науки. Є там також фабрики славних виробів.

Пізнав Газаель Сагіба і крикнув:

— Де ти взяв ся тут, учителю! Звідки приходиш, куди йдеш?

— От йду. Але куди йду, зовсім не знаю.

Здивував ся Газаель.

— Неважек ти лишив дім, щійшов в світ так без цілі і без мети? Які причини на таке склали ся?

І відповів Сагіб:

— Я все забув. А чи я мав родину і дім, я не пам'ятаю. От куди широка дорога туда йду. Тай гарно воно широкими дорогами ходити!

— Кудаж завсідс тебе така безцільна блуканіна, мій учителю? — запитав його знов Газасль.

Сагіб стиснув плечима:

— А хиба я знаю! От іду... Тай нащо мені се знати, коли перед мною така широка дорога, що собою цілої дороги і заповнити не можу? От іду!

Тоді звернув ся Газаель до тих, що стояли кругом і з смутком на лиці сказав:

— Сей чоловік був моїм учителем і великим мудрічем в долині Шема. Та ось що з него стало ся! Як він змінився і став подібний до звичайних людей. Яка школа!...

Тоді Сагіб глянув по давньому в очі Газаелеви і сказав:

— Так Газаслю! Мое жите зовсім так змінило ся, як ти сказав. Перше я був твоїм провідником і ти робив те, що я радив тобі робити. Але відколи я перестав бути твоїм учителем, я хожу за тобою. Дивись! — моя безцільна блуканіна зовсім подібна до твоєї, бо розсудок покинув нас обох — тебе і мене. Бо хиба ти знаєш, куди ти йдеш? І скажи тепер: хто блукає безцільно — я, чи ти?

Сорозно стало Газаелеви і він привізив ся до вишин та зачав жити так, як вчив його Сагіб в долині Шема... Зачав жити розумно і статочно.

ЗОЛОТИЙ ТЕЛЕЦЬ.

Коли Мойсей був на Сінайській горі, чекаючи па

заповіди, народ не бачив між собою того, хто здержував його нерозумні забаганки, зійшов ся і постановив зробити собі бога, який був би пісм до виодоби.

Однакож сучеречка тягнулась довго і годі було згодити ся на се, як такий бог має виглядати.

Тоді вийшли перед народ Корей, Датан й Авроп. І заговорив перший Корей:

— Неограничена влада і сила є для мене божествами. І тому треба нам бога, який представляє би нам влада і силу.

І ті, яким влада і сила подобалися, прилучилися до Корея.

За тим говорив Датан:

— Найвищим добром для мене — свобода уживання всіх можливих розкопій. А чим же є напис життя в сїй пустоті? Нічим, як одним важким законом і вічною шомиркованістю і повздоржністю. Я хочу бога, який би представляв нам неограничені роскоші; хочу такого, який би нас в нічім не смутив.

І ті, що були за роскошами, прилучилися до Датана.

Вкіпці вийшов Авроп. Він сказав:

— Найбільшим під часом для мене є блеск золота і безмірні богацтва. Я хочу бога, який би нагадував мені золото.

І ті, про любили золото, прилучилися до Аврона. Тоді народ покликав Арон і сказав:

— Зроби нам бога:

Але нім Арон забрав ся до роботи, сказав йому Корей:

— Зроби нам зображені сили і влади па ту подобу, як мы бачили в Сингапу.

І нарисував Арон голову воля з великими рогами. І Корееви та його однодумці се подобало ся.

Тоді сказав Датан: Додай до голови рогіту тіла, як знак роскоші.

І Арон додав улюстру шию, і ціло тіло воля, до голови. І се Датанови і його громаді також подобало ся.

Після того сказав Авроп до народу:

— Поприносіть золоті і срібні ковтки та всій іншій прикраси ваших жінок і дочок і цозолотимо нашого бога.

Так повстив золотий телець. І народ палив перед ним кадило, танцював і кланявся.

Колиже Мойсей зійшов з гори з таблицями заповідей і побачив все, що де дів ся, заналивсь гнівом і сказав:

— Ви зробили пристрасти тіла вашим богом і тому ваш бог піде слідом вашого тіла.

І він спалив ідола.

ПОГЛЯД УЧЕНИКА А УЧИТЕЛЯ.

Молодий Саді читав Біблію. Нараз замкнув книжку і його лице прибрало строгий вираз.

Бачне око старого учителя Алмеда спирлося на хлопчеви. І він сказав:

Чому змінилося твоє лице?

— Святе Письмо говорить в одній місці, що Бог скорий до гніву, в іншій знов, що Бог, се любов. І чи можна такі суперечності спокійно читати? — сказав молодець.

Тоді сказав Алмед:

— Неважх ти хочеш, щоби Святе Письмо не говорило до людей людським способом? Хиба люди зрозуміли би краще, колиб до них заговорити способом їм невідомим, для якого в них нема павіті, змислу розуміння? Та ще от що: ти не ображуєшся, коли Богу приписуємо властивості смертальників — зір, слух, бесілу, любов: коли кажемо: око божої справедливості.... Чому ж так?

Се інша річ — сказав Саді — тут ми розуміємо образову бесіду. Ми приписуємо Богу такі властивості лише на те, щоби його собі легше уявити. Без цього не можна. Але гнів, ненависть...

Тут перервав Алмед і сказав:

— Я розкажу тобі про таку подію... В Александрії*) жило двох богатих кунців і в кожного з них був син од-

*) Александрія — славне початкове місто в Єгипті, основане Александром Великим 332 року перед Христом.

накового віку. Раз віслали вони їх до Ефезу*) в куницьких справах. А оба сини були добре навченні віри і звичаїв своїх батьків і свого народу...

Але коли молоді люди опинилися в чужім місті, де не було нагляду старших, їх за час погягнули за собого примани міста і роскішне житє. Прийшло навіть до того, що вони залишили віру батьків своїх і зачали вчинати до поганської святині Діяни**)...

Та сталося, що батько одного з тих двох синів, Клеон, мав в Ефезі товариша і той написав до Клеона про поведене його сина, а рівночасно і про його товариша. І сталося, коли Клесон перечитав лист, він зацілав гнівом і невдоволенiem на сина. Зараз він шийшов і до другого купця і оновів йому все, що писав йому товарищ...

Але другий купець засміявся і сказав:

— Коби син мій новів добрі інтерес, а се найважливіше для мене. Решта мене не обходить!...

Вернувшись тоді до дому Клеон і його гнів ще збільшився...

Скілчиваlia оповіданe, звернувся Алмед до молодця і сказав:

— Тепер скажи менi, котрий з тих двох батьків був мудріший?

І Саді відповів:

— А вже той, що гнівав ся і злостив ся — Клеон.

— А тепер скажи ще, котрий з тих батьків мав більше лобови в своїм серці?

— Той, що гнівав ся — відповів знов Саді.

*) Ефес — столиця Йонії, в Малій Азії, славне колись місто з портом. Тут в перших віках розвивала ся християнська церков і до перших тут хрестян звестом Павло написав один з найкращих листів (послання). Нині з Ефезу лише сліди лисили ся. Околиця спустіла, порт став болотом. Де столиця святиня Лікіон, непіти, нема знаку.

**) В Ефесі була іноземнішою святою Діяна, яку звали також Артемідою. Була вона богинею ловіз, стад і її знаком був олісієць. Свята Діяна в Ефесі числили в давнині до сімох чудес світу. В коляді: Пресвятої рошився пред літі" співаемо: „Як Діва породила панна, падает в Ефесі Діяна (Діяна), себго з приходом Христом упаде поганство.

— Ахеж він гнівав ся на сина....

— Ні, не на сина гнівав ся від — сказав Саді — але на його відстуство і його злі постуки.

— А що було початком такого батьківського гніву?

— запитав знов Алмед.

Подумав Саді і каже:

— Я розумію, що початком його гніву була свята любов до сина і його справедливість.

— Вачаш — сказав тоді Алмед — колиб ти в кожду сираву так вглублюєшся, замість брати її поверховно, то розумів би, що неодна річ, яка виглядає тобі певідно-відлюю, була би такою, як повинна бути.

Однакож здавалося, що на лиці молодця видно що якусь нерозвязану думку і тому сказав до него Алмед:

— Я бачу, що в тебе на устах є ще якесь питання.

І відповів Саді:

Про людий так можна говорити, але чи не є се зневажко для Бога?... Сеж інів...

На те Алмед:

— Твоя остережність заслугує на похвалу, але скажи, чи не звали ми надмірної любови Клеона гнівом?

— Так, звали! — відповів Саді.

— А тепер скажи, як ми називемо ту надмірну любов Бога, яка терпить від патних лихих вчинків? Чи маємо ми на її означене якесь інше слово?

— Ші, відповів Саді.

— А чи можемо ми смертні узвіти собі Бога зовсім іншим добрым вітцем, пікь доброго вітця Клеона?

— Не можемо — відповів Саді.

— Тепер же ще одне: чи таке з'ображене Бога, яке ми собі виробили, не зближає нас однаково до Бога, не чинить нас ліпшиими? Чи не виявляємо ми таким з'ображенем нашої найліпшої волі і бажання йти дорогою до закону?

Задумав ся Саді і по довічій хвили сказав:

— Бачу, учителю, що ти маєш слухливість, а не я. В мене є лицість до правди, але самої правди я ще не осягнув; твій же розум обнимає правду з усіх сторін, які мені не звісні.

З НАУКИ БУДДИ*).

СІВАЧ.

Бгарадваджа, богатий браман - господар обходив свято подяки Богу за урожай своїх нив, коли до його дому прийшов Благословенний (Будда) з горшком, просіячи чого будь з поживи.

Народ поважав Будду, однакож браман був скучним і гордим чоловіком і сказав:

— О, самана**), чи ж не краще було би для тебе працювати, ніж жебрати? Я орю і сю, а з'оравши і посіявши — я їм. Колиб ти робив подібно, Ти рівнож мав би що істи.

Тоді Таттагата вілловів і сказав:

— О, брамане! я також орю і сю, а з'оравши і посіявши — їм.

— Чи ти сим кажеш що ти господар — хлібороб? — запитавсь тоді браман. — Деж твої воли? Де зерно і плуг?

На то Благословенний сказав:

— Віра с зерном, що я сю. Добре діла с дощем, що зрошує зерно. Мудрість і простота с плугом. Мій ум с новодами. Я держу в руках чепиги закону. Ревність є батогом, а стремлінє є моїм волом. І я орю, щоби знищити буряні незнання і темноти. А збір, що притеснуть

*) Будда — великий релігійний проповідник, жив около 500 літ перед Христом в Індіях і був сином короля. В 30 році життя покинув батьківський лікар і жінку і почав жити в самотні, роздумуючи над сутністю життя. По десятьох літах роздумувань він зрозумів те, що перше було йому незрозуміле і від тієї стеж проповідувати свою науку людям. Низьку науку Буали вівзнає кілька сот міліонів людей (300 до 400 міліонів). Наукез ہمали ставить на певне місце строгості супроти себе і помірюванні в бажаннях і вчнях. Будду злути ще такими іменами: Сакіямучі, Сакіямуга, Суггта, Саттар, Шастга, Лжена, Благазет, Лъоканата, Сервалжна, Ігваджаджа, Таттагста і др. (значінне назв: Будда, або Буала значить: Пробуджечий, просвічений; велиші назви значать: мудрець, Сакія, Лев Сакія, Щасливий, Учитель, Побідник, Благословенний, Пан Світа, Веселучий, Цар Правди і др. Сакія — це королівське імя Будди.)

**) Самана — жонах.

жива, буде безсмертним овочем Нірвани,*) де всі смутки кінчать ся.

Тоді браман налив молока з ріжком в золоте зачіпс і дав його Будді кажучи:

— Нехай Учитель людий має ріж і молоко, бо всечесний Готама оре ріло, яка принесе овочі безсмертя.

ВИРІД.

Коли Благават перебув в Саватті, що в Жетанайі, він прийшов до дому брамана в той час, коли на олтарі горів жертвений вогонь. І священик (браман) сказав:

— Стани там мояні! Чого вироди йдуть до моого дому!

Тоді Благословенний відповів:

— Хто вирід? Виродом є той, хто в душі носить злісь і ненависть; хто поганий й облудний; хто послує ся несправдою і віддає ошуковою. Виродом є той, хто дощроваджує людий до злого, зависний, лакомий, чоловік з лихими бажаннями, безличний і немаючий страху перед злими вчинками. Ніхто уродженем по стас ані виродом аїї браманом (святыникою). Власними ділами чоловік стає або священиком, або виродом.

ДГАММАПАДА.

Отес Дгаммапада^{*)}) — шлях, яким йдуть послідувателі Будди:

З людського ума цвєстас характер чоловіка: до життя дано йому ум. І ум с причиною благословення, або зіпсути.

Сам чоловік робить зло; сам терпить; сам здобуває святість.

Ви самі мусите про все старати ся. Таттагати (Будди-учителі) є тілько проповідниками.

Хто не будить ся, коли час вставати; хто хоч молодий і сильний, а літній; чия воля і думки без вогню, такий — будучи літнішим, не зайде ніколи піляху до знання.

*) Нірвана — житє людського тілного спокою в Буддістів.

**) Дгаммапада — буддійська релігія в її основних засадах, релігія новий закон.

Коли чоловік уважає себе вартісним, нехай про себе дбає; правда боржко того, хто сам себе береже.

Коли чоловік робить те, чого вчить інших, тоді досягне успіху; хто собі вміє приказати, той прикаже і іншим. Найтяжче приказувати собі.

Колиб хтось в тисячу битвах переміг тисячі лодий, а другий тільки себе, то сей послідний більший переможець.

Звичасм дурнів, світських чи духовних, думати: Се я зробив. Добре, колиб другі були від мене залежні. В отсїй справі головний робітник — я! дурні не дбають про обовязок, які про ціль, яку треба досягти, але думають про себе. Все в них є підставкою для їхніх порожніх бажань.

Не кажи: мале зло не є великим. Як вода падаючи краплями наповнить начине, так чоловік стає наскрізь злым роблячи малі злі вчинки.

Хто живе лише для розкошій; нал чиїмп бажанням имена контролі; хто інкомірний в її, розлєданцілій і слабої волі, того Мара^{*)}) переможе і знищить, як вітер ломить иссяльне дерево.

Дурепъ, хто зпасє свою дурноту, є остилько мудрим; але дурень, що вважає себе мудрим, є великим дурнем.

Для того, хто робить зло, воюю солодке, як мід: але се лише доти, доки воно не принесе овочів; бо овочі за завсіди гіркі. Добре ж діло доти важке, доки не принесе овочів; овочі добрих діл солодкі.

Не звертай думки до роскопій. Роскопі нипати дурня; дурний чоловік бажанем роскопії нипить себе так, немов сам в своїм ворогом. Гурганял і буряни нипати поля; пристрасти, ненависть, порожнеча і забагати нипати народи.

Чужі гріхи чоловік розсіває, як полову, а свої ховас, як кралену річ, ховас злодай подібне.

Святченік повинен бути до того, що в сухій піско-

^{*)} Мара — лихий дух, смерть. Мабуть наше слово „мара“ є того самого походження, бо властне стара мова Гіндусія (санскритська мова) була індоєвропейською сиропейських мов, отже й украйнської. В нас колись „Мара“ була богинею смерті, чи смертю і тому в прохлонатах кажуть: „Мара б тебе взяла!“ — що значить тілько, як: Смерть би тебе взяла!

вій землі копас за водою. Доки пісок білий і сухий, доти знає він, що вода пде далеко. Але він не зневірюється. Він знає, що щоби досягти води, сухий пісок треба забрати. А дуже часто чим глибше копати, тим чистішоа і здоровша вода.

Я Бачив Молодь

(„Од'їзд з рідного краю”. —
На тему з Байрона).

Слухай, о друге, чути зітхання
Ли бадьорий і радий!
Кождий відсунуть хоче розстання,
Оден ти проти громади.

Всі відіздають смутком повиті,
На тобі смутку не видко...
Неважко в чужому kraїце там світі,
Що ти втікаеш там швидко?

Слухай, о пане, пане цікавий —
Пекельні стерпів я муки,
Але простежив всі наші справи
І не жалкую розлуки.

Я бачив молодь: хлюпій, лівчата,
Наша майбутня дружина...
Розмова з яниною — слів марна втрата...
Розкіш — мета їх єдина.

В кругах жіночтва бачив пустоту,
Похочь замісто любові;
В кругах їх другів поклін лиши золоту
На все мерзяче готовий.

Я Піду по Україні

Кобзо^{*)}, подруго!... З тобою
Я піду по Україні
Розважити сківом-грою
Тих, що плачуть в самотині.
Чуеш, кобзо... Плаче мати,
З нею вголос плачуть діти,
Іх богато, так богато
І нікому їх отріти.

Ми не зайдем в ті оселі,
Де пани живуть песелі;
Не розбурим душі їх грою,
Кобзо-подруго з тобою.

В степ шовковий, хіс і лукм
Я піду по Україні,
Щоб на кобзі вишить муки,
Щоб поплакать в самотині.

(За П. Г.)

^{*)} Кобза — інструмент подібний
до гітари, але має багато
струн. Кобзарах звали лідерами-же-
браків, що па кобзі найбільше гра-
ли, як в інших сторонах на лірі.
Та кобза поважніший інструмент,
ніж ліра.

НА СТАРІ ЛІТÀ.

— Або гроші або жите! — закричав рабівник до Ірляпіця.

— Бери радище мое жите, бо гроші складаю на старі літа — відповів той же рабівниковий.

ЖИДІВСЬКА ГОЛОВА.

В одній селі діти були такі розшукані як ті підростаючі вовченита. Коли хто їхав дорогою, так не дали йому спокійно пересікати. Найбільше докучали Жидам — гайдулам, розмстували, яле нічого не помогло, бо підростки навіть робили Жидам досить болочі лакости. А чи знаєш підростків? Де там!

В недалекім місточку осів ся Жид Хайм, на вигляд дуже пуждений, скрулений, горбатий; а до того ще рудий і рябий як реїпето. Страх було дивити ся на него.

Поїхав він в наше село возом скуповувати збіже, топцо. Ще не пересіхав кілька хат, як обступила його наша сільська голота і зі здивовання зразу вльшила свої цікаві очі в особу Хайма, не промовивши ніхто зразу й слова. Та се не довго тревало, бо нараз, як па команду, дали ся чуті голоси:

— Пибух, пейсач, злодій, циган, горбатий, замімарканий, дурний кісель — і так даліще.

Хайм счудував ся, але й розбісив ся. Та лице на хвилину; потяг коня батогом і віз покотив ся скорине. Думав, що діти за ним не побіжуть та вскорі побачив, що перечислив ся, бо деякотрі вдирались навіть на віз. Тоді він спинив коня, поправив ся на сидженню і почав до дітей гарненько усміхати ся. Деякотрі перестали кричати. Хайм тоді каже:

— Тихо будьте діти! Хочете заробити від мене по центови на цукорки? Я бачу, що всі хочете. А я вам дам, тільки послухайте мене: Пондо вам кричати па мене за дурло, попдо вам бігти за моїм возом: полопити мою коня? Пондо вам калічти собі ноги бігучи за мною по камінях і грудах? Пондо? Я знаю, що ви не є дурні діти. Ви мудрі діти! Дуже мудрі... Але ви будете мудріші, як за свою роботу і крик і бігана скажете собі заплатити! Так, не робіть нічого за дурло.

Отже слухайте хлоїці! Я люблю як ви кричите па мене: як ірозиваєте мене; як смієте ся з мене і з моєї коня, з моєї бороди. Я то дуже люблю і тішуся. Тому і хочу, щоби ви ще більше кричали, ще більше прозивали мене, і за се дам вам кожному по центови....

І дав дітям по центови, затяг коня і поволи поїхав дальше селом. Гурма хлощів обстушили віз по обох боках і ззаду, та страшним криком і вереском супроводжали як якого достойника. Жид усміхався до них і просив щоб прозивали його як пайнаскудийше і як найголоснійше. Хлощі далі вже похрипали і помутилися. Тоді він сказав:

— Досить хлощів, йдіть тепер до склешу і купіть собі що хто любить! А не забувайте того, що я вам перше казав: не кричіть на нікого за дурно; кажіть собі заплатити за се, бо і то робота!

За кілька днів іде Хайм знова до них і скоро тільки дітіча юрба пізнала коня здалеку висиналися як ті муравлі, Хаймови на стрічу.

Хайм йде в село, дітовора обстушила його віз з трох сторін і мовччи дивиться, на нього але ані словечком жадне не обізве ся! Вже заїхав з чверть села і діти йдуть, біжуть за возом як ті телята. Тоді він спиняє коня і сказав:

— А ви, чому не кричите? Чому не прозиваєте мене?

Кількох нараз відповіло: — А ми хочемо по центови, бо задурно вам паради не будемо робити. Хочетє крику то заплатіть нам!..

Жид тоді відповів: — Ні, шані центів не маю і не можу вам дати, аж колись іншим разом. А чи кричите ви на кого іншого за дурно?

Літи відповіли: — Ого, не ми. За дурно інчого робити не хочемо!

І справді, в селі від тоді вже можна було тихо перейхати, зовсім спокійно.

НЕВЧАСНЕ ПІДХЛІБСТВО.

— Дуже жалую, що я не могла бути на вашім відчутті вчера вечер — пояснювала замотилічена дама.

— Я знаю що се для мене страга знай, тимбільше, що кождий говорить, що відчут був дуже цікавий.

— Се дивне — відповів холодно професор — однаже прийміть до відома, що відчут не відбув ся вчера зовсім, а відложено його до слідуючого вечера....

АДІН НАРОД, АДІН ЯЗИК...

(Дість ся на Україні за царських часів, коли то всі Москалі силувалися доказати, що української мови нема та що Українець (Малорос) і Москаль, се те саме. Лікар приїхав в Клівшицу з Московщини, з Рязанської губернії і до него приходить українська бабуся).

В ЛІКАРНИ.

Лікар — Ну, бабка, чо боліт?

Бабка — Отак, паночку, як візьмемо з крижай, то аж у стегна влізс. Щуптить так, що й випростуватись не можу. Чи воно гостець, чи пристріт.

Лікар — Пастой, бабка — ти би ясніше ґоворіла, а то не разберу я нічево.

Бабка — Та вже на те ви доктор, щоб розібрали. Я ж хиба знаю, що воно таке...

Лікар — Да, доктор то я, доктор, толькo вот не пам'яту я... Ну, пакажі, кде баліт?

Бабка — Ось тут в крижах.

Лікар — Здеся? Ето „крижах” називається ся?

Бабка — А, в крижах.

Лікар — Давно тебя стот „крижах” боліт?

Бабка — Вже з тиждень. (Москалі тиждень звуть „нэделя”).

Лікар — Сколько? Гто как па рускі будст?

Бабка — Но руськи? Од Ієршої Пречистої.

Лікар (махнув безнадійно рукою) — Ну, да фсьо равно (хапає рукою і притискає в крижах).

Бабка — Ой! Ось тут... Саме там, де ви лапнули.

Лікар — Чо?

Бабка — Там де лапнули, там найгірше.

Лікар — Лопнулі? Чо лопнуло? (В Москалів „лопнути” значить — розшукнути ся, розтріснути ся).

Бабка — От-от-о! О!

Лікар — Да нічево тут не лопнуло. А ну-ка, разстеїні здесь (разтеїні — розщіши).

Бабка — Еге, у стегні.

Лікар — Юбку-то, бабка, разстеїні малечко.

Бабка — Нема в мене юбки, яї великої, ні маленької.

Лікар (сміється) — Как нет юбкі. А что что-же?

Бабка — Спідниця.

Лікар — Ну, сподниця, пускай (пускай значить — пехай). Так как это случилось? Атчево?

Бабка — А случилось, что драбина схібнула ся, як лізла я...

Лікар — Дробіна? Разве стреляли кто-нибудь в тебя? (Разве — хиба; дробіна — пріт по московськи; а драбину звати „лестниця”).

Бабка (дивуючись) — Не, не стріляв ніхто. Та чого таке?

Лікар — Да как-же дробіна в тебя попала?

Бабка — А втала, бо щебель зломив ся, як лізла я на гору.

Лікар — Пастой бабка — пічево я не пайму. Ах ти Боже мой, вот язик-то! На гору какую-то... вломіл ся кто-то, стрелял... Что такое?

Бабка — Та но стріляв ніхто. З чого се ви взяли.

Лікар — Да как-же дробіна то в тебя попала?

Бабка — Бо щебель старий вломив ся, трухлявий.

Лікар — Вломіл ся к тебе? (вломив ся — наїв, вдер ся).

Бабка — Еге, вломив ся.

Лікар — І стрілял?

Бабка — Еге, стріляє аж у стегно, ось сюди.

Лікар (оглядає) — Да где-же ста дробіна. Я не вижу.

Бабка — Дома. Та нашо вона вам?

Лікар — Как „ланцо”? (Облашус скрізь). Нікакой дробіни здесь нет (здесь нет — тут нема).

Бабка — А вже нема. Встала я, та що об поліцю ртсим місцем...

Лікар — Да, в поліцю... Ну, ето уж не майо дело (ле моя справа). Канечно в поліцю, если вломіл ся к собе етот... как ево звати?

Бабка — Га?

Лікар — Да кто вломал ся?

Бабка — Щебель старий...

Лікар — Пан бил?

Бабка — Хто?

Лікар — Да Щебель етот, что лі? (что-лі — чи що).

Бабка (дивуючись) — Вибачайте, паночку, може я не розібрала...

Лікар — Ну, да мис сто фсьо равно.. Не майо дело ти в поліцію. (Оглядає). Да синяк есть, ударілас шибко (шибко — сильно, порізно).

Бабка — Та же в шибку. Там і вікна нема, в сінях... В поліцію, кажу.

Лікар — Да в поліцію. Ну, вот что бабка: я тебе дам мазь, ти себе натрій ето жесто — ірайсь. Дробини здесь нет. А поліцію ти заяви, что вломіл ся к тебе, етот.. как сво... старий Щебель і стрелял в тобя. Но дробини у тебе ішакої ист.

Бабка — Спасибіг вам. Поздоров вас Боже за добру пораду. А тож я так страждала, а тут ще напав мене ножит...

Лікар — Не жіт, гаворіш? Что ти, бабка! Що мого лет пражівйош.

Виборний Маногоненко.

НА ПОЧТІ.

В М-ський поштово-телеграфній конторі, біля віконця, куда подають гропі, великий настав людий: хто жде черги, щоб подати гропі, а хто ческає квітка (посвідки) із то, що подав. Чиновник (урядник) Москаль, що не знає української мови, розписавшись на квітках і подаючи їх віконце, вигукує:

— Рязань! двадцять п'ять рублій.

— Я! — озвістя ся робітник-Москаль.

— Кому ви подавалі (себто кому посылає)? — питав його чиновник.

— Садову — відповідає той. Чиновник віддає йому квітка.

— Харбін! Десятъ рублей — вигукує він далі.

— Навайте мені! — протискаючись, поміж людьми, каже жінка.

— Кому ви подавалі? — питав її чиновник, коли вона протиснулась до вікна.

— Вам — відказує вона.

— Я знаю, чо міне, а куди ви подавалі?

— Та сюди ж... вам... у кватирку — відказує знов жінка.

— Да чо ви смейотесь, чо лі? (чо лі — чи що). Я вас спрашиваю, куди ви падалі перекод (переказ, та що тут імені-ордер)? уже трохи розсердившись, питав чиновник жінку.

— Та кажу ж бо, що вам... сюди... у кватирку.

— Да чо ти єрунду несёш (та що ти дурницю илете)! І сюда і вам в кватирку какую то!... (кватирка в Українців, се віконце, а в Москалів „кватіра,” се кімната, мешкане). Некада мне с табой голову ломать!

— сказав. Але відходячи від вікона, з пересердя кинув він сірника, котрим запалив цигарку і сів до столу, щоб знову брати гроши та індинувати на квітках.

Через кілька хвилин він знов вигукував. Жінка стояла біля вікона і чекала, коли дійде черга до неї. Віддавши декілька квітів і вявивши знову в руки бабиного квітка, він вигукнув:

— Харбін! десять рублей!

— Давайте мені — просить знову жінка.

— А кому ви подавалі? — насутивши брови питав розсердившись чиновник.

— Та кажуж бо, що вам... сюда, в кватирку — відказує вже крізь сльози жінка.

— Да чо ти говориш! Почек ти знаєш кде мая кватіра (де мое мешкане мій дім)? Я тебе перший раз в глаза віжу! — кричав на неї чиновник. — Я ейо о дспыгах сирашіваю а ана мне з кватіре какой то говоріт! Дурачіт са ана, ілі же ис палімаст... кричав біля вікна на неї чиновник розводючи руками.

— Кому ви, тітко, посылали гроши? — вміпав ся нарешті в їхню спірку якийсь панок: не то учитель.. не то хвершал (лікарський помічник), котрій весь час стояв і стежив за їхньою спіркою.

— Синови Олексію Комаренку, в Харбін! — заговорила жінка радіючи тому, що її розуміють. — Захорів

там так просить десять карбованців на дорогу.

Почували со чиновник скоса подививсь на того панка і подаючи жінці квітка під ніс бурчав:

— Чорт ево знаєть!... І женціна как будьто бл русской і русскаво язика не панスマст...

(До повисшого нозашкодилю додати кілька уваг для тих, що знають московську мову з московської школи і читають московське письмо українським виговором. Треба знати, що в Москалів „ы” читає ся, як українське „и”; „ъ” читає ся, як українське „е”; „и” читає ся, як наше „і”; „е” читає ся за наше „е”, а часом за „йо”; „э” читає ся за наші „с”; „о” перед акцентованим самозвуком читається подібно як „а”; „га” читається за „г”, а часом за „в”. Крім того є ще дещо подібне. Так пишуть хліб — а читають хлеб; книга — книга; моя — мая; несешь --- несьош; орел — аріол; до него — що і нево і т. д. Тепер боляшевики змінили давній спосіб писання, повикидавши деякі букви. В повісших оповіданнях людина московська мова так, як вона говорить ся, а не як пишеться).

Осінний Сум.

Журно спігъ лоза в долинѣ,
Пишних трас давно нема;
Душу й серце в самотинѣ
Мішно, владно,
Безпорадно

Огорнула чорна тьма.

Манять страдника з неволі
Вільні вістники весни;
Так і серце мають болі

Горювання,
Хвилювання
І юнацькі перші сни.

Серце-пязень! ти тендітне,
Ти самотне і шіме;
Тильки-ж зірай, що зізов розквітне
Все в природѣ
При нагоді —
Будь же горде ти й саме!

ГР. ЧУПРИНКА.

Вечірна Пісня.

Не співай пісень веселих,
Не заводь танків,
Як почуеш важкий стогн —
Стогні жебраків.

Ти полинь до них, дитино,
Кинь танки свої,
Там зустрінеш сиротину —
Принорни Й.

Будь сестрою, любий цвіте,
Съезди її утри,
Бо у неї на всім світі
Не має сестри.

Сплять у темряві оселі,
День вже догорів,
Та не спить ще, дівчя — леде
Стогні жебрачка.

П. ГАЙ.

ПРИМОВИ ВІД СЛАБОСТИЙ І В ДРУГИХ ПОТРЕБАХ.

— А я до вас отсе з ділом — заговорив Гринько Пшеничний, входячи на саме спасівчане пущене до нас до хати, — з таким ділом, що, рахувати ту причину, неаби як...
Тай лочав розказувати тес діло...

— Отсе ... каже — потуєте календар, то якби знаєте таке, що всім людям потрібне, до того календара написати.

— А що таке? — кажу.

— Еге, не знаєте. А, рахувати ту причину, прижови від всяких слабостий та від відьми. О! се дуже важне! Вважаєте, що, рахувати ту причину, чарівниця не бракує; я сам знаю в нашій околії дві.

Жінка моя слухає та:

— Ну, а я не думгла, що в нас є чарівниці, — хтоб се такий був?

— Еге, бачите, не знаєте! А вони є. Ая, є! Тут є дві такі, що в скіпцях ходять, а не тощо!

— Неважек? — допиттує ся жінка. — Чому ж ми тих скіпців не бачимо?

— Е, вони на те мають, рахувати ту причину, мухи в носі, щоби ви не виділи. Але хто знає як, то може їх видіти. І то дуже легко.

— Ну, то скажіть як, можеб і я побачила. І таки дивно мені: знаю всіх жінок і знає ся, що існ одніакові, а го от яке!...

— Егеж! егеж! А вони є і ви їх дуже добре знаєте. А щоби їх видіти, то робить ся, рахувати ту причину, так.. а ви добрє уважайте! Коли зробите на святій вечер перший пиріг, рахувати ту причину, так юс треба варити, але сковати і посити його за пазухою до Нового Року. Потім же носяти кожного тижня оден день, а на Великдень рано взяти до церкви. І подумайте собі, що, рахувати ту причину, ви тілько через портг до церкви: глини! глини! і вже видите котра в скіпци. Така вичепурена, сконечь, рахувати ту причину, на голові так і стирчить. Або можна і так, що як би вкусила на пущене перший раз пирога і не з'їв, а завязав в шматиожку і носив прияззаний під шахою, то, рахувати ту причину, на Великдень, як перший раз заспівають „Христос воскрес”, побачив бы в церкві також чарівниці в скіпцях. Тілько знаєте, якби, рахувати ту причини, скопили де з тим пирогом, християнина, то розлерли бы. Ая!

Моя жінка ніби дивує ся, а Гринько ще раднійше розказує:

Чорнохліб — 2

— О, вони тут на мене, рахувати ту причину, дуже мають храп, ви може про те і не знаєте. Та на них є ще інший спосіб. Треба стругати осикового патик по одній трисці кожного дня через цілій рік і в ичи, рахувати ту причину, перед Юром застіти за тою кулюю трісок коло корови, то також засбачить ся, бо вони, рахувати ту причину, тої ючи мусять кожду корову відвідати...

Ви певно не знаєте, що бесіда про чарівниць, та найлюбійша в Гринька бесіда. Воно буває таке, що оден чоловік найрадійше говорить те, як був при війську, другий про божественні речі, третій про господарство — а Гринько про чарівниць, чарівників та опирів.

— Може ви кумщю-сусідо не знаєте -- звернущ ся він знов до моєї жінки — що чарівницю можна злагати. Ая! Треба, рахувати ту причину, робити осиковоу борону цілій рік, кожного дня по трошки і не повинно в ній бути ані одного цвяшка. Навіть зуби мусять бути, рахувати ту причину, осикові.. Отже на таку борону можна чарівницю злагати. Але не кождий, знаєте, хоче такого труду підймати ся... Ая!

Після цього звернув ся Гринько до мене:

— А ви таки постараєтесь ся дати все те до календара. Вже навіть моя жінка, рахувати ту причину, вас просила. Та ви не думайте, що вона ласа на чуже молоко, або що — ні, вона, рахувати ту причину, коби свого не дати, а чужого не хоче: Ая! Або оті примови від слабостій: Заслабнеш, так іль, шукай такого, що знає лічити, а колиб, рахувати ту причину, чоловік сам згад ти примову, то сейчас шу-шу-шушу.., відмовив, поки не задавнило ся і добре... А не, знаєте, якби тих гуцульських примов, отсе але булоби!.... О, гуцюти на тім разуміють ся!..

Говорить він, а я слухаю та думаю:

— Щож, і Гринька треба часом послухати. Коли ж йому цією інтересне, то певно і другим інтересне буде...

Другого дня удав ся я до кума Павла. Розказав як і що таї питання, чи не мігби він мені помочи. Послухав кум Павло, подумав та:

— Добре! В мене десь є того матеріялу. Я сам колись, як за парубочих часів блукав по світі, то записав деякого чимало, а маю також і те, що другі записали. За кілька днів будеш мати. Треба, бач, розшукати де воно...

На тім майже закінчилася того дня наша бесіда, бо хотів чужий падійшов і говорка пішала про що інше.

За чотири дні пріносить мені кум Павло отсе, що по-даю даліше...

Примова від відьми, що відобрала молоко.

ПЕРША ПРИМОВА.

З за високої гори вийшов черленій (червоний) чоловік, в черленім сардаці, в черленим колпакі, в черлених штанах, в черленіх постільях, з черленими руками, з черленими сокирами, до черленого ліса прийшов рубати черласні кайзаки..

Крутить черлени вужви, закладає черлені загороди, загонить черлені корови в черлени загороди..

Дойть черлени корови черленими руками, цідити, черленими цідилами, гльяджити черленими гльигатами, збирає черлелу сметану черленими руками в черлени бербенці..

Сідлав черлени коня, черленими сідлами, вбирає черленими уздами, несе черленого дорогою на черлений ярмарок..

Жидиниста-днігніста! чи ви би сего масла не купили? А молоко щобисьте поїти! Котрі їли — аби ся розеїли; котрі виділи аби поспіли, аби не завидували на манку завистувани гацати і встити-бетити.

Знахарки, чінаташки, олірики, видійници, майдівниці пекама замікаю, а куліками закудикаю*).

До сеї примови треба так робити:

Бере ся мягкий патичок, обмотуєсь шпагатом, видовбується в дереві, що є в стіні, ямку, вкладаєсь там оден конець патичка, а другий конець притискається трудали і „сучить ся“ шпагатом. При сім відмовляєсь позисшу примову девять разів.

Кожи патичок розгорити ся, то треба його загасити в мисці, до якої по фарзі вливався по кождій примові ложку води. Опісля тою водою міє ся вім'я, дійки, а чуголь з патичка обстругується і дає ся з солію корові злизапи.

ДРУГА ПРИМОВА.

Коровки-благунки спали собі в своєго газди — в кошарах, в облютах. Встали рано, пішли собі пасти жопасену тразницу, пезбиту росицу і пити пречисту водищу.

Перебігли через дільниці-лиходійниці, травицу загрузили, росицу збили, водищу скламутили і відобрали манку-сметану, ладис молоко, торсту сметану, густий сир, жовте масло.

Коровки-благунки як зачали рикати-гукати, до Бога три голоси пускати..

Ніхто того не вчує — вчула Матінка Божа, іззіслала Юрія святого,,

— Іди, Юрію, перевідай, запитай си, чого вони ричут, до Господа Бога кличут?

Прийшов Юрійко і си питати:

— Коровки-благунки, чого ви так ричете, до Бога кличсте?

— Ек би ми не рикали, як би ми не гукали, коли перебігли нас че-

*) Походить від оканку: „а кули!“, яким пастухи завертають худобу; щоби же туди йшла.

редильниці-лиходійниці, та відобрали у нас манну, товсту смєтану, ладне молоко, густий сир, жовте масло:

Іюю святій, пускаеш пори-прикори, дуги, береги, керніці-теплиці, тепер пусті нази так манну-смєтану, ладне молоко, густий сир, жовте масло.

Тьфу! тьфу! тьфу! Счезай! Манни не віднимай! Я чужого си не приймаю, але свого' не понускаю.

Пристріте-пристрітище, сchezай у болотище! А ви коровки, а ви благунки оминайте луги-береги, куди поганъ ходила, щоби вас не счеридали ії чередільница, ії й сила.

А ти солице (сіль, соле) допомагай, чередільниці пожорай! Счезай! Счезай! Счезай!

Примівка від болячки, від зубів і других слабостей.

Налити в миску води, додати три зубці чіснику, перехрестити три рази вістрем ножка і відмивти девять разів отсю проимівку:

Чи вफатла си болечка болечковата, чи татарковата; чи скіпачка чи совгачка, чи бодачка; чи вёлюча чи мрююча;

Чи вфатла си болечка колюча чи сверблюча; чи пожадана чи Попелюхана, чи Позвана, чи застаряна; чи віратила си болечка задавнена..

Я тебе боленіко не лишню, не грішнюю; я тебе болечко вібираю, візываю, вікликаю:

З голови, з під голови; з мізку, з під мізку; з очій, з під очій; з зубів, з під зубів; з губів, з під губів; з вух, з під вух; з ушиниці, з голосниці; з серця, з під серця; з потрушків, з під потрушків; з колюшак, з під колюшків; з струги, з володи, з поперека, з клюшня, з стегон, з кишок, з гумівок, з плесень, з палців, з шіттів; з праників і з під праників; з сімдесяті живочок, з сімдесяті шуставочок; з чорної крові, з жовтої кости.

Вібираю, візываю я тебе! Ножами вірубую, серпами віжинаю, косами пітинаю, димами вічнідную, ногнями віпалюю, граблями затрібаю, міглами охабленими замітаю.

Ек си з вітци на свійток породив, мати породила рщеного, порожненого (тут кажеться імя слабого).

Лай же, Господику, від мене лік, а від Господа вік! Тьфу, Тьфу! Тьфу!

Тоді тою водою змиваєш недужому голову, груди на против серця і болюче місце.

Інша коротка примівка від всякої недуги.

Коли чоловік заслабне, треба перед ісходом сонця принести води, влити в деревлячу (інша не така добра) посудину, накрити скаторткою (бо примівка не любить світла); дати до води три зубки чіснику, перехрестити три рази тюжем, вколоти ножем воду кілька разів, а тоді йти під катлу (під комін), поклонити ся каглі три рази і говориши:

Водичко-Йорданичко! Вмиваєш луги-береги, корінє, біле камінє..
Умий сего річеного, чисто, очиненого від пісну, нечистоти і від усякого
зиха.

Відтак дає ся недужкову сеї води і обмиває ся його тди
рази.

Примівка від рожі.

Лічене рожі віломе загалом — її лічать „спашованем”.
Але до того гуцули мають ще таку примівку:

Вийшов ружоватий чоловік з ружолатого потока, в ружоватій криси-
ни, ружоваті каменці, в ружоваті сердці, в ружоваті кожусі, в
ружоваті сорочці, в ружоватих штанах.

Я його питало си:

— Шо ти, ружолатий чоловіче, робиш?

— Я ружолаті ліси рубаю ружоватими сокирами; я ружоваті ліси
корінну ружоватину джугачами, тай ружолаті коріння туди запускаю.

Господку любий! Поможи мені, погоди мені визивати, викликати:

Ружу черленку, ружу зелену; ружу білу, ружу голубу; ружу мріючу,
ружу колочу, ружу болючу; ружу погадану, ружу поклінану, ружу
за старину; ружу задалисну, ружу заходжену, ружу валишеву.

Я тебе, ружу, не лишаю, я тебе визиваю, я тебе викликаю; я тебе
вогнем випалюю, я тебе димом вичаджу. Тьфу! Тьфу! Тьфу!

Примівка від хмар.

Є такі люди, що скілляті хмари відвертають — хмарники.
Але не легко бути хмарником. Щоби мати владу над хма-
рами, то чоловік мусить п'ятити 12 громозих свят кожного
року (28 і 29 січня; 11 марта; 7 лютня; 14 мая; 20, 22 і 25
липня; 1, 5, 8 і 13 серпня. Імена сяяних календарі). В них
не можна знайти, які води пити, які протягом дня одного
одинського слова промовити, аж до людий, аж до нікого.

Як же на Святій Вечер забиєте перша зірка і вже накри-
ють стіл до вечеरі, треба вийти перед хату, поклонити ся
і просити того, що шкідливі хмари наводить (духа, чорта,
або бога хмар) до вечеरі. А просить ся так:

На Свят Вечер я вихолжу і зву до вечеरі..
Будь ласкав, загости й у мене розгості!
Поклянно ся тобі і всій твоїй силі —
Громам і громовенятам, тучам і тучечиям;
Всім громовим кулям і вушкам,
Твоїм стрілам і всім твоїм святым.
Нові миски, нові лижки, Нові глеки у мене на столу
На вас, ласкавий пане-царю жпуть.
Не гордіть і загостті!

Таксе треба товточити девять разів, а потім сідати до

вечарі.

Коли ж в літі надходить тучова хмара, то такий чоловік появляється проповідник:

На діявола кріштенісі! Мати ружя породила, розситила си, розтопила си, ніхто не зіве куди си діла.

Так аби ти си розситив-розтопив; розтік си від мирської царини на тихі Дунаї, на чорні мори!

Крім отсєї примівки є ще юдна, богато дошка, в якій пригадується діячівчи, чи духози хмар, що: „я чросив, я звав до вечері і тобі кланявся чесний царю з твоїми боярами, з дружками, світилками, з вячуками і непотами і сватами; з дудольниками, скрипичниками, аби ти був ласкав вступити до нас до вечері”. Цяльше каже ся, що коли „він” погордив вечерою, то нехай тепер забирає ся (з своїми тучами) „на тридевяту гору, в західні мури, на мальовані столи, на зелені подушки”

Ось так я вам кілька важчіших примівок, що передав мені кум Пазло. Має він їх ще багато, як: від бабиці (коли страва в животі пошикодить), від лойки (гадюки), від насланої слабощі (при „забинанні кілків”), від холери, від пострілу, від корча, від ушаду (щось, як врохи), від кіточки (ласиці) і ще деякі, але в камедії тема тільки місяця, щеби їх помістити. Зрештою я вибрав найважчіших кілька і між ними є такі, що всякі слабости можна ними лічити.

На кінці муши ще додати, що коли увійдете до хати, де маєте лічити, то треба найперше проповідні проповідні діставати разів отсєй вступ:

За першим разом, за добрим часом!
В добрий час буду говорити, в лихий мовчати,
Буду Господа любого просити,
Аби Господь став ми до помочи
З ньиткамін, з светкамін,
З славжими роковими і преподобними;
Поможіть мені визнати, викликати.

Опісля ішочиняєсь: „За другим разом”, а ще даліше „За третьим разом” і т. д.

Треба вам і се знати, що се праздни тутуальські буко-винські примівки, записані кумом Пазлом в Перехресті (чирислку Щогготоля), в Конятині, в Ліштуполі, в Плюсій і ще десь. Отже правдиві, не фальшовяні.

А що я їх людаю, то се в першій мірі заслуга не моя, але Гринька Пшешкінного. Він то... Тай чи таї і аи самі не раз не згадували, що мовляв: „Хто його знає, що там шепчути ті прямовинці та зорожки”...

Воно і не диво, що ви цікеві знагти, бож, як звісно, ворожбиги і лікарі не раді розказувати кому будь про свої лікарські способи.

Тепер же знаєте!

Кум Ілью даючи меші отсі примози, ще такс казав:

— Се давній спосіб ліченя . . де найзажайшим способом уважалась відшкодіця примоза. Є при тім всякі ісермонії, є всякі слова, але важче і сильне всім одно: висловлюване бажання, впливавше уолею на хорзго. І хто знає... може сильною волєю можна більше впливати на людину, ніж ми сподіємося...

ДОБРЕ НА ОБІ СТОРОНИ.

Один богач-екулар купив грубі цигари, а щоби заопадити грота, купував по кілька-десять пачок на раз і по гуртовій ціні. Се коштувало його майже половину депшевпіс. Але й сих гроший йому було жаль і по довшій роздумуванню поїхав на другий плян. Купив двайцять пуделок цигар і заасекурував від вогню. Коли вже скурив всі цигари виїх подалі до ясекураційного товариства о вишлату відшкодування. Здивований урядник питав:

— Як же се, ви чайже не мали вогню в своїм домі?

— Ні, вогню в дому не мав, однаке цигари спалені вогнем — рідновів „пошкодований” — бо я скурив їх; але мені належить ся відшкодоване на лідстраві поліси, яка виразно каже, що коли заасекурована річ с знищена вогнем, відшкодоване безуслівно виплачується.

Урядник спершу не знає, що відповісти на се; виходило, що правда по стороні скупаря, але по кількох хвилинах роздумувати сказав з усміхом:

— Дуже добре; коли ви домагаєтесь ся, гроші вам виплатимо, однаке в такім случато я заарештую вас за злочин ішталу — бо цигари самі не загоріли але ви муєтесь лідналювати їх. Кара найменше півроку криміналу.

— А, хай тобі дуля — пробурмотів скупар і чим скоріше гримнув дверми за собою.

НЕ БУЛО РАДИ.

Жінка богача знайшлась в великій журбі, бо чоловік помер, а не залишив тестаменту. Хотячи дістали весь його маєток для себе, воля затаїла смерть чоловіка, та намовила бідного ішевця аби він заняв його місце доки не зробить ся тестамент. Той згодився.

Ішевця пообвивано і пообкладано так, що ніхто не міг пізнати підступу. Жінка прикликала нотаря котрий розложив папери на столі і сказав „хорого” (не знаючи нічого про ощущество) кому записує маєток.

— Половину цілого маєтку записую своїй дорогій жінці — заговорив слабошким, ніби хором голосом ішвець.

— А що буде з другого половиною — питав сумно потар, це заважало занепокоєні і розчаровані жінки.

— Другу половину — продовжав ішвець в ліжку, уриваним слабим голосом — я записую на вільну власність бідному ішевцеві Яковові Тауботові, тому, що живе попри нас. Він завсіди був добрым сусідом, отже й заслугує на мій дарунок. Нотар спісав все, казав жінці підписати тестамент як свідок і шішов. Жінка мало очі не видерла ішевцеві, але щож, мусіла мовчати, не хотячи сама поїсти за крати.

ХИТРИЙ З БІСА.

Один паніч, вів іша стації до поїзду, і заставили найманій сидження в вагоні заняті, сказав:

— А то що за причина, що сей поїзд не рушає з місця?

На ці слова богато пасажирів покинуло свої місця і висіло з цікавости на перон.

В міжчасі паніч сів собі на додінє місце, простигнув ноги і почав читати газету. Поїзд рушив з місця і помчав як стріла.

Серед пасажирів запанувало обурене на паніча і якась дама приступає до него та питгає:

— Чому ви сказали, що поїзд не рушав з місця?

На це він усміхається відповів:

— А може не правда? Тоді він не рушався, але за се котить ся як вихор тепер!

НАШІ СВЯТА.

Народна культура.

Коли ми, тай ми з вами, съдомі люди, то ми знаємо, що се таке народна культура. А бувають люди, що сього не знають.

Ми знаємо, що культура якогось народу, се його 1) мова, і все, що сьою мовою виражається: пісні, байки, приказки, оповідання, повісті; 2) Всякі звичаї: весільні, похрестні, похоронні, обжинкові, гостиці й інші в приватних випадках і щоденім житю; 3) церква (релігія) з церковним будівництвом, з усіми богослужіннями, обрядами, звичаями і святами, які мають ще святочні форми; 4) історія (традиція, перекази) народу, де оповідається про минувше жите того ж народу; 5) пітука народня, себто: музика і пісні, танці, з усіми прокрасами і вишивками, писанки, різьби, гарні будівлі (як церковне будівництво) і взагалі все, що народ витворив для прокраси; 6) страви, які народ по своїм варігам; 7) дальше-ж його моральні зогляди і засади, його жите за мудрість (житсва фільозофія), одним словом скаваппи — всі ті форми, якими проявляється жите якогось народу, се культура того народу. Інший народ має зовсім інші всі ті форми і вони творять його культуру, яка нам є далекою, чужою.

Знаємо ми і те, що до культури не числять ся як културність, як пр. пляцтво, байки, порнографія (плюгавство); а також, що старосвітські звичаї й обряди є культурними вартостями, штукою, а не забобонами. Забобони, се лише ті вірування, з яких приходить явна пікода.

І коли ми хотіли побачити і зрозуміти культуру якогось народу, то мусіли розглядати його жите з найріжнородніших сторін, не липаточи нічого.

Знаємо ми і те, що хоч кождий народ має свою культуру, однак не кожда культура однаково богата. Ще яка багатина з одного боку, інша з другого; в одного народу одні форми життя кращі, в другого інші. А може бути і таке що культура якогось народу дуже мізерна, бе-

ручи загалом.

Візьмімо пісні — наліп пісні крапці, ніж пісні богатих інших народів. А деякі народи майже не мають пісень. Візьмімо мову — і мова наша належить до дуже гарних мов. І святочні наші звичаї гарні — гарні вони і для чужого чоловіка, який не є нашим ворогом. Лише ворогови все наше добре і гарне не подобається.

А що ви, тай ми, з вами, свідомі люди, то знаємо ми і те, що народ доти є народом, доки панує і свято береже свою культуру. Доти є народом, доки своєю культурою живе, як господар доти є господаром, доки не стратив своєї хати і свого господарства.

Знаємо ми і те, що коли чоловік легковажить свою культуру, то він переходить на службу чужій культурі і стає ворогом свого народу і знаємо, що народ, який свято береже свою культуру, перебуде всіх лиха і вкінці заживе своїм власним, самостійним житем, а народ, якому своя культура байдужа, пропаде, стане погноєм для тих народів, які краще ніж він вміють свою культуру цінити і панувати.

Знаємо ми і те, що є такі темпі, а до того збаламучені і цопсовані люди, які замість панувати майно свого народу, ще його підуть — кажуть: сього не треба, того не треба; се не добре; того напід? а без того чи не можна обійти ся? Деякі з таких дончуття одно; інші допчуттю інруге; треті піп'ять третє, щби запачтіть: з ріжних боків підкопують культуру будову, щоби скоріше завалила ся на їх голову. І при такій руйнуючій роботі звичайно дуже фільзофують, мудрють, крутикують — одним словом: верзуть що на язик попаде.

Вкінці знаємо, ми тай ви, що інгелігенція (нехай сей раз вибачас) має дуже мало народної культури (хоч може ве в усіх народів). Вона привичною болаго культурі не засобула, школою не навчила ся, отже яоза „обов'язками“ латас своє житє модами — тягне, що може зарвати, з цілого світу і вбиває ним своє безкультурне житє.

Ісраз я думав, люди добрі, таке: приїхав до Канади Іван, Петро, Стефан, Михайло, Семен, Гнат, Олекса і багато ваших тай моїх сусідів, знакомих і своїків. Ну,

приїхали... Приїхали вчасною веслою, а літом ви вже знайшли коло їх буди старокраєвий барвінок, руту, шальвию, тою, новляки (купчаки), чорнобривці, страхо-полох, капупер, півонію і ще богато дечого. А за час вже і церкву ви побачили. Так, так! Люди йдучи везли з собою культуру, а інтелігент Мирон Теренчук, — той сердега з пародії (бо своєї власної не має) культури якого не привіз би. Він звичайний ремісник-промістар.

Правда, ви можете сказати, що з одного боку воно так, а з другого не так, але не зможу дізнатися мені сказати моого а вам вашого.

Можете ви сказати, що між простими є такі, що на все мають рукою. На таке і я скажу: с, але чи се країні, чи поганіші люди? думаючі чи не думаючі? користні для громади чи пікідливі? І яку взагалі ідея такі мають перед собою, крім оттої байдужності і безцільності? Куда йдуть їх діти?...

Моглиб ви і на се щось сказати, але нехай! Країні вже про щось інше поговорити.

РІЗДВЯНІ СВЯТА.

Великден, і Різдво, се найкращі, найвеличавійші в нас свята. З тими влітку ся найкращі хвилини нашого життя, до них звертаються ся наспі спомини. А не будь їх, то і сих споминів не було би і пережитих гарних хвиль.

Ось вам гарний різдвяний образок — хоч що правда позичений в одного з наших письменників, за те прибраний вже у нас на папір квітками та пасильками.

Вернімо кілька десять літ назад і гляньмо, як святкували тоді Різдвяні свята на правобережній Україні. Про се оповідає оден письменник тако:

По всіх тодішніх селах України священики не були ще помосковицілісь і жили з народом одним житем. В їх домах була українська мова, українські звичаї. Вони сходилися з народом, розуміли його, журилися і тішилися разом з ним, хоч самі належали до кляси більше освіченості.

Зачини отже, як святкували Різдвяні свята в священничім домі:

Отже бувало як тільки зоря вечірня возвістить, що „Христос Цар народив ся”, в „плебанії” (на приходстві в домі священика) стихає ізлодечений гамір, все ченурить ся і прибирається в святочну одежду. За тим ставлять вечеру на столі в цекарні.

Тут зібрала ся вся прислуга і ціла родина священика і жіс. За хвиллю виходить панотець в спітраках і з свічкою в руках і ставши перед столом, окружений родиною і всіми домашніми, читає молитву...

— Слава во вишних Богу і на землі мир, во чловіціх благоволені! — кіпчиць господар і послідній слова немов пронизують усіх якимсь радісним трепетом. В очах бачить ся сльози... Обережно всі по черзі підходять до хреста і поцілувавши сідають до столу: отець господар, господина, діти, наймити, наймички, пастух і бездомний, безрідний дід — миколаївський Москаль (колишній жовнір, салдат).

Чи жартуючи, чи шануючи старовітський звичай, але господар (священик) запропонує папа-Мороза на вечеру:

Отець запрошуємо і тебе пане-Морозе
На святу вечеру.
Щоб новечерів з нами і не зморозив
Фасолі й бараболі на полі,
Гречки й на току овечки...

і сказавши тричі усім: Христос раждається ся! панотець бере обережно ложкою кутю, а за ним усі, і каже:

— Рождешний від Діви Марії Христе, даруй усім тут зібралим вік довгий, а в господарстві рік добрий, собі на славу во віки віков!

Всі відповідають „Амінь!” і пробують куті по одній ложці. Іншу ложку кидають до столу, бо „такий звичай і він бував лише раз в рік”, та се і про пасіку ворожить. Одесля ідуть ще по кілька ложок, а там панотець починає частувати.

Наливши чарочку звертаєсь панотець до діда, як віком найстаршого і каже:

— Ну, дай Боже здоровля, дідушко, з тим рожде-ством Христовим усього доброго! — па по дід:

— Дай Боже, батюшко, і вам усього щастя і вік довгий!

Чарочка переходить кругом, а там знов, покушавши все дечого, панотець з родиною йде до своєї світлиці, а челядь докінчус вечеру чуючи себе тепер більше своєдною.

Та ось вечера скінчилася. В кожного весело на душі, хочеться ся поколядувати. Та тут отвирають ся двері і входять матушки. (помадині) похрестники — несуть вечеру.

— Поздоровляємо з Різдвом Христовим, щоби ці свята щасливо проводити й нарік дочекати! — жибонять вони подаючи паніматці свої вечери.

За дітми входить в хату — сусід Охрим, дальше церковний титар (старший брат церковний), паламар, діаконові Фед'ко й Ганя і ще сусід...

За хвилю господар дому (священик) виходить знов до пекарні, щоби привітати гостей. А пекарин проста, гарно по святочному прибрана, з дідухом. Гості порозідались та говорять, жартують.

— На моїй голові церква стойть! — говорить церковний ключник, — я усіх до церкви впускаю.

Для знов клопочеться коло батюшки, щоби завтра раніше богослуження скінчити, щоби довший день був.

Панотець притім частусь гостій чаркою та присував закуску. Миколаївський Москаль зачинає вже й по московськи балакати, та його спінняє церковний ключник Санихвон:

— Рябокріс, стапь, тут тобі не шгадрон. Совісти в тебе нема, щоби Народженого оттою мовою ображати!

Так проходить в домі священика Святий Вечер, Добрій Вечер.

Ранок, коли ще й не думає на світ благословитись, а переддосвітній мороз, попоївти солодкої куті, печої рипіть аж голки скачутъ — церковні віконця вже червоніть теплими вогнищами, а з дверей церкви видіється см прегарне:

С нами Бог, разумійте язици,
І покарайтеся ся яко с нами Бог!..

А ще дальше чуємо різдвяний Тропар:

Рождество твое, Христе Боже наш,
Возсия мірови світ разумъ.

Церква тремтить від голосу співаків, світло дрожить та колинеться, піби і йому так радо, як і людям.

Та ось вже і Царські Врата (Царські Двері) замикаються — Служба Вожа кінчиться, ся. Тут уже виходить дядь, Веназъ, з співаками на середину церкви і просить всіх:

— Співайте всі: Небо і земля.

І тепер приходить найвеличавішша хвилля в усім богослужінні. І малі діти і старі сиповолосі бабусі і діді; і сильні груди парубків, дівчат, молодиць; і поважній з виду господарі і господині, все починає:

Небо і земля, небо і земля
Нині торжествують,
Ангели ї люди, Ангели ї люди
Весело празнують...

Уся церква з колядкою подається на перед, ось вже дехто на іконостас спирається рукою. І стурбованій Саніхвон здержує людей:

— Гей, люди добри, майстрат (іконостас) погибне.
Майстрат погибне!

Паріс витають, поклони отдають
Пастирів грають, чудо повідають,
Чудо, чудо повідають!

— Майстрат! майстрат!... чути посеред коляди голос
Саніхвона, але його не слухають, не чують.

І ми рожденну і ми рожденну
Богу поклон даймо,
Слава во вишних, слава во вишних
Йому заспіваймо!...

Сиїг скришить під чобітми, се молодь на виперед-
ки спішить до дому, а звісно появам ідуть стапці.

Після обіду підлітки йдуть на лід — на колесо. Па-

рубки знов під проводом „берези” (старшого парубка) розділюють ся на гуртки й одні зі звіздою чи вертеною, інші лише з дзвінком розходяться колядувати. За час чути: „Ой видів Бог, видів Творець.. З іншого кутка долітає: „Нова рада стала.. Гречний молодче, чи есть ти в дома... Добрий вечер тобі, пане господарю..”

Смержас. Знов мороз більше скріпить і знов церковні вікна засвічують ся червоними вогніками. Се править ся вечірни.

По вечірни всі колядники збираються і йдуть колядувати панотцеві. А там... Син священика, школляр, з гуртком колядників, побіч якийсь другий панич і пана аж з Київа, багатопочині гості. Гамір, співи...

Нараз все стихає, бо надходять парубки і берези, кремезний парубок починає:

— Дозвольте, отче, нашим молодцям заколядувати.
— Колядуйте на славу Божу — просить панотець.

Ой видів Бог, видів Творець,
Що весь мир погібає.

Цілий дім аж трясе ся від простого сільського съїву. По колиді оден з парубків виголошує:

— Вечер добрий, пане господарю, вінчусмо вас сею колядкою та Різдвом Христовим, пресвітлим празником! Нехай вас Господь Бог вінчує щастем, здоровлем, від Різдва до Василія, від Василія до Василія — рік по рік, поки Господь назначив вік; щоби наш господар були гречні та величні перед князями, перед боярами, перед господарями та перед всім миром християнським — се пана ріц — а ви хлопці колядники кипіть веору шапочки та крикніть: дай Боже!

— Дай Боже! дай Боже! — гремить колядництво і пан господар кинувши в дзвінок гроші, дякує та частус колядників чаркою.

Потім колядують пані матці, паничеви та паній Марусі:

У Київі на перевозі, там гречна панна
Перевіз тримала

Перевіз тримала, перевозила,
Святий вечер, добрий вечер!...

Ось так сяячували тоді Різдво в домах свяцеників по наших українських селах!

А по селищських хатах... І там існує. Ось йдуть виготовлені до свят, варять страви і дівчатка пильно числать, щоби страв було дванайцять. Може бути і більше, а менше ні. Адже такого вечера і такої Святої Вечері два рази в році не буває.

Смеркає ся. Господар вносить сін та велику візаку соломи і входячи каже:

— Дай Боже вечер добрий!

Се привіт від Діда, чи від Дідуха. Дамлите вже дітюча робота: розстелють солому, квокають, мекаютъ, щоби домушка птиця вела ся, щоби вівці і коровя були здорові. Стіл застелють сіном, під сіно кладуть чіспику і під тим чого. Сіно покривають пастильником (скатертю), ставлять кутю і помоливши ся всі разом, набирають куті в ложки, бажають гаразду і здоровля і починають обережно їсти. Господар відає дрібку куті на стелю, щоби роя злапати. А даліші йдуть принятим порядком усі другі страви — рибу, гриби чи шліпеньки, голубці, широти... А за сим йдуть коляди, випроваджують дітей з „вечерою”, і приймають „вечері” від других. Другий день знов свято. Дбають, щоби не заспата, щоби досвіта до церкви не спізнилися. І коли ще до дня даліко, рже чути гамір, скрипіт снігу богатьох ніг — всі спішатися до церкви. А в день знов коляди, гамір, втіха. Слідуючого по сім днів ще один святочний звичай: ранком палять дідуха. Палити за хатою на городі, в садку, на білім снігу. Вся дітвора вже встала, раніше ніж колибудь, щоби бути при паленю. І знов втіха. Через вогонь скочуть і старі і молоді...

Таке українське Різдво!

— О, незабутнє, далеке рідне сільське Різдво! — агадує хтось з наших письменників. — Не одну дитину України привернуло тут до лона рідної неніки — через оті Свят-вечері та коляди....

Take Різдво! Такий Великдень! Такі Зелені Свята!

А однакож Володимир Мартинович, що в усіх бував висших школах, очевидно беручи себе за приклад, каже, що церква та мас пічного спільного з народністю; що релігія не вижеться ніяк з народною культурою.

Розумний чоловік! Завтра він зачне доказувати, що все те і з людьми і з самими колядниками не мас пічного спільного. Мовляв: Коляди, се зовсім інша справа, а колядник інша справа і чужі собі, як російський чорнілосостенець української самостійності.

І чому би ні! Я зінав чоловіка, Омеляна Кіндрага, що говорив про господарство подібно, як Мартинович. Каже бувало:

— Існують господарі наші підущали через те, що нагромадили в себе богато річей, які не мають пічного спільного з рільничим господарством.

— А що таке? — цитате Гринько Пищеничний.

— Що? А плуг, борони, коні, воли, стайні, поле, хати — вою ж не мас пічного спільного з господарством. Се все могли мати люди середніх віков, а не ми! Господарство се добробут, свідомість та гордість господарська, а все інше — забобони, діточі забавки, пережитки, консерватизм...

Ба!... Я зінав навіть панотця, Антонія Купряновича, який казав, що — віра, обряд і народність, се річи зовсім відрізняються.

І всі подібні люди як: Мартинович, Кіндраг, Купрянович, се патріоти, що працюють коло піддвигнення свого народу. І всі вони раді, щоби народ лишив форми й інструменти своєї культури, і дбав лише про саму культуру, про добробут, силу національну, свідомість і гордість; щоби лишив поле, стайні, коні, плуг, борони, ораніс і сіяніс і дбав лише про само-саміське господарство. Се мовляк і ліпше і кралде і більше по поступовозу. як пимагає 20-ий вік і здобути науки. Зовсім, думка, як в того пигана, який казав що господарити значить: мели, печі і ідж.

Таке думаютъ, таке говорятъ, так і роблятъ, деякі люди. А вони простий брат і собі давай мудрувати, критикувати, фільозофувати, наслідуючи пчепійних. Сього не треба; те дурне; те забобони; те вавилонські лахи,

те капіталістичне; те буржуазне, те попівське... І ця вій
викидати з своєї власної хати свою власну культуру,
допнати її ногами, плювати, нівечити, забуваючи, що про
таких казав Шашкевич:

— Мраки огортали тя по сїм і темнота гірка наля-
же на тя по тім бої, бо Бог хотів щоб ти світ видів — а
ти в шістьму влюбився і вволить ти ся воля твоя.

ДОКТОРСЬКЕ ЗАПЕВНЕНС.

Скажіть мені щиро, чане доктор, чи я подужаю?

— О, ви повинні виздоровіти. Статистика доказує,
що з кожної сотки винадків хороби, як ванія, одни хо-
рий подужує. Доси я лічива дев'ятьдесят дев'ять винад-
ків, і всі хорі повмирали, отже тепер приходить черга
на вас жити.

ТАКОЖ ПРОСЬБА.

Стефан рішив оженити ся з дівчиною зі слідуючого
міста. Умовилися, що шлюб відбудеться о 4.30 пополуд-
ні. Він же прийде поїздом годину перед персонаєю.

Сталося, що паспіла 4.30 а Стефана нема, хоч молода і всії весільні ждуть. Молода головно майже мліє,
зі здисерговання. Всякі думки лізуть до голови. Пареншті
вона дістася таку телеграму:

Дорога Насте! — Я запізнився до поїзду. Приїду
в 6.30. Прошу ти дуже не віддавайся доки я не прийду.
— Стефан”.

ДОБРЕ ПОЯСНЕНС.

Двох Негрів обговорювали якої народності були
декотрі апостоли. Нарешті один питав:

— Чи думаси, що св. Петро був Негром?

— Ні, Петро не міг бути Негром — відповів сей
рішучо.

— Чому?

— Тому, що колиб св. Петро був Негром, то той ко-
гут пісколи був би не мав часу піяти аж три рази... (З
Негрів насмівають ся, що вони люблять потягти чу-
жий дріб.)

Ю В И Л Е І.

Коли ми були ще не цивілізованими, тоувійшло-б, а тепер, бачите, іш. Треба і собі за людьми топтися святкувати. Адже-ж так роблять всі цивілізовані люди.

А святкують вони ювілії усікі — в пам'ять народин чи смерти якогось славного чоловіка, або якоєсь визначної історичної, чи якої події, або ішо.

Користь же з такого святковання звичайно та, що обов'язково чоловік пригадає минуле — коли хто жи, що робив, як робив, коли вмер, або коли ішо важче, преважне стало ся — пригадає і зробить для теперішнього тай будучого часу якийсь користний висновок, розумну науку.

Щоб отже бодай вчасти бути на людий похожими, треба ось тут подати кілька ювілейних пригадок важливих винадків.

I.

На першім місці належить си ювілейна загадка польським ювіліям львівського університету.

Бачите було таке, що цісар Йосиф II. заснував 1784 року у Львові університет для усієї галицької людності. Але захотілось Полякам, щоби се був іх університет — польський. Ну, як там вже вони тую польськість доказували, але року 1884-го давай святкувати 100-літній ювілей того польського львівського університету.

Ну і святкували.

Але ісвідовай, бо 1912-го року святкували вони вже 250-літній ювілей тогож університету. Значить — як попердя всю силу, то в 28 роках посунули час на 150 років. І так зачалася 1912-го року нова польська аритметика, яка доказує, що:

Від 1784 до 1884 буде рівно 100 років.

Від 1884 до 1912 буде 150 років, (а не 28, як вілюдкі).

Як же зачали люди гукати, що не годить ся часу вперед посувати, нехай, кажуть, йде, як йому назначено, то Поляки давай час назад посувати. І посунули аж до 1662-го. Кажуть:

— Коли не так, то ось я... Року 1662 Ян Казимір

заснував був єзуїтську колегію, яку Йосиф II. скасував, а від тоді до 1912-го року є рівно 250 літ. А хоч се колегія, а се університет, то се ішо для нас. Одно школа і друге школа. Причепімо колегію до університету і святкуймо університетські ювілай частійше. Так докажемо, що львівський університет, се спокоївіку польська школа — ще від Яна Казиміра, а навіть і даліше.

Так отже слідуючий 200-літній ювілей львівського університету припадає — один 1984 року, а зараз 28 літ по тім, другий, т. е. 2012 року будуть святкувати 350-літній ювілей того ж університету.

Не всякий вмів би собі так порадити!

Після того стәнс нам ясним той рахунок, яким Поляки вирахували були, що нала Поляк, Йпонець Курокі Поляк, Манка Боска, Пан Єзус й апостоли Поляки, та що Україна се „чисто польска земля”.

II.

На другом місці треба помінати небіжечку російську Джуку, нехай їй здорово гинеть си.

Яка була історія з тою Думою, ми знаємо. Відбуваються вибори, вибирають люди депутатів (послів), ті йдуть до Петербурга, починають щопебудь радити і вже вам Дума. Були там і українські депутати і пірота застушали українські справи. Були...

Але щож! Це дума добре на стільци не сіла, ще місця не загріла, як вже й виганяють.

— Забираї ся, можуть, сяка така, коли ти думасі, що як ти Дума, то тобі вже й вільно що не бути думати і свої думки в голос висказувати! Ой ці, небого! Хочети Думою бути, так радь собі раду подумлюючи, а ні... забираїсь!

То сердечна Дума бере полі в руки і йде, звідки прийшла. А то і таке було, що лехто з депутатів не йшов з Думи, а їхав і заїхав... на Сибір.

Але щоби вам краще поставити перед очи тую Думу (котру була з ряду — бо їх було кілька), то послухайте, як осіливував її наради поет ІІ. Михайлович.

Було таке, що (1912 р.) коли голова Думи, Родзянко, відкривав засідання в Думі, то вискизав він жаль з приходу смерті французького президента Брісона, з

приводу загибелі Титаніка, а про постріляних тоді російських робітників на Лені ані слова. Михайлович вежчав думські наради ось як:

В ДУМІ.

Родзянко:

Здорові будьте, депутати!
Ми знову з'їхалися. Тепер
Я хочу вам про те сказати,
Цю президент Брісон помер.

Вставаймо!

Пошану мертвому віддаймо...

(Депутати встають і знов сідають).

Ще треба, мосці — депутати
„Титаніка” ням вшанувати.
Ну, й корабель же був — Титан,
Та з’їв проклятий океан!
А скількох грошей там пропало?

Не мало!

Алмази, бісер, срібло, золото...
Ану, завзяті патріоти —

Вставаймо!

Пошану велично віддаймо...

(Депутати встають і знов сідають).

Депутат:

Шановний наше предсідатель!
На Лені двісті чоловік
Убия Терощенков-каратель,
І більш, ніж трупів, есть калік...
Голодні, зморені коняють...

Родзянко:

То щож із того? Хай вбивають!
Мене се зовсім не болить;
Прэ них не буду говорить...
Коли побили — шоховають...

Депутат:

Та якже так? В людий стріляли!...

Родзянко:

І зовсім їх: липи налякали.
Та се питане не цікаве —
У Думи є важчіші справи;
А не якісь робітники...
Ану, шановані земляки,
Народні сплавні депутати —

Давайте, будем спочивати,
Бо так отсе наговоривсь,
Що аж втомивсь!..

Ось так тоді радили! Думі забороняли думати, тай самі не хотіли думати, що невдовзі і їм може прийти до того (як прийшло десному), що не тільки думати, а й голови на карку не позволяють носити. Скажуть:

— Ви не позволяли бути в голові думці, а ми ще краще — не позовимо бути і голові на карку.

ПОЗАМИНАЛИ ХАВКИ.

Приєтно, але без модної пересади, убрана жінка сіла собі в вагоні напереді новожениців, які їхали на медовий місяць. Набачивши її перед собою молодята почали зібі собою робити наємішкові увати про її просту одіж, капелюх, а павіть черевики.

Жінщина холодно і обонто слухала все, доки не стратила терпеливості, і обертаючись головою до них завважила, що молода с значно старша від молодого. Тоді спокійним голосом сказала до молодої:

— Шапочка пані, будьте ласкаві і поцілуйте вашого сина аби замкнув вікно.

Ся болюча і заразом наємішкова увага викликала вогонь на лицях молодят, які замкнули не лише вікно але також свої уста.

ВТЕР НОСА СТАРОМУ.

Кількох хлоців завдавало собі загадки; на причул відповіди були вдачні. Сей пожиточний бесід прислухував ся зарозумілій гандляр і хотічи показати хлоциям, що з ним не вийдуть на конець, завдав їм таку загадку:

— Котра година буде тоді як годинник вибє тринаріп'ять?

На се пайменітій в туриі хлопець відповів сейчас:

— Се буле така година, о котрій би час занести годинник до направи.

УКРАЇНА НА СТАРИХ МАПАХ.

Британський музей в Лондоні, се величезне царство всіх інтересних, вартіх зборок з усього світу, з усіх часів і народів. Є там вавилонські цеголки з клиновим на них письмом з перед 4000 літ перед Христом; сириєцьке письмо на папірусі, на пергаміні; з старинної вироби... словом все, в чим зображається людське життя, з якого б не було боку, там зібране.

А є там також речі, що вижуться з історією українського народу. А до таких належать давні мапи, на яких попри інші краї зазначена також Україна.

В каталозі Британського Музею під рубрикою „Україна“ є зазначено 20 мап (географічних карт) України і всі вони належать до 17 і 18 століття*).

На одних з цих мап Україна зазначена, як край стоячий в злуді з іншими краями, на інших Україну показується саму, без натяку на її якубудь звязь з іншими державами. Се мапи виключно самої України.

Ось опис деяких з тих мап.

Написи на згаданих мапах зроблені найбільше по латинськи, даліші по французьки, англійськи, німецьки.

Одна мапа має назву: *Ukraina seu Terra Cosaceous* (Україна, або Земля Козаків) з 1720-го року.

Інша мапа з французькими написами з 1719-го.

Окрім місце між мапами України займає там величезна мапа Француза Боплана, надрукована 1650 року в Амстердамі (написи на ній латинські). Опранована вона в дерев'яні окладинки, як книжка, але не лежить, тільки стоїть: одна її окладинка (політурка) прикріплена до стіни сильними шрубами. Виєша вона як пайвецький чоловік. І щоби її добре розглянути, то треба помінчиків, щоби присвічували та приносили стільчики, на яких треба ставати.

На тій то Боплановій мапі в долині чудово вирисуваті постаті значних козаків, гетьманів і др. в добре і правдиво представлений одяг і зброй. Додати, що на більшості мап України с рівнож подібні рисунки.

*) Рада 1912 р., ч. 219.

На іншій мапі з написом „Амп'єссіма Україне Regio” (з 1720 року) є такі рисунки (вінетки, рисунки для прикраси): овочеві дерева, пшеничні снопи колосистої пшениці, мішки набиті зерном й овочами, круглогорі українські воли, решета, сита, лопати, дівчина в вінку з колосом (що несно представляє Україну), з серпом в одній руці, з кицькою пшеничного колосся в другій.

На іншій мапі є чотири козаки, з яких один чубить другого, а той ходить підеміхась.

До України на цих мапах зачисляється і Галичину, і де вичисляється більші міста України, там згадується і Львів.

Київська Академія (Петра Могили) на мапах окремо зазначена, як важна інституція (школа) України.

Московщина всюда на цих мапах звесь „Московія” (себто Московщина), крім кількох винадків, де стоїть: „Руссія вулы'о Московія” (Росія, або поширену Московія), або навіть „Руссія Руссіка” (Росія Російська).

Зате на деяких мапах побіч назви „Україна” стоїть ще назва „Руссія Рубра” (Русь Червона), та в єм винадку обі назви обіймають цілу Україну — від Перемишля до Багурища.

Дніпрові цороги також позначені на цих мапах, а Запорожська Січ зазначена купокою будиночків і фортифікацій.

Всі великі українські ліси також позначені — Ліс Лебедин, Могрин Ліс, Чорний Ліс і другі.

С там їй англійська мала України з 1740 року, що має заголовок: „A New Map of the Ukraine”.

Вкінци є там і шведська мапа з 1831 року, яка має таку назву: „Карта російських провінцій: Литви, Курляндії, Ліфляндії й України” Ся мапа інтересна власне тим, що хоч в наголовку вичислено кілька країв, то на самій мапі однокою назвою є „Україна”.

З усего того бачимо, що був час, коли про Україну знає широкий світ, інтересувався нею, як красм гарним, богатим, краєм відмежуваних українських Козаків-Запорожців. Однакож лихі сусіди — Москвали і Польки — довели до того, що світ про Україну забув і нині треба написово про Україну й Український Народ чужі наречія освідомлювати.

Дуже можливо, що в згаданім музею знайшло би ся дещого більше, що відносить ся до української давнини, та треба його комусь розшукати.

ВЗЯВ СЯ НА СПОСІБ.

Муринський піп мав клопіт з колекцією в церкві. Парохіани ледви давали центи, а крім того ще відказували, розумість ся ноза церквою.

Вчений Мурин довго думав як би зарадити лихови, і остаточно знайшов спосіб: Слідуючої неділі заповів надзвичайне богослужіння в церкві, на якотре прийшли майже всі Пегри і Негерки, коли насіла хвиля колекції, піп урочисто почав говорити:

Любі братя і сестри! Я не хочу щоб хтось будь з вас дав більше чим повинен, однаке, братя, ми всі мусимо дати відповідно до того, що маємо власного. Ось се на що я хочу звернути вашу увагу: не хочу грошей від таких, які може тих грошей не набути чесною дорогою; на сій таці не сміє знаходитись нечесно набутий гріш. Сим хочу вам сказати, що в нашого пана хтось покрав всії кури і гуси. Отже тепер сли хто з вас, братя, припадково спрятав сей дріб нашого пана; той не сміє кинути на тацу ні цента! Розумієте, алі цента. Хтож знова сих курій і гусій не вкрав той дасть принайменше долара або більше!"

І звертаючись до паламара каже:

Подайте там тацу сему рядови, що при боці і додглийте аби таца не позинула нікого, а я знова стану на середині і буду вважати на тих, котрі не дадуть нічого, бо со буде знак, що вони мачили пальці в крадіжки курій і гусій, а мені знова наказує обовязок молитись за їх спасене і проплес".

Тої неділі піп зібрав з колекції більше грошей чим за цілий рік і не завважав ні одної особи яка би нічого на тацу не кинула.

НА ТОРЗІ.

Написав Лесь Мартович.

Проць і Проциха продали в місті на торзі дві курий, копу яєць, пів корця жита тай кушили поросль дзві доний, карник залатати. З полуздня, як маже вже йти до дому, каже Проць до жінки:

— В тебе с гроші?

— Та які? — каже жінка. — Маю ще в платині три нові: діткам на колачики.

Проць драматув ся піхтами по не митій потилиці тай линив на пій за кождим пальцем рівчик, паче розслухи на рілі.

— Ффі-їть! А мені ще треба цвиків⁶ купити. Маю гульних п'ять крейцарів, а то треба зо двайцять цвиків. Як не стане, то дам.

Проциха справила до чоловіка обі долоті:

— А най Бог боронить та заступить! Таке то би таких шлачів.

— Говори свое! — боявнув Проць. — Я сминою припіллю долікі?

Тай пішов у місто, а Проциха лишила ся коло фіри сусіда Івана, ідо з ласки зробив ім вигоду тай забрав допоміжки на свій віз. Стояла неподвижно на однім місці, притиснула очі, після місто здало ся їй, плаче в сумерку, а всякі гадки стали її взиносити.

Вернуться до дому вже смерком. На Івановій хаті бузьок клепатиме, а Семенові вівці будуть блеати. Крізь стріхи синий димок продиратиметься, а з другого кінця села заводитиме сопівка. Дмитруньо й Настуя ждатимуть їх на зорях та як тільки їх назирятъ, пустяться бігцем проти них. Дмитруньо зараз же й прибіжить, а маленька Настуя облишить ся з заду й стане плакати.

А Проць пішов у саму середину міста, на жидівську вулицю. В обох періях аж кишіло від жидівських склепінків.

Зараз таки зачесила його горбата Жидівка з крайнього склепу.

— Що купуете, газдо? Ходіть до мене!

— В тобсі нема! — сказав Проць тай не подивився на ній.

Жидівка вхопила його за рукав.

— Чому нема? Ходіть!

Проць увійшов до склепу. На помості й на помпічках стояло пісоди скло, тринюх стухлою соломою обложене.

— Цвікі с? — залігав Проць.

— Нема цвіків. Купіт собі язашу. Дуже дешево. А світить, ц-ц-ц.

— Іди, бо як ти засвітто, то три дні тобі свічки в очах муть стояти!

Вийшов розлючений.

Жидівка вибігла за ним.

— Чуєте, газдо, як вам треба цвіків, то йдіть до моого зяття, отам-о з другого краю вулиці. Зараз вас мій Абрамко поведе.

Тай стала верещати:

— Аврум! Аврум! Аврум!

Абрамка не було. Проць іс мав коли, тай пустився йти. Але Жидівка вхопила за сардак і не шукала.

— Чикайте трохи, зараз Абрамко прийде.

— Скараскай ся мерзо! — при сім слові сішув так сардаком, що Жидівка мало носом не запорола до пilitок.

Зайшов прямо до того склепу, що на дверях висіли поіржавлені ланци. Там стояв дванадцяти літній пейсанний Жидок.

— Що куцуете, газдо?

Проць визвірив ся на шого.

— Я з тобото не говорю! Де газда від склепу?! — обізвав ся сердито.

— Що-о-о? Та то все одно: я такоже продало!

— І тебе питано ся, де газда від склепу. Чуеш, чи ні?

— Зараз увійде.

За хвилю ввійшов старий Жид, сміх, як молоко.

— Ви газда від склепу?

— Я. Ну, або що?

— Продасте мені цвіки?

— Чому ні? А яких Вам треба?

— Бритналів. Но кілько за крейцар?

— На вагу продається ся.

— Я на вагу не хочу, продайте на штуки.

— Ну! по крейцарю возьму в вас.

Проць як стояв, так обернув ся й пішов. Вибіг старий Жид, вибіг малий Жидок.

— Верніть ся; газдо, чуєтс!

Проць удавав, що не чує. Жидок підбіг за ним і вхопив за рукав, а Проць обернув ся й ждохнув Жидка кулаком у груди.

— Уступи ся, кажу!...

Жидок відскочив, наче кіт від собаки.

Тимчасом надійшов старий Жид:

— Ну, верніть ся, що дасте?

— Я не купую — сказав Проць і чинив ся, що хоче відійти.

— Чому не купуетс? Вам треба цвіків. А, бігме, нічде не діставете дописвце, як у мене. Аби я такий плачливий рік мав.

Проць став лагідніший.

— Як у вас купувати, коли нравите, як за ріцу ману?

— Ходіть до склешу; якось погодимо ся.

Цілий час держав ся Жид Процового сардака.

Проць іще не квапив ся йти. Став тай розмірковував у своїй голові, з кільки цвяхами чайменче може обійтися й кільки найбільше може за них дати, аби не рушити тих крейцарів, що в Процихи. Там'я йому було маліх пустіїв, що вибіжуть проти него й крізь ніс жвицітимуть: „Дс! що сте купили в місті?”

Міркував — міркував і як раз доміркував ся до того, що тих три крейцари від Процихи саме не стане. Така його лють зібрала, що бувби всю жидову перемолотив.

Оттоді знов підступив до него Жидок. Проць затис зуби тай справив до Жидка кулак наче довбило:

— На бік, гандо! бо як тя котиу тай і не кивкнеш!

Старий Жид, як би ішо, сіпнув Проця за сардак:

— Ну, газдо! що стойте дурно? Мені треба вторгувати, а вам купити.

Зайшли до склешу. Проць став просити Жида:

— Бійте ся Бога, Мошку, чи як вам, майте милосердє. Ви би таки чоловіка облушили. Ви собі розкладіть заробок на всіх мужиків, а не то з одного тай маєтство робити!

Жид став клясти ся; йому се йшло так гладонько й борзенько як молитви:

— Заробок? Який заробок? Аби я так до завтра дочикав аби я такий легкий рік мав, аби я так на очі видів, аби я так з дітей потіхи діждав ся, як я маю на цвиках хоч крейцар зарібку.

— Дай Боже, дай вам Господоньку святий, підревам ссого жичу, — сказав Проць тай крутив головою.

— Гадаєте, що не дай Боже? Таки, дай Боже! — Ну, кажіть, що дастре?

— Даїш по п'ять за крейцар?

Жид плюнув:

— Трі! па твою голову!

— Ганни!... А по штири даш?

Жид скулів ся, як кіт до миски:

— Брав бісь по чотири?

— Ні! в голову бих ти позабивав. Та гавкай уже раз по чому?

Жид озлобив ся:

— Гавкай сам із исами!

— Іж, дави слі своїми цвиками! — по сім слові Проць вийшов, а Жид ще крикнув йому па звогін: Дам три за два крейцарі!

Проць обернув ся на порозі:

— Ая! Ще ти й прядива додам, аби сібі могуз усукав та повісиш ся на цвяху!

Вийшов на вулицю й здавало ся йому, піби він десь у лісі, в самій середині, а то його з усіх боків вовки обскочили й низвали ся жите взяти. Місто, місто — обdirство, опукамство, наче хто шептав йому в вухо.

Аж іде Василь, з того ж села, самою середину вулиці. В правій руці батіг, у лівій коновка, в коновці сущений корон, на ший дріт, а на голові три канелюхи. Спідний — старий соломянний; середній — новий, суконний, чорний, для себе про свято; а верхній — новий, сивенський для спіка, Гринька, також про свято. Проць

до него:

— Заратуйте-ко мене хоть шісткою.

Василь махнув батогом:

— Куме Процю! та осьде ледви тлійний: на гуску соли ми не стало. Вувем у штайнанті, шматив податок. Обібрали до сорочки, обголили до мяса, ледви з душою ляк.

Проць поплів ся дамі. Розміркував, розрахував, а то все — не стає й не стає.

— Таки не витяжне моїх грошей, треба буде докласти жіночі, — гадкував Проць тай зайдов до другого залізного склелу. Там так само, як і в першім. До третього, так само; до четвертого, також так само.

Проць налякав ся: та ще й з жіночими не стає. А паця? Що з пацим буде?

— Мо-ой! аби вас повихоплювало що до лаби, аби на вас хороба тяженька! — закляв Проць серед дороги на ввесь голос та так іциро, аж зітхнув. Ніякої ради, ніякого поратунку, хоч сядь тай плач.

Але паця? Паця мусить мати свою вигоду, аби з цід землі дістати, аби камінь зубами гризти! Християнин борще витримас й голод і холод, а іміна марпіс, сохні. Воно не знає пожалувати ся (рахувати: іміна); що я голоше, що мені студено, що підомного мокро, але марніє. А воно до чого здале, як марнє? Лип гріх за нього. Християнин не потребує в сало дбати. Най буде худий, як хорт, лип аби робит. А худібка не то; як уже марна, то ні-доочого тай решта. А що папа!

Отак гадкуючи, йшов Проць нога за ногою, похню-пипши голову в долину, иначе шукав що подорожі. І не ставив ся, коли вчинив ся перед склепом, де перший раз торгував цвяхи. Жид обізвав ся до нього:

— А що? Правда, що іде нема дешевше? Слухайте, Іване, чи як вам. Най страчу: дам вам по два за крейцар, тай то, бігме, нікому лип вам! Хочу мати добрий початок.

— Хіба на сконанс початок, — болтув Проць.

— Я собі рахую початок на завтра.

Проць задумав ся:

— Дайте по три, — спровола проїдив крізь зуби.
Жид усміхнувся:

— Ну! Коби я сам міг де кумиги по три!

В одну мить поставовив Проць відіймити гроши від жінки. Як мога борще побіг до неї:

— Які гроші? Хрести ся та лізь у болото!

Проць затис кулаки:

— Чуси, не вновідай мені мудрішки, бом такий добрий, що бим тя згів!

Проціха дивувала ся:

— Тобі що, чоловіче, ти вшив ся? А я-ж дітем що скажу? Проць сичав здавленим голосом, як гадина:

— А ти-ж яка мама дітsem? Ти не знаєш, як їх забавити?

— Спамятай ся, Процю, тебе обмарило?

— Я тебе зараз як спамятало, то ти очи повилазять! Ти газдиня?! Вони того не питас, до ланця вигодув ся, але до мене: спамятай сл. Мой! Чи така газдиня? га?

— справив до неї кулак.

Але Проціха й не руяпила ся, а ще й нахилила десьного голову:

— Па! бий, бий мя! чо стоїш? — тай захлопала.

Проць, не довго розгадуючи, запхав їй руку в пазуху, витяг шлатину з трьома крейцарами й пішов до Жида торгу добивати.

Проціха плакала: жаль їй було за дітьми, але жаль їй було й на діти, що через них та не має житя з чоловіком.

НЕ ВДАЛО СЯ.

Питають одного скучаря, щоби прийшов на добродійний концерт, на що він відповідає:

— Я дуже жалую, бо на той час я маю важну стрічку, в справі інтересу, отже не можу бути на концерти; за се виевіняю вас, що я буду там моїм духом, бо я погираю вашу роботу.

— Добре — була підповідь — а тепер скажіть де-бви хотіли аби ваш дух сидів, чи в кріслі по 75 ц. чи по 1 дол., бо я маю тут тіксти?

Не було куди викрутуватись; скучар таки мусів купити тікст.

СКАЗАЛА ПРАВДУ В ОЧИ.

Турки малоть слідуючу казку:

Женщина, яка йшла дорогою, оглянувшись ся побачила чоловіка, який йшов за нею.

— Чому йдеши за мною? — питала.

— Тому, що я залибився в тобі — відповів.

— Чому ж в мені? Моя сестра, яка йде за мною, є молодша і краща від мене. Заверши ся і залишайся ся до неї.

Мужчина послухав, завернув назад, і побачив жінщину з поганим лицем. Сильно позадоволений, шідбіг за тою, котра казала йому вертати ся, і дігнавши її сказав з докором:

— Чому збрехала мені? Чи не сором тобі?

А жінщина відповіла:

— Ти також не сказав мені правди! Бо коли ти дійсно любив мене, то чому с'є завернув ся до іншої жінчини?

НЕ ПОРОЗУМІЛИ СЯ.

— Переїриваю вас — питав чужий чоловік — чи ви тут менікасте?

— Так! Перебуваю тут понад 50 літ. — Чим можу допомогти вам?

— Шукаю кримінального адвоката. Чи є тут такий?

— Гм..., — відповів місцевий. — Я думаю, що тут є такий адвокат, але було б тяжко доказати йому ішонебудь!

МАЛА НАДІЯ.

— Питасть ся адвокат арештантів:

— Ну, Іване, ви хочете аби я вас боронив? А маєте які гропи?

— Ці гропи у мене нема, за се я маю коня, кілька курій і двоє поросят.

— Се вистарчить для мене за оборону — відповів адвокат. — Тепер скажіть мені за яку крадіжку оскаржують вас?

— Та, жине за коня, за кілька курій і за двоє пасцят...

ХАВРОМАНТІЙ.

(Сцена-монолог).

(Написала Тетяна Сулема).

Ось послухайте, нашочки, що я Вам хочу розказати... якого я страхув-жаху набралась, як була у того... як його? А бодай йому маски не було, не згадаю.. Но стрівайте... а, дай Боже пам'ять... Хавромантій, чи що?.. Не вимовлю! таке друге прозвище!.. О, а нашочки вже й речочуть ся... і Бог зна чого... Начеб-то, так, не можна й помилитись... І Господи!... Та я може й не пішла-б сама, та мене підмовила Явдоха, Лободинінка невістка, знаєте? А, Боже мій, ота, що після Різдва пішла заміж, а в осені її чоловіка, Грицька Лободу, погнали на війну до Ганецьків. А, щоб воїни паси голови, виціхали, як тепер стільки горя вчинили. Ось і моого зятя — теж збрали на війну... Осталась сердечна молодець, і в ревні, і в почти кулаками слізи утирає, і я старію, дивлячись на неї, теж плачу...

Так-ото, кажу, зустріла мене Явдоха в четвер проти девятої півгодини... Поздоровкалася, тай каже: „я знаю, сердечко, як ви журиєтесь, та побиваєтесь за зятем, а я теж за чоловіком своїм, бідна моя головонька, та не пісаємка!.. Ходім, каже, до Хавромантія... може він трохи пас розважити!“ — До якого-ж се? де-ж він? — штато. „Хіба ви, каже, сестричко, не чули, що в нашу слободу приїхав такий пан, що тільки гъяне на чоловіка і сразу тобі все її угада, що було її про буде і чого зовсім не було. Учора у його не була паламарка, так хвалилась: так, каже, розказав, так, мов-би він з нею зре! Я чула, моя голівка, що він угадав, скільки паламар її бив і скільки ще буде бити... От, покарай мене Господь! А миру скільки до його супе! і нечко-ж моя рідна!“ — Як почула я ото, мої голубоньки, про того чоловіка, бо так мене запікавило! Ходім, кажу, ластівко, у двох до його, бо я сама не смію... Зібралися ми хутенько та й пішли з Явдоховою. А отой пан Хавромантій наняв хату дамченку аж на тім кутку слободи, в удови Параски Черножуйб — 3

Кабанки, що торік її чоловік, Петро Кабан, помер од живота, у самісінку Петрівку. Як схопило його! І матінко і лищенько!... А я саме у ту годину діжку котила до боднарja... Кинулась я якось квасу зробити, — Так щось мені забажалось того квасу, — коли до діжки, а вона зовсім розсохлася; влила я води, — дзворчить, як із решета. Що тут в світі Божому діяти? А тоді-ж пам'ятаете, цілісеньке яйце дощу не було, така спека, така, що й сказати не можна!

Так ото, кажу, котю діжку поз Кабановий двір, коли щось кричить; заглянула у двір, — о, линичко! дивлюсь, Петро Кабан качасть ся у дворі, качасть ся, мовляв, та кричить: „смерточка-ж моя смерть! ратуйте, добре люди, хто в Бога вірує!” Руки й ноги йому зводе; коло його є Цараска, жінка його, бідкається смі, голосить...

— Що се таке? — питала. „Захворів, каже Параска животом”. — Чого-ж ти, кажу, гавин ся? біжи мерщій по хворинала. — Вона так з прохогу, одразу скопилася і побігла а я собі теж ліпла, діжку покотила; коли чую, на другий день Кабан помер, переставив ся сердечний, пером йому земля!

Ото-ж у сеї самої вдови Кабанки хавромантій і паняв собі хату.

Ог слухайтесь далі, не перебараничайте. Приходимо ми з Явдохорою, аж там мир — сила!.. Чую, жінки томоють: по одиноці, важуть, хавромантій влуска. І все-ж тобі до чиста, що на роду написано, вгада. А за те, цілий полтінник треба дати. Та тоб, думаю собі, дарма, що полтінник, — кортить дуже знати, що то він мені скаже? Стоймо з Явдохорою.... Як ось і до нас черга дійшла. Явдоха, промовляє до мене тихенько: „іди ти, сестричко, нервя”. Та воно таки й справді неначе-б мені приходиться йти, бо я-ж таки старша: я родилася якраз після пущення, а вона у самісінку Спасівку. Покійні мої маті казали, що само жито молотили, як її маті знайшла собі дочку Явдошку. Ото-ж ми росли й діували з Явдохорою: осе було, як вийдемо увечері, на вулицю, так лунає цісни! Е, е, колись було, минуло ся!.. крапле й не згадувати... Явдоха рапорт мене й заміж пішла, — за Луку Буханця; але щось по довго з ним і прожила, — повдо-

віла. А се вже вдруге одружила ся з Лободою.

— Та що-ж, кажу, піду я перша. А у самої, повірите, так тіло й тремтить; увійшла в хату, дивляєсь, за столом сидить лан здоровий, гладкий, поперед його на столі лежить книжка, товста, товста як вангелія в церкві. І верцадло стойть. Голова у його кудлата, очи булькati, скидається дуже на нашого Жида Гершка, що яловичиною торгує. Я зараз перехрестилась. — Здрастуйте, Ваше Благородіс! — уклопилася йому пізенько. — До вашої милості, — кажу.

— Сідай, каже, бабко, — підсунув мені отакечки стілець; я сіма, а ноги мої мов трасця трясе, так і тілиться ся, ніяк до купи не зберу. Моторошно чогось... мороз тає поза лікурою й ходить, й ходить. — „Не лякайся, каже, бабко, смотри на мене ціязо в очі“. І пита — скільки тобі років? удова, чи с чоловік, скільки дитій машин? Спіта, а потім у верцадло гляне, п'єсь візье, тай запише.. Він пише, а я все кажу, де мій і острах дів ся; звичайно, я тільки патякала, усього не виявляла, хіба-ж справді дурна, хай Бог милує! Розказала, коли родилася, скільки років була замужем, як умер чоловік, нехай він там со святими спочиває:

— Він у мене, кажу, Ваше Благородіс, був службівий, посійничок, був письменник, богобоязний, святу пітінку чтив і нам наказував у пітінку прядіва не прясти, не мати, тірати, бо скажало хто в святу пітінку придиво тішає, того на тім світі зечистий такечки за кося буде тішати й боки мнити. Царство йому небесне, по-мер, та так мені його шкода зробилось, такий жаль, та смуток мене вхопив, я не втерпіла, почали тужити: „ох, бідна-ж моя голівонька, та пепцаслива!“ а слізы як горіх, так і котять ся по щоках.

— Заспокой ся, бабко, він одказує мені, прощлює не воротиш.

— Першио, кажу, що не вернеш, а як згадаю, то так шкода, так за починки тебе вхопити... Ох, хо, хо, хо... І за Ганну дочку де-що йому нагадала, як заміж за Івана її приспівала: ревла, кажу, Ваше благородіс, мов та корова як до шлюбу вели... Першого року він почав її б... І розказала, коли взяли Івана на війну, до тих сү-

чих гапонців. „Кажуть, вони ті гапонці маленькі, кругленькі, а голова мов та діжка, очі як осоково прорізані, таке страшне, а зле як зівське іменя”. От уже, кажу, хворіс пропасницею без мылого рік, Ваше брагородіє.

— Ну, слухай, каже, бабко, — од пропасниці є у мене таке лікарство, що од одного разу вилічу чоловіка.

— І спасибі, кажу, вам, голубчику, порятуйте будьте ласкаві.

— Е, бабко, се лікарство дуже дорого, воно загранінє: осей маленький каламарчик, — достав з скриньки і показує мсій, — знаєш скільки комітус?

— А Господь його знає, — одказую йому.

— Три карбованці коштує, чула? Нехай, каже, више отсей каламарчик — пропасниця враз покине її на віки.

— Спасибі ж вам, Ваше Благородіє! — Уклони-лася йому аж до самісільких піг.

— Ну, буде, каже, бабко, дякувати! сідай, сідай, слухай далі, дивись на мене прямо в очі.

Вилупилася я, мої голубочки, і не зморгну; — я, тобі, каже, усю твою судьбу розкажу, все твоє життя, як на долоні побачиш.

Як сказав хавромантій мені се, так повірте Богу, а на мені, так волосе на голові до гори й помізло, а мороз так з ллечий і берел Сидю, тримтю, дивлюсь.

— Ти, каже хавромантій, під испасніу планету на світ зявилася, звуть тебе Василіса. — Так, так, кажу.

— Років тобі сорок сім, родилася ти у зимні мясници. Проказав, а потім чогось щіл стіл позирнув. — А як же, кажу, як раз на пущеня, — а сама візьму тай перехрестесь.

— Вийшла ти, каже, молодою, скоро шовдовіла, муж твій був салдат. — Звіено, кажу, салдат. — Горювала ти вдовою дуже, дітай у тебе одна дочка, звуть її Ганиою. — Ні, кажу, Ваше Благородіє, був ще й хлопчик, та помер. — Е, каже, мертві не влів, я знаю, на планеті воло тут все стойти. Дочку ти присилувала заміж.

— А сам же по книжці пальцем водить, та все під стіл заглядає, а я все на себе хреста кладу, бо я вже цевно взяла собі па тямки, чого він раз-мо-раз щіл стіл нахиляється... не при нас кажучи й згадуючи, украй нас

Мати Божа, своїм цокровом, там чистий сіжів, — він з тим радивсь, накажи мене Господь!

— Чоловік, промовляє теж таки хавромантій, твою дочку не любив. — Так, так, Ваше Благородіє, іржмо, як товаряту вбивав. Тешер він, каже на війні, а дочка у тебе живе. — Слухаю й сама собі дивуюсь, віри пе йму; і як то можна у -перве па-перве бачити мене і вгадать усе-ж тобі до чиста, що було? Видима річ, що не своїм духом, — з нечистим знаєть ся, що там казати! Як би я, мої голубочки не хрестилася раз-по-раз, ик то він під стіл позирав, я-б його нечистого своїми власними очами побачила, та мій хрест робив його невидимим. Та шурйому, проти почі згадувати, пе гляди, у сні привидитися лєчиста сила, не доведи, Мати Божа!

— Всяк вами, показує таки дамі хавромантій, повориць ся з війни не покалечений, перемінить ся, переслане жінку бить, буде любить, вас за рідину матір поччитатиме. Ти, бабко, каже, довго проживеш, я на 70-му році помреши, як що не втотенць — а сам усе під стіл чозира; а я візьму таї перехрестюсь. — Води тобі, каже, бабко, треба боятися, стойти на твоїй ізязі твоєї смрті. — Ох, батечку, кажу, як мотороплю! — Шного не бісь, помреши своєю смертю, з покаянем. Ну, що, каже, бабко, угадав? — Угадали, кажу, Ваше Благородіє, так угадали нещасче ви там були, — точиєнько отакечки все й було! — А скажіть же мені, спасибі вам, чи скоро мій зять, Іван, повернеться з війни? Чи здасть ся таки гапонець на замірені?

— Е, каже, бабко, богато ти хочеш знати! кладя три карбованці на стіл за каламарчик, а полтинник за те, що я потрудив ся, та й іди до дому. Іди, скоро гапонець буде просити миру. — Спасибі-ж, кажу, вам, Ваше благородіє, і вашій жіночій, як що вона у вас є, і вашим діточкам, що в Бога ви бажали на сім світі й на тім...

Перехрестилася, достала з пазухи хусточку, що меші Гаврилиха подарувала, як їх дитинка представилась, хай їм меленько згадається ся, а душечка нехай царствує. Розвязала узліжка, достала гроші, відділила троїчку і полтинника, положила на стіл, взяла каламарчик, уклонилася низенько, подякувала ще раз і пішла з хати.

Та тільки переступила порога, а на зустріч Явдоха, так і вкрила мене, як мокрим рядином. — А що, каже, голубонько, сказав? скажіть мерщій! — І Господи, кажу, як у раю в Соломона шобувала! І так все угадав, так все до правди розказав, що далі нікуди. Оце хавромантій! І родилася і хрестилася, а такого не доводилось і бачити й чути. Ходім, Явдохो, все тобі розкажу. А про нечистого, сама собі думато, мабуть буду мовчать, а то так налякало Явдоху, що вона потім не захоче піти до хавромантія.... Тепер, кажу, серденько, сподівай ся швидко чоловіка до дому! — Невже голубочко? — так і жахнулась моя Явдоха. — Сказав, кажу, мені на послідок хавромантій так: клади, каже, гропі на стіл, а сама йди до дому, дожидай, швидко гапонець буде прохати мира. Як почуха, мої цаночки, се мої Явдоха, так, далібі, аж щасливила на радощах! А як-же! звісно, що зрадїш.

— Піду, кажу, Явдохо, і розкажу своїй Ганні, нехай линець тендер чепурити ся, кабана годус, частій йому їсти винесе, ітоб гладкий був. Ік тільки прийде вістка, зараз заколемо кабана, напечемо ковбас, зберемо усіх родичів, сусідів до себе на моторич. Та тільки, що порівняют ся з Хромевим городом, як ось і він сам, кривий Омелько Хроль. Вп-ж його либо въ памятасте, — отам нац крученої його хата з димарем. Він, бачите, недавно став кривий, йому позаторік коламало ногу, — повергав сам якогось вітрака, а вітер як скопивсь, він не задержав вітрака, не постеріг ся й ногу покалічив.

Зустрів ся, кажу, ото-ж з нами старий Хроль, поздоровкав ся, та й пити: — Відкіль це ви? чого так радісте? — Еге, кажу, дідусю, раділиб і ви! Оце були ми в того піна хавромантія, чуши? — Чув! ну що-ж він вам такого радісного сказав? — Е, кажу, як він мене порадив! Я наче дідусю меду пайлі ся, то так з них набалакалась. Сказав він мені, що скоро гапонець буде просити на замиреніс і пцо зяті мій повернеть ся скоро, живий, не покалічений.

— Брехня, каже Хроль, я чув друге. Гапонець уже, кажуть, просив миру, так ішп цар не хоче. Чутка йде он яка. У губернії десь в газетах прописано так. Оце, кажуть, недавно, на весні, був у нашого царя зізд усіх

царів, і піомецьких, і турецьких, і англійських, були усі, які є на світі; і гапонський цар також приїхав до нашого царя. От походилися вони всі увечері, посідали на стільці й почали гомоніти. Про що вже вони гомоніли — не докажу; тільки цар гапонський сидить, мовчить, все міркує собі; слухав, слухав, а далі як схопить ся, та й каже паному цареви: — Давай, русский царю, мирить ся, годі вже воювати; богато, мовляв, людий плакло і валих і наших. А наш цар підводить ея й відказує йому: — Я ще, каже, не воюав, а тільки обороняв ся; пострівайте, ми військо стягнем, от тоді попрошуємо. Мой, каже, пра-діти, ліди ніколи про ве подались і я ніколи в світі не постулююсь. Як почув цар гапонський, як підскочить, розсердив ся, аж пополотів, як ехопе стілець, на котрім сідів, як ударе об щіл, так він і розскочив ея на шкірати! А наш цар з-опалу, як тукне собі: Що ти, каже, робиш, па що беш чуже добро — стільці? Ти знаєш, скільки воно коштує, заплати мені за цього двадцять п'ять тисяч? Цар гапонський аж нозеленів: очи йому зівсім до потилиці повернуло, а вони у цього й так косі, як у зайця. Виняв з гаманця двадцять п'ять тисяч, кинув на стіл і викскочив, як несамовитий і прощай не сказав, — на зализницю, та й гайда до дому. Он як! Он що пишуть! А ти, дуриня, зятя сподіваєш сл. Бажути, він, косий зайць, тепер стягас людий у себе з усієї землі, і старого й малого, як такі важкі; вони такі проклятулі, що як ішо підесть ея, так і баби їх підуть воювати, аби показати паному цареви, що вони нас не боять ся; не дурно ж от тепер затребувано й запасних! Та куди їм ірішним до нас? Пострівайте, ось як стягнемо все військо, як засмалимо з гармат, — аж піре з їх, азіятів, полстити... А ти хавромантію повірила? ще, каже, зятя пождені...

Як почули-ж ми се з Явдохою від того Хроля, то так мене за серце й вхопило.. А далі й думаю собі: не вже-ж таки у нашого царя нема такого хавромантія, щоб він усю правду сказав? Не потурай, кажу, Явдохо, на те, що той кривий, старий Хроль верзе, — він же пенисьменний, що він там таке натяка! Чув десь сон сірої кобили й нам плете. Та їй же Богу! То-аж таки пая Хавромантій, аж із самої Губернії, йому відийще, а Хроль

іто? Галка, як той собака... А ти, Явдошко, кажу, не потурай, біжи раненько до хавромантія, та ще ти його поштагай; як зовсім і тобі скаже, та я так угада, як мені, то тоді ти, сестричко, заплой сміло очі тому Хролеві.

Ото так ми з Явдохою побалакали, пораялись і розійшлися. Коли се на другий день раненько прибіга до мене Явдоха, захекалась; ледве дух одводе. — Чого се ти? кажу. — От так, каже, галочка, послухала, а хавромантія і в вічі не бачила! Як се так? — цятаю. — Отак ластівочко, ще у досвіті, тільки на світ стало благословить, повезли соцький з урядинком хавромантія до становового! Кума Влюпиха бачила, — саме коропу до череди відганила: та тільки, каже, стала спускати ся в Собачу балку, як ось його везуть! Ох, бідна-ж мої головонька, не довелось і побачити.

Давні Спомини.

З калитини, срібних дим спусти ся
І кине в облахах склепінні...
В монастирі всірений спів кінчить ся,
Гаскн'є свічки, йдуть... Одна черниця
Під образом кінчить як тінь.

Сама одна посеред стін сянтині
Ще молить ся. В іконі топить зір,
А на іконі — трави, квіти сині
І Мати Божа клякла при дитині..
Здалека видко пасмо гір.

А на іконі небо, сонце смеє,
Метелики літають на квітках;
В доспілі житії колик ішвийні грає...
Пречиста Мати сина вповниве
І поцілунок кладе на устах.

Воно ж таке маленяче, а сміється
До мами білі ручки простягло...
Посеред зимніх стін кінчить черниця
Вдивилася в ікону — щось їй снить ся...
Де? І коли воно було?

Б. Лепкий.

Не Дай Спати Ходячому

Доле, де ти? Доле, де ти?...
Нема ніякої!
Коли добрій жаль, Боже,
То дай злой, злой!

Не дай спати ходячому,
Серцем увімряти
І гинлюю колодю
Но спіті валитись...
А дай жити — серцем жити
І людей любити,
А коли ні, то проклинати
І світ запалити!

Справно відсти у кайдані,
Умирать в неволі,
А ще гірше — спати, спати,
І спати на волі;
І заснути на вік віки...
І сліду не кипут.
Ніяково!.. Однаково —
Чи жив чи загинув...

Тарас Шевченко.

ІДІОТКА.

(Написав Ію де Мопасан).

Мій старий приятель Др. Боннет кілька разів запрошує мене аби я відвідав його в його дворі в Ріом та перебув в гостині кілька днів.

Тому, що я не знат про тамті околиці, я рішук ся скористати з запрошення і поїхав.

Було се в половині літа 1876 р.

До Ріом я прибув раптом поїздом, а перший котрого я стрінув на стації, був доктор. Був убраний в сіру одіж, в округлім чорнім капелюсі, з подовгастими крисами. В сій одіжі і капелюсі доктор виглядає радісно стрункого молодця, зі своєю слабою будовою тіла і сивим волосем.

Іригитав мене з очевидною радістю, якої дізнають мешканці провінції на вид давні ожиданих приятелів, і закликав з гордістю, вказуючи рукою довкруги себе: „Ось Аверней!” Перед собою я побачив лише пасмо гір, яких ніколи, подібні до запалюх стежок, казали додумувати ся вигаслих вульканів.

Пішлисъмо до його резиденції. Ледви що виплив горищко білої кави, треба було перебрати ся і вийти на місто, аби розглянути ся. В місті я подивляв гарні будинки: статую Матері Божої, і хотів дещо розшукувати, та докторови спіцілось бо сказав: Телер випадає мені перепросити вас на пять мінут: іду до хорої а онісѧ підсмо на узгір'я Шате-Лайон, аби ви після спіданем побачили пречудовий вид на місто і околицю. Ось же заждіть трохи на вулиці, я йду на гору і вертаю сей час!

Поїхав мене напроти опоого в тих старих провінціональних домів, які звичайно темпі, пошурі, замкнені. Той, котрый стояв напроти, виглядав мені особливо дивачним, і в кілька хвилин я відчував тривогу того: Всі вежки вікна першого поверху були до половини замкнені дерев'яною запоротою. Лише висина половина вікна була отворена, та біля хтось хотів аби люди, які зашкікують свою велику камінну будову, не могли плядати на вулицю.

Скоро тільки доктор прийшов від хорої, я поділився з ним своїм спостереженням. На се доктор відповів:

— А знастє, приятель, се сумна історія а заразом ін'язий патольогічний випадок. Чи хочете, щоби вам про се розповісти?

І згодився і доктор почав говорити:

— Буде тому яких двайцять літ, як властителем того дому, де я є сталим лікарем, уродила ся дитина, дівчинка; от подібна до всіх дівчат.

В коротці однаке я завважив, що хоч тілесно дівчинка розвивала ся взірцево, її інтелігенція (ум) не робила постуни.

Зачала дуже внаслідо ходити, а говорити не могла аж слова. Вразу я думав, що вона ін'ма: ін'язийне я скон статував, що дуже добре чус, однаке ін'чого не понимає. Приміром, сильний оклик потрясав їїло, перестрашував, вводив в великий панікій мимо того, що не була свідома причини.

Росла; була гарно збудована, але ін'ма, ін'ма з приводу цілковитого браку інтелігенції. Я величими способами старав ся віндути в той мозок бодай промінчик світла; нічого не помогло. Здавало ся, що пізпавала кормітську-янську, однаке в дені по відлученню вже не пізнавала матери. І ніколи не вимовила того першого слівка, першого, котре вимовляє дитина, послідного котре іспічє жовнір на іюли борби: „мамо” Часами пробуєла видобути з себе якісь голоси, але ін'чого більше.

Коли було гарно на дворі, безнастанно сміяла ся; коли падав дощ плакала і стогнала як нес перед смертю.

Любила качати ся по траві як молоді звірятка, і бігти як шалена: плескала в долоні що раня, скоро почало відліти в кімнаті.

Нерозріжнала зрештою нікого; не відріжновала матери від бони, батька від мене, фірмана від кухарки.

Я дуже любив її нещасливих родичів, і бував у них майже що дня, аби побачити дитину. Часто я обідав у них і спостеріг, що Берта (називали її Бергою) очевидно мусить розніспавати страви, бо на декотрі глядить з лакімством.

Мала тоді двайцять літ, а виглядала на вісімнадцять, бо була висплю від мене. Прийшло мені на гадку

виробувати її смак і в сей спосіб впровадити до її мозку якесь відрізковане. Через півдесет ріжких смаків я хотів примусити її, коли вже не до розумована, то що найменше до інстинктивного розпізнавання, що вже значило би цевного роду умову працю.

По короткім часі численних проб, я зробив з неї такого вибагливого Ідуна, що здавалося як гейби вона про ющо інше не думала як тільки про Іду. Страви пізнатава-за знаменито, витягала руки до тих, котрі ліпше любила і прямо жерла як звірина, а коли її відбирали страву то плакала.

Я ріштов тоді навчити її, аби приходила до Ідальні на знак дзвінка. Се тривало довго, однаке остаточно мені вдалося. Я тійшов далі і з великою трудністю навчав її пізнати обідкову пору на годиннику.

Через довгий час мені не можливо було звернути її увагу на вказівки, але принайменше уважала на біле години. А вже зовсім безупішно я пробував навчити її числити удари годин. Бігла до дверей за кождим разом, як тільки почула дзвінок; але пізніше почала додумувати ся, що не всій іронії мають ту саму вартість зглідом йди. Постепенно по сїм щораз частійше слідила оком за вказівками па годиннику.

Зваживши се, я постарав ся, аби щодня о дванадцятій і о шестій показала пальцем на цифри 12 і 6. Остаточно зрозуміла і се, отже мені бодай вчасті вдалось вйті в ію свідомість часу.

По осяненю того висліду веї годинники, які тільки знаходились в лома, запалили її цілковиту увагу. Цілими годинами вдивляла ся в них, прислухуючи ся і очікуючи біга годин. Раз трафилася навіть забавна історія: Над ліжком Берти висів луже гарний і старинний виробу годинник. З якоєсь причини механізм годинника попсутив ся і Берта завважила се. Вліпила око на вказівку і жила з яких двадцять мінут, аби механізм вібувався десять годину. Але скоро вказівка микула сло і цифру, рулівувала ся не мало. Не чуючи нічого: а зливоване бульо таке велике, що сіла, ждала терпеливо аж до дванадцятій години, хотічи побачити, що буде. Коли нічого не побачила, вона попала в якийсь малений гнів, як особа ошукана, заведена, перестражена невиясненою загадкою.

кою — і вхомивши зелізний прут вдарила ним в годинник з цілої силі так, що розбилася його на кавалки.

Отже її мозок працював, спекулював вправді ще в неясний спосіб, хоч дуже обмежено, бо я не міг допровадити до того щоби пізнавала особи так як пізнала вже години. Хотівши викликати в їй відрух інтелектуальності треба було вдарити в її пристрасні струни, в матеріальнім слова значінню.

Незадовіг отісля мали ми другу спробу, однаке на жаль дуже сумну.

Виросла чудова; був се правдивий расовий тип, рід захоплюючої Венери... без ума, без думи.

Мала тоді піснайогть літ, і я в своєму життю мало коли бачив жінчину яка би була подібна її красі, стрункості і регулярності рисів. І сказав Венус, таки дійсно правдива Венус, бльопінка, ловна, сильна; великі яскі очі, але бездумні і сині як небо; уста широкі з округлими губами, уста Ідуна, пристрасні, уста до ціловання.

Одного раня приходить до мене її батько з дивного міною і, сівши, говорить:

— Маю з вами поговорити в важкій спралі... Чи... чи можна... віддати за муж... Берту?

Я естовів зі штовханням і закликав:

— Віддати Берту за муж?... алеж се не можливе!

А він зараз на се:

— Так... я знаю... але застаповітті ся, пане доктор, що може... сподіємо ся... можливо, що може... маточи діти.... Се було би для неї великим потрясненем... великим птаствем, і хто зпас, чи в материнстві не пробудив би ся її ум і розум.

В тій хвили я пригадав собі подібний випадок. Кілька літ перед тим я мав знищувську суку, але таку дурніз, що була до нічого. Нородила малі щенята, а вже слідуєчого дня стала хоч не дуже розумна, але майже така сама як і інші мало розвинені цеси.

Скорі тільки я признати сю можливість, в мені зроєла велика охота видати Берту не так за для щирості до неї, чи її нещасних родінців, як для наукової цікавості. Що буде? Я жав перед собою цікаву розвязку.

Говорю тоді до батька:

— Може маєте слухіність... можна спробувати... Попробуйте, але... але чайже не знайдете чоловіка, котрий би згодився на подруже з такотою особою, як Берта?

Відповів півголосом:

— Маю когось.

— Маєте когось?... можливого?... з вашої кількості? Чи се не жартуєте?

— Так, зовсім — відповів.

— А міг би я спітати про ім'я?

— Я власне прийшов сказати про се вам, пане докторе і порадити ся. Є се пан Гастон ду Бва де Люсель

Почувавши се ім'я, я мало не закричав „легідник”, та в час вкусив себе за язик і відповів:

— Так, дуже добре. Не бачу ніякої перешкоди.

Бідний чоловік стиснув мені руку і додав:

— Поберуть ся слідуючого місяця.

Пан Гастон ду Бва де Люсель походив з високої родини, а прогайнувавши батьківський маєток, досить великий, і паробивши довгів, шукав нового способу вистарати ся о гроши.

Ну, і знайшов.

Впрочім, він був гарний хлопець, елегант, з присмакою поведінком, але гуляка і то паскудний гуляка. Я думаю, що він вистарчить на чоловіка для Берти, котрого опісля буде мож позбутти ся за пенсією.

Знаєте, прийшов він до її дому аби залипти ся до гарної ідіотки, яка здається ся, йому подобала ся. Приносив її цвіти, цілував її по руках, сідав при її ногах і миленько відливав ся в її лиці; вона однаке не зважала на ті всі „миливання” і зовсім не відріжняла його від інших осіб, живущих коло неї.

Вінчанс відбуло ся з великою парадовою. І зрозумієте мені, з якою увагою та цікавістю я слідив те все.

Я прийшов до них на другий день, аби вичитати з її лица, чи в ній не порушило ся дещо. Але застав її в такім самім умовім стані як звичайно. За се він видавав ся бути дуже замібленим в ній, старав ся викликати в жінці веселість різними жартами і шгучками, якими забавляється з молодими котятами.

Дуже часто я відвідував молоде супружє і заважав, що молода жінка пізнавала свого чоловіка, та кидала на нього пристрасні погляди, так як донедавна сподядала на улюблениі страви.

Слідила його рухи, розпізнала його кроки на сходах або в сусідніх кімнатах, пlessала в руки, як входив, а її змінене лице освітлювалося блеском глибокого пласти і бажання.

Любила його цілим тілом, цілою душою, слабонького нерозчиненою душою, цілим серцем — сердцем бідного звіряти.

Однаке він вскорі знудився сим гарним соторієм, запаленим, піним. Перебував з нею лише кілька годин денно, а оставав вдома лише почино.

Очікувала його від раня до вечера, з очима впіщеними в годинник, не журячись павіль про єрксп. Гастом знова їз поза дому, в ріжних місцях, аби тільки не вдома.

І зауважив, що вона почала сохнути.

Кожда інша думка, кожде інше бажане, кожде інше очікуване, кожда інна падія зникала з її ума; година, коли його не відійшла, ставала для неї страшною карою. Він же почав навіть і ночі перебувати поза дому, і віртув донерва над ранком.

Вона не хотіла й спати без него. Сиділа на кріслі як мертві і ліши очі її слідили за вказівками на годиннику. Коли почула тупіт його коня, зривалася з крісла, а очіми коли входив до кімнати показувала пальцем на годинник, неможливо хотіла сказати: „Поглянь як пізно!” А він почав теж боїтися залюбленої і заздрісної ідіотки, трісався на ню як приіхав, а одного вечера був І.

Ірикликала мене. Вона боровилася зіплакала а паличкою репіла з білою, жилло чи гійву — Бог зінс задля чого. І винокурі її встрикнів см морфіни, а затім зачаровані, проби він відвідував її. Я зрозумів, що се подруже допровадить її до смерти.

І топі збожеволіла! Так, логотип приятея, ідіотка згубила. Думас вічно про цього і очікує його повороту. Очікує його речем іночю, у сні і на чії, в сні хвилині і безнастанно. Коли я слостеріг, що вона сохне і очий не

відвертас від годинника, я казав сховати всі годинники. Сим способом я відібрав її можливість численя годин і безнастannого шукання в тінищих спогадах.

І наділо ся усунути з часом ті спогади, а загасити те світло, котре з таким трудом я засвітив.

Кілька днів тому я подав її мій годинник. Взяла його і приглядала ся якийсь час; оіслі почала кричати в проразливий спосіб, гейби вид того малого предмету нагло збудив в ній той спомин, котрый почав вже дрімати чи забуватись.

Пінні вона суха, суха аж жаль глянути на нею. Очі запалі, блискучі. Ходить безнастанино, як та звірина в клітці.

Я казав ократувати вікно, вложити запори і прибити крісло до підлоги, аби не могла заглядати на вулицю.

Бідні родичі! Що за жите!

Доктор замовк, а я спітав:

— Що стало ся з її чоловіком?

— Жив собі в першгороднім готелі; бере пенсію, сщаєливий і гуляє...

Великий Жаль.

Ох бда мої

На тій чужині,

Що не маю перед ким

Обделити луїш.

Набохіла пога,
Як та річна сутна..

Ані речі, єї поради
На той біль нема.

Лиш до хмар і зір
Поскімлю візір —
Може жаль мій бескоханний
Розімлесь в простір.

Може біль і жаль
Полетять у даль,

Та на твое серце впіде

Той великий жаль.

Б. Лепкий.

Гей Гоя!

Бувайте здорові гори барвінковы,
Бо живе мої жоні — жанки вороні
До дороги чекають готові.

Бувайте здорові квітки у д'броях;
Ви добри і скелі і зір, сердце міні,
Серд схел тих пічирів зможоват.

Така моя ідея, тама долі воля;
Усьо, що можаю, юа сікі теряю,
Гей гоя, мій жоні! Гей гоя!..

Б. Лепкий.

СТАЛОСЬ НА ВІДВОРОТ.

Мирон Хитрий з лиця був поганий і рябий, і то дуже рябий, як те репшто на грубе зерно. Стрункий, високого росту, подобав си здалеку пашочці і липше доти, доки не погланула на його обличе.

Скінчив гімназію і вписався на університет, на жедицьну, але не міг докінчити курсу бо не було грошей. Професори предсказували йому світу будучість бо був не лише винятково здібний, але й хитрий.

Та самі професорські црохвали здалися пінащо коли тут треба гроший на жите, на інструменти і інші видатки, а сей мамоні пізвідки взагін.

Мав приятели, з котрих один Стефан дав йому добру раду:

— Мироне, як хочеш гропний, то мусиш ожелити ся з дівчиною, яка би мала масток; скода тратити і час і літа. А переривати медичину не добрє.

— Ожелити ся? Чи ти здуров чи що? На мене навіть бідна дівчина не схоче дивитись, не то щоб богата схотіла.

— Так, се правда. Твое рябче, розпставе лице, відстрашус їх всіх від тебе, але мусимо якось „ратувати ся” Богата дівчина рішучо не схоче тебе, бо такі хотять краси а не розуму. Подібне й з біднішими.

— Ну, то нема ради. Треба мені шукати якогось заняття, або когось такого, щоб позичив гроший? Я й так вже маю повно довгів, але пробувати позичити більше не зашкодить.

В тиждень опіля Стефан вбігає до кімнати Мирона і кричить:

— Вже є, Мироне, вже є! Доля памятає за пас! Біда кінчиться ся!

— Шо с? — питас Мирон.

— Богата дівчина для тебе. Таки дуже богата, а до того ще гарна як цвітка!

— То мусить бути певно сліпа або крива — відповів Мирон.

— О, ні! Так зло пе с. На тій зовсім здорові, струнка так як ти, липше...

— Липше що?...

— Трохи прилуркувата!... Ні, не дуже, а от так трошки...

— Чи ти здурів? Женити ся мені з дурною?

— Ну, як собі хочеш. Зрештою не кидай ся так нагло доки не побачиш її і того маєтку. І вже сказав її родичам, що маси охоту женити ся і що прийдеши зі мною до них на слідуючу неділю. Вони мешкають недалеко сусіднього місточка Н.

— А ти як посмів мішати мене в таке діло? Сеж горгованіс мосю шкірою! Жени ся з дураком сам! Я не їду нігде...

Стефан був на правничому факультеті (вчився на адвоката) отже й не тяжко прийшло йому переконати Мирона, що чи оженитися чи ні, а поїхати і побачити товарів зовсім не зашкодить.

Мирон згодився. Слідуючої неділі поїхали оба до села Цибкова, де знаходився хутір Стенсіків. Нац вислав по них па стацію фастові, аби університетники не трудались.

Приїхали в хутір, привітливісь, але панів лесь не видко. Згадати тут треба, що вона була однічка, родичі дуже маєтні, а близьких схожів не було. Нац зрадили гостям і обів'язали їх по цілім хуторі.

Мирон чувся не свій. Розумів, що то він якож веде себе па заріз. Але чим далі тим ставав більше відчущений.

Закликали до обіду. Поеїдали за стіл, а Мирон заважав, чи побіч цього оставляючи крісло. „Певно для панни” подумав. І в дійсності за хвилю впійшла до їдальні паніна. На Мирона бухнуло вогнем. Справді була гарна, ні, більше чим гарна! Ліпше пяні очі і скривлений прилуркуваний усміх зрадили відразу її стану. Так, вона була прилуркувата!

При обій заховувалась зовсім спокійно, а час від часу зиркала очима то на Мирона то на Стефана, і чомусь сміялася сама до себе.

Мирон побачивши таке гарне сотворінство почув сівчутє до цього і подумав: „Я-ж будучий жікар; хто знає, чи мені не пощастиТЬ ся нафти спосіб підібрати її зовсім. А може приверніти її правильний ум?”

А далі во обдуманню свого положення і можливостей

він прийшов до такого висновку:

„Вона дурна, а я мудрий, навіть дуже розумний. Вона гарна, а я страшно поганий, рябий. Коли оженося з нею і будемо мати діти то діти невіно будуть розумні так як я, їх батько, а гарні так як вона, їх матір. До щастя мені більше ішого не буде треба!

Знаменито! Краще не може бути. Буде мати гарну жінку, мудрі та гарні діти і багатство; а все те зробить його щасливим.

І Мирон оженився. Покінчив студії, і завдяки маєткови жінки мав спромогу поїхати на якийсь час за границю і там спеціалізувати ся в лікарській питанні.

Допереа по кількох літах жінка привела йому на світ і то нараз троє дітей! Що за щастя. Певно гарні як їх матір? Та ні, бо показалось, що такі погані і рабі так як їх батько, а коли діти підростали (жадне з них не вмерло) Мирон з острахом завважив, що в додатку до браку краси, всій троє були такі дурні як їх матір!..

Перечислив ся, але було за пізно!...

ТАКОЖ НАПРАВА І РАХУНОК.

В одній з бельгійських церков знаходиться старинні майстерні, незвичайно гарні. Довгі віки поліпшими своїм сліди на сих образах, отже треба було наняти артиста, аби відновити їх. Артист виконав роботу вдовоюляючо і предложив свій рахунок в котрім між іншими позиціями були отей:

За відмальоване чистилища і привернення страчених душ — — — \$13.06

За яснійше відмальоване пекольного вогню і за подане позого хвоста чортоги \$17.17.

За вложене євового камінця до Лавандової проці і за побільшеннє голови Голіята — \$16.13.

За полатане сорочки блудного сина і за вичищене його вуха — — — \$13.39

За украсоване Арки Ноя і за зроблене нової голови на Тома — — — \$14.31.

ІЗЛІЯ СЯ БЛАГОДАТЬ.

Запросив раз господар священика та дяка на обід — бо справлив поминки. По шахиді посадили священика і дяка побіч і поставили рибу. Розбитий був дуже голодний і думав попоїсти риби, але бачить, що священик присуває рибу до себе і говорить:

— Христос сеть глава церкви, а що ~~я~~ його паслідник, тож до мене належить голова

А дяк тільки поцмокує.

Обіравши голову священик береть ся до середини казучи з святого письма:

— Христос посереді нас, тож і середина мої.

А про дяка ні ду-ду!

Зівти середину бере ся до хвоста знову приказуючи:

— Во вся конци веселення глаголю їх (до всіх кінців світа слова їх)!

Коли зів все, тогди присуває таріль перед дяком і каже:

— Про вас, пане ресентий, в святім письмі немає мови, отже для вас юпичка і петрушечка. Прийміть се за благодать.

Се вже до послідного обурив дяка.

Він підніме таріль з топіку і каже:

— Вібувли паноточе, і чо в святім письмі сказано п्�є: „Язік ся благодать на глави вапта” (вилила ся ласка божка на вапні голови) — і тут вилів усю топіку священикови на голову.

„КОРІНЬ ЛИХА”.

Сем'ятій Семко бавив ся в війну з малим сусідом Грицьком. Забаві приглядав ся Семків вуйко, котрий і каже:

— Семку, коли здобудеш свою твердиню від Грицька за 15 мінуг, тістяшеш від мене 10 центів.

Семко (4 мінуги опісля): — Я здобув твердиню. Давайте тепер провіяйт (гропі).

Вуйко (витягаючи гропі) питает: — Але як тобі вдало ся так скопо?

— Я дав Грицькови два центи і він поддався....

СОЛОМОН ЛІПШЕ НЕ ПОТРАФИВ БИ.

Один фармер помер лишив сімнайцяті ослів та трох синів. В тестаменті оселами наділив в такий спосіб:

Половину оселів найстаршому синови; одну трету середущому, а одній девятирій наймолодшому.

Прийшов адміністратор розділовати маєток і оселів. Зігнав їх на подвіре і перекопусть си що сімнайцяті оселів не можна розділити після послідної волі старого дівака, бож не міг ділити по половині, третині чи одній девятирій! Нагадав собі Соломона і сам шків до голови по розум: Казав притнати свого власного осла і вести разом з сімнайцятъма. Було їх тепер вісімнайцятъ, які розділив так:

Половину дав найстаршому синови, себто 9; одну третину середущому, себто 6; а одну девятирій наймолодшому, себто 2. Все те разом винесло 17, а один осел лишився, котрого і забрав назад домів, по дорозі радуючись, що він справедливо доконав поділу і може себе уважати за Соломонового краяна.

ПАН В КОМИНІ.

Як Поляки колись робили повстанс то їх потім Австрія вилапувала. Таким повстанцем був один польський граф.

Тікаючи зайдов він до корши мі просить, щоби Жид його де сковав і Жид каже:

— Нех панство осьвенцоне лізе в тен комін.

І граф вілз.

Прийшли австрійські жовніри, пігають, а Жид каже, що граф був, але недавно пійшов. І жовніри забрали ся.

Тоді Жид кличе:

— Нех ясне панство вулзує, бо тож му піма.

Вілз граф. А Жид стойть перед ним в капелюсі. Се обурilo графа і він каже:

— Псе Жидзе, а капелюш гдзе?

Тоді Жид покрутив пейса та каже:

— Ни, ни, та я ни відзядю, жи панство освітопе грабство з коміна за такі пан.

ЯК ЖИД ДО НЕБА ДІСТАВ СЯ.

Жид всеюди хитрий, а хитрий навіть там дісталося, де йому заборонено бути.

Вмер раз, кажуть, кардинал гай пійшов до неба і говорить з Богом.

Вмер незадовго якийсь богач, але Петро до неба не впустив та каже:

— Почасай, нехай кардинал скінчить свою бесіду.

Вмер імператор, але і того Петро до неба зараз не впустив, казав поочекати.

Але вмер і Барон Гірн. Тілько прийшов до небесної брами так зараз Петро каже:

— Нікого не впускаємо, доки кардинал з Богом не паговорить зі мною.

А Жид зараз:

— Ну, ну, я того і прийшов. Янесу річи ланови кардиналови, бо воно собі таке велике плляхлич і казало, щоби я йому річи принесло.

Іс роздумав Петро добре як і піш і впустив Жида. А коли Жид вже був в небі, тоді Петро надумав, що Жидів до неба зовсім не можна пускати. Та в небі такий звичай, що хто до неба кого впустить, то вже не можна виганяти, хочби він був найбільший грішник.

Пошкрабав Петро голову та не вдіє вже нічого.

Леж за годину після того зачало греміти, бо на землі туча була. І питас Гірн Петра:

Іс воно йому так затарабало?

А Петро каже:

— Алеж за небесною брамою ліцитація. Зараз з неба всі на ліцигацію виберуться. Іхогоєв пана ліцитують.

Як почув Жид про ліцигацію то зараз почав крутити пейси та каже:

— Чустіть, мене, пане П'ятурину, хоч на пів годинки на ту ліцитацію, може я яке маленьке гешефт зроблю.

А Петрови того тілько треба. Пустив Жида за браму, замкнув і більше не впустив.

ЄГОМОСЦЬ І ІМОСЦЬ.

Був римо-католик Українець, але завсідди думав, що він Поляк та ще і пляхтич, бо він по польськи можеть ся і до костела ходить та зве ся Макуховський. Та щоби на Поляка бути більше похожим, то казав цієм кликати себе „єгомосць”, а жінку свою „імосць”. А решта все по українськи говорив, бо по польськи не вмів. Дотогож був він дуже бідний і нас пачеїкі свій.

Приходить хтось до него до хати і питас дітей:

— А де тато?

— То не тато — кажуть діти — то єгомосць, бо ми Поляки.

— А де єгомосць?

— Задягнули ся в вереніцьку, взяли кіл в руки і шийши свій насті.

— А мама де?

— То не мама.

— А щож?

— Імосць.

— А де Імосць?

— Пішали до Моника хусти прати, бо обіцяв сухої ріши дати.

Ля! Таких Поляків і пляхтичів бачив я і в Канаді. Сам Українець від голови до ніг, але укажає себе Поляком з лід Варшави, бо він вміє по польськи вічиснап. А щоби сказати, що він Українець римо-католик то і не згадуй.

В БОЙКА НА ПРАЗНИКУ.

Пішов наш чоловік до знакомого Бойка перший раз на празник. Як поїшли до стола, нали питас:

— Куме, куме! Чи широги будуть?

— Ай, кумочку, широги не суть.

Наш як почув, то вже і другої страви не єсть, як широги чекає, бо дуже широги любив. Та от вже гості наїли ся і зачиняють молити ся. Встає і той чоловік голодний. А як відходив, то каже Бойкови:

— Ото богато широгів кума паварила! Вже зо дві години несуть і ще несма.

Він не злов. що в Бойків „не суть” значить те саме, що в нас „нема”.

ЗАПЛАТА.
(Правдиве).

Їхав чоловік і як оставив на хвильку самі коні, так вони втікли і на дорозі відорвалися від воза тай хто знає де побігли.

Йде той чоловік і падибав віз без коней. Стойть він, думає, аж надіздитъ знакомий чоловік.

— А що стало ся?

— Коні сполохалися ся.

— Ов! А чого?

— Це знаю. Хиба шкапі богато треба.

Тай просить чоловіка знакомого, щоби причепив його віз до свого і затягнув до дому.

А той знакомий був такий лакомий на гроши, що і пальцем без плати не хотів порухати і каже:

— А що за то дасьте?

Подумав чоловік, що той хоче плати і каже:

— А вже ж дурно не скочу. Коли вани копі сполохнуться і загублять віз, то я вам помогу його до дому затягнути хонби і п'ять разів.

Шіяково стало знакомому і він вже про плату більше не питав.

ЯК ЧОЛОВІК ВМЕР ЧЕРЕЗ ВПЕРТУ ЖІНКУ.

Незна то, кажуть, як вперта жінка. Послухайте, яка історія раз стала ся.

Віддавала ся дівчина тай каже, що вона не єТЬ її мясо, її солонини, її пикварків. А по всійлю чоловік не раз чув, що в хаті пикварками запосить, але жінка ховала ся, як Іла.

Раз приходить він до хати, а жінка вже тільки губи облизує.

— Ту чути пикварки — каже він.

— Ні чоловіче, то таке дерево.

— Кажи жінко правду, бо вмираю. А джеж я на бороді в тебе смалець бачу, ти пикварки Іла.

— Ні, то сирватка по бороді потекла.

— Алех и чую пикварки.

— Ні, не чую.

Вбрає ся чоловік на смерть, закликав сусідів і ляг-

на лавці.

- Скажи жінко правду, бо вмру.
— Сирватку пилам.
Вложили люди чоловіка в трумну, а він знов:
— Шкварки йлає.
— Ні, я шкварків і на очі не хочу видіти.
Занесли на цвинтар, спустили в гріб.
— Кажи жінко правду.
— Я і кажу, що сирватку пила.
— Засипайте!
Як засипали, жінка тоді як не зачне пляскати та:
— Шкварки, вражний силу, шкварки!
Але чоловік не чув, бо вже не жив.
-

АПОСТОЛИ.

- Йдуть Мазури та здирають наших людей;
— А хто ви? — питаютъ Мазури.
— Ми мужики — кам'яту ті.
— Ага! Музини! А сконт ви.
— Ми геть з відти від Бога (ніби то з околиці ріки,
що Богом зве ся).
— Ага, од Бога. А цуз ви исесце па кіях?
— Постоли!
— Ага, апостоли...
Тоді каже Мазур до своїх:
— А відзіте! Я вам мувіз, зе то ис людзє. То апо-
столи і музинапі од Бога.
-

МОЛОДИЙ А ВЖЕ ЗДІБНИЙ.

Професор: — Щоби ви зробили, колиб так покликано вас до чоловіка, якому здається що хорий, а в дійсності йому нічого не бракує?

Студент медицини: — В такім случаю треба йому дати лікарство аби дійсно захорував, а зараз опісля друге лікарство аби поволи видужував.

Професор: — Коли так, то вам не треба тратити тут більше часу. Йдіть і кажіть вивісити свій шильд.

ЧОМУ УКРАЇНЦІ ГАЙДАМАКИ.

1. Холодний Яр.

Хто читав Шевченкового „Кобзаря” (а хто не читав, то повинен перечитати), той знає, що Шевченко написав чудову поему, що зве ся „Гайдамаки”. Се історична поема — в ній він описує, як то 1768 року український народ зробив велике повстання проти Поляків і пробував висвободити ся з польської неволі.

В історії те повстання зве ся Гайдамаччина, або Кам'янціна, а людій, що тоді боргували за свободу, звено Гайдамаками.

Однакож Ляжн і Москалі казали, що Гайдамаки, се були розбійники і злодії — зовсім так, як кажуть і тепер. Нині Москалі-більшевики називають українських повстанців всіми можливими чорними ұазпами: буржуї, куркули, розбійники, рабівники, контреволюціонери; а знов Поляки з свого боку звуть їх таксамо подібними названиями — дич гайдамацька, рабівники і т. д.

Посилайочи в світ своїх „Гайдамаків”, Шевченко писав (в „Холоднім Яру”), що Москва гукала про Гайдамаків:

Гайдамаки не воїни —
Розбійників, ворів,
Пятіло в нашій історії!*)

на що Шевченко відповідає:

Брехані мідоморе!
За святую правошу-волю
Розбійник не стане,
Не розкує замкований
У ватші кайдани
Народ темний... Не заріже
Лукавого сина,
Не розіб'є свое серце
За свою Україну.
Ви розбійники насихті,
Голодні ворони!
По якому праведному

*) Гайдамаки не вояки (тільки) розбійники, злодії, погань в на-
шій історії.

Саятому закою
І землею всім даною
І сердечним людям
Торгуєте? Схамшіть ся,
Бо лихо вам буде!
Бо в день радости над вами
Розладеться жара
І ловіє новий вогонь
З Холодного Яра.

Що ж був той Холодний Яр? Видно, була се глибока долина серед темного ліса, а подальше від неї стояв славний „Мотринів Монастир” (Мотронин, або Мотронівський Монастир) коло Жаботина, в Кіцькій, в якім був тоді ігуменом Мелхиором Зибачко-Георгій, великий заступник православія і організатор до борби з Поляками і їх прислужниками.

Треба-ж знати, що в тих часах до всіх лих, які терпів народ, причинялось і те, що уніатські духовні (греко-католицькі) при помочі польського війська примушували православних юнів і громадян ставати уніатами (греко-католиками). Люди не хотіли, борошилися, а тоді польські власти разом з уніатським духовенством непослушних карали, переслідували, саджали до вазниць. Звідси виходила велика і слупна ненависть до католиків.

Шевченко в „Гайдамаках” описує, як гайдамацький провідник, Гонта, зарізав двох своїх синів, що були стали католиками. Він присягнув був зарізати кожного католика, як ката українського народу, отже не хотів ламати присяги, коли прийшла черга і на його синів католіків.

Шевченко агадуючи про Холодний Яр, каже що тут штайки громадилися Гайдамаки з усіх сторін України, приготовляли зброю, нараджувались....

У Яр тоді сходилися ся,
Мов із хроста зняті,
Батько з сином і брат з братом
Одностайно отати
На ворога лукавого,
На лютого Ляха.

Тоді сходилися ся... А чи? Чи і нині Української Землі не нівчать ті самі давні католики Ляхи з одного

боку, а безвірні більшевики з другого боку?! Чи і нині не треба таких Холодних Ярів — в кождім селі в кождім місті, в кождім лісі і в кождій хаті на Українській Землі? Та не лише там... Правдивих українських „Гайдамаків”, що вміли би стати „за святу правду-волю” ; що хотіли би „розкувати закований в кайдани народ”; що „порізалиб дукавих синів” зрадників, як порізав Гонта своїх, треба всюда на світі, де лише гомонить українське слово, де бєть ся українське серце, де плаче в жилах українська кров. Треба думалоючих голов, треба щиріх сердеч, треба сильних рук, треба щедрої помочі тим, які по Холодних Ярах будуть нині:

Лагодити камоцали,
Ретгща струтати...

(УДІ)

II. Предсказання Христа

В устах українського народу живе оповіданє про те, чому Українці є Гайдамаками. Оповідась такс:

Коли Христос засудили на смерть, тоді зійшлася до Єрусалиму богато ріжких народів — Шімці, Вірмені, Поляки, Москвали, Українці і другі. Всі поставали побіч дороги і чекали, коли Христос будуть вести на Голгофу.

Коли тілько Христос є надійнов, крикнули Німці до своїх:

— Габт ахт! Нишишімо просьбу і випишім його, а він нам поможет всіх людій до наших протоколів записати.

Глянув Христос на них і каже:

— Коли так, то будете писати доти, доки в Чорнилі не потоните ся.

Йде Христос коло Вірмен, а ті кажуть:

— Викупімо його, а він нам поможет купувати.

Тоді Христос до них:

— Будете купувати і торгувати доти, доки не знайдуться такі, що вас перехідятимуть.

Йде Христос по при Поляків, а ті порадились між собою та:

— Викрадімо його, а він хитрий, то візьмемо його до нашої комісії, щоби нам помогав.

Глянув Христос на них і каже:

— Будете доти красти та хитрувати, аж вас всіх на шибениці повішують!

Йде коло Москалів, а ту гукають:

— Висвободімо Його, а потім будемо над ним нахувати!

Відновів і їм Христос та каже:

— Будете ви других висвобожувати, доки ваше пановане на ваші голови не звалить см і їх порозбивав.

А йде Христос коло Українців, а ті жалують Христа і кажуть:

— Бікуплюти не масмо чим, писати не вміємо... одно, що в нас є, то здорові руки, отже відбиймо його тай пустімо на волю! Адже-ж світ божий для кожного сотворений, а він же-ж нікому нічого не винен...

Тоді каже їм Христос:

— За те, що ви хотіли мені помогти безплатно, тільки з доброго серця, ви будете бити см з ворогами, аж доки їх не переможете і здобудете собі свободу на вільнім божім світі.

І тому то цій Христові слова на всіх справляються. Щож до Українців, таї ті чимало билися: були Козаки — билися; були Гайдамаки — билися; були Опришкі — билися. Але час свободи п'є не прийшов...

ХОЧ БІДА, АЛЕ ГОЦ.'

Програв польський піляхтич маєток і зовсім збіднів. Біда аж скріпить коло него, а він все бундючить см.

Приходить він до Жид та каже:

— Дай-но мі, коханку, то і то, я ці потім заплаце. А Жид подивився та каже:

— Що мені за таке пан, що не має тепер заматити! А піляхтич обурився:

— А чи ти Жидзе не віши, же я піляхтиц?!

Тоді Жид:

— Овва! таке піляхтич, що завісило см на зигарку, привязало см на ковійчик, а вупли по него йдуть,

(А він побачив, як по піляхтичови воші лізла).

РОБОТА ЧАСУ І РОБОТА ХВИЛІ.

Кілька порівнань.

Нагав раз якийсь боярин звісного українського епископа і писателя проповідій, Кирила Турівського (родився коло 1130—1134), кілько часу треба на написання проповіді, отже сей сказав:

— Се залижити від часу в якім мато проповідь виголосити. Коли проповідь має тревати так довго, що за сей час скажав би сімдесят отченашів, то її написати можна прогигом тижня. Коли проповідь має тревати тільки часу, що скажеш сто сорок отченашів, то напишеш її протягом трох днів. Коли ж мавби говорити проповідь без границь, то можу зачинати без найменшого приготовання.

Жида вчать ось так про вік і обовязки життя жидівські законоучителі, вихованателі і провідники:

— В п'ятім році життя вчи дитину Святого письма.
— В десятім році вчи Міши (устихів переказів; писать визначних рабінів про закони й обовязки).

— В тринайцятім Заловідий.
— В п'ятнайцятім Тальмуда.
— В вісімнайцятім — супружий вік починає ся.
— В трийцятім чоловік доходить до повного тілесного розвитку.

— В сороковім може холодно і безсторонньо дивити ся на кожду справу.

— В п'ятьдесятім може засідати в раді.
— В сімдесятім — дар пророчества...

Так вчить Жидів Талмуд. І тому Жиди свідомі того, які обовязки, права і можності кожда шора має. І вони після того вчать своїх дітей. А в нас?

Виховане, яке одержав Іуць Заливайко від Християн і представителів науки 19-го віку, с зовсім відмінне. Після цього дійливо лодеський вік на такі періоди:

— В першім дні народження давати дитині покушати горівки, щоби привикала до трунку.

— При кінці другого, або на початку третього року, дитина шовипна вже вміти віразно сказати батькови:

„Ти штарий жлодю”, або „Ти штарий пияку”; а матері: „Ти штара шуко”.

— В ссмі році дитина повинна вміти розсудити горівку так, що хе! хе!... її вже не ошукаси!

— В десятім хлопець повинен вже мати свій тютюн, щоби батько мав де зазичити ся: „А дайпо сину тютюну на дзиг'ар, бо мені тютюн вийшов... а я тобі віддаш”

— Пятнадцятий рік хлопца (а дванадцятий в дівчини), се вік, в якім треба приставати до танцюристів.

В вісімнайстім році повно розвитий вік свистів, гойків, бійок, пиятики і танців.

— В двайцять четвертім жспитъба.

— В трийцятім не богато вже маєтку лишило ся.

— В сороковім Жлдови в грубі палить ся, та волу посити ся.

— В п'ятдесятім зачинається час жебрання: „за луши праведних: во чи наш, вожиси, па небесіх... чия ласка, чия зможність...

— В шістдесятім денебудь під плотом Богу душу віддати.

Жида навчено, щоби не ханав ся за богато вперед, а йшов з віком, а Кандія нє навчено, отже той не зіав в нічому жіри.

Син Йуцевого сусіда, Михайлло Кандій, в п'ятім році життя думав, що його батько все знає.

В десятім, що його батько не знає богато дечого того, що вон зіав.

В п'ятнадцятім, що його батько мало зіас.

В двайцятім, що він знає більше, ніж його батько і може засідати в ради.

В двайцять четвертім, що батько нічого не знає і тому на батька не можна оглядати ся, та що він міг вже давпо буті головного ради.

В трийцятім, що його батько може таки дещо зіав.

В трийцять п'ятім, що його батько не дармо поїз голову на карку.

В сорок хотів би часом порадити ся батька, та батько вже не жив.

Опісля згадус батька нераз, як поважного, дуже розумного і бувалого чоловіка, що нераз лихо обминув

та біду за чуба намив.

Великий індійський учитель Будда в трипайцятім році покинув царський двір свого батька, став монахом і десять літ сидячи під деревом в самотнім гаю, вглублювався в найважніші питання життя. Донерва по десятіх літах розважував почав голосити свої думки людям.

Міцієвський законодатель, Мойсей, покинувши двір сириетського царя, на якім вивчив всі тодішні науки, сорок літ пас вівці свого тестя по степах, приготовлюючись так в самоті на проповідника і законодателя.

Пророки юдейські час від часу перебували довгий час на самоті, приготовлюючись до проповідництва.

Великий французький фільозоф, Жан Жак Русо, (1712-1778) жив якийсь час сам в пустім монастирі, роздумуючи та читуючи.

Магомет (571-631) перебував якийсь час на самоті в печері, — молився там і думав.

Мацій, великий італійський патріот (родився 1805, вмер 1872) сидячи в пізляди читав писаля отців церкви (церковних письменників) і обдумував плини дальшої роботи коло визволення свого народу.

Любив спокій і самоту й український фільозоф, Григорій Сковорода (род. 1722, вмер 1794). Він то обминав гамірливі міста і більше пішли в тихі села, зелені луги, широкі поля. Там, в тиші, в самоті родились і росли його великі думки.

Чи знасте, що я хотів отсім сказати? хотів я звернути увагу, що велика думка є те саме, що дерево. Вона ростить, буває з початку слабонька, податлива але з часом росте і лабирінти сили, — коли не заглушиш її житіві бурзни і не припиняш її росту.

Що за хвилю виросте, те за хвилю знищить ся. Що хвиля створить, те друга хвиля зійвичить. Але що творить ся протягом довшого часу, довговічне.

Та ви готові сказати:

— Не завсіді! От Панас Карпів перечитав всюго дві чи три брошурки тай був кілька разів на пропагандовім вічу, і має жово 24 роки, а що з него за ми-

сліталь, що за проповідник! Як вилізе вам на тідвисипене, як зачне вам кричати... кулаками до стома січе, всіх називає... а я, нікому не попустити, а сам як жар червопий та з очій аж іскри скачуть. І буде вам такі дні годині за рядом говорити і ще говорив би, коби люди чо розходилися. Ая! Його жінка казала, що отримала три дні була піздоровий. Ая! Або Андрій Химович... той і читати не вміє, а таксамо, як зачне, як зачне!...

Так так, але ви забули одно: хто богато трпичить, той мало думає. Цалюше — словами можна все висказувати: можна висказувати свою дуршоту, заїлість, фанатизм, брехню і ще цещо щодібне. А буває часом лише „великих слів велика спла, тай більш нічого” — як писав Шевченко.

Цуїки великих людей і довго росли, мов ті дуби, через те вони вічні. Но тисячах літ ми їх знищмо. Але пікому на гадку не приходить списувати бесіду якого будь крикуня, щоби її увіковічиловати. Вона в хвили виростає і в хвили гине.

Павло.

О РОЗУМ НЕ ХОДИТЬ.

До бюро, яке займається винищуванням жінок для муніципів, приходить молодець і каже, що хоче жінки.

Директор бюро тоді питася: — Якого рода жінку хочете мати, з якими пристрастями?

— По перше, мусить бути гарною, вченю, поеткою і вміткою по французьки.

— Що більше?

— Мусить походити з дуже морядної і шанованої родини. Мусить бути чесною, дійсною панною.

— І що більше?

— Мусить бути панською.

— А даліше?

— Мусить мати добру славу і бути доброю кухаркою — а також треба, щоби мала гарний дім і була багатою.

Директор вже не слухав даліше, а сказав:

— Молодий чоловіче, коли є така дівчинка і посадіє всі ті пристрасті, тоді вона буде дурною шіти за тебе!

Молодець відповів: — Дурною може бути. Моні на тім не заложити.

БАТЬКАМ І МАТЕРЯМ.

Про Виховане.

Вступні пояснення.

Щоб прийти до управи самим вихованням, то найперше треба дати пояснення менш зрозумілих слів і понять, які можуть в даништім змісті прийти.

Педагогія — це наука про виховання. **Педагог** — той, хто виховує, або править виховання юношою си.

Дісципліна або **Карбість** — це строгість, якою паслугується вихователь супроти вихованців; строгий супроти мешканців; передозний супроти іншчинських, або в сам чоловік супроти сібс.

Система — точно визначеній чорнидок, лад, якін, після якого чесе, робить си (система шкільна, земськова, релігійна).

Пріципи або **Засади** — це те, що чоловік в практичному житті уважає працездатно, обов'язково, поважністю і лічливо поступувате; обчищета постачання робітників так, а не інакше.

Характер — це зовнішній стан чоловіка. В чий душі є багато гарних засад — ширість, посвята для всього, що добре і чесне, любові для праці, посіданість і витривалість, співчути до людій, відкриті обичаї, відсутність отримливі і вважалі промірні житте, той є характерним чоловіком. Всіх інших були людтіміз великих характерів.

Ідеал — це те майданчик, підтримувачітвіте і вважати найдосяжливішис, яко собі уявляємо, що якого стремимо, яко зовиняємо, що ставимо собі за звір. Бог, се найбільший ідеал. Всі щасливі і зважасф шанти, до яких можна стремитись, є ідеалами.

Ідея — зірванига думка, потягте чи погляд на якується важливішу житеву спіралу (із Альтеріїв і па матоважну).

Іти по лінії найменшого опору — значить: даюти собі чопівок; пізволяти на все, що лише забагачує ся; бти скоріше за тим, що менше і приємніші та вигідніші, тіж за тим, що розумите і чесне. Без ігноруваного опору йдети ся неподалік, чо широкого; з трудом йде ся вгору, до здобутих, що дають відчуття. Хто не їде за розумом і сувістю, але за привабами і забаганками, той їде по лінії найменшої опору.

Примхи і **забаганки** — це ті бажання і пірнівки чоловіка, ті пристрасті, які виникають без розумінні світотомості і волі чоловіка і доказують ся, що би ті се винесли відповідні, хочби їх підозрюють мало сильнії звідні. Всіні злочинно думти наприкінці розумими і тому їх ввуть „дурнини забаганками і примхами“. Найбільше примх є в цітій її оголошенні.

Напрями виховання — бувають фізичні. Виховане фізичнє — це виховане тіла. Виховане моральне — це виховане серця, освісти, яке осипується на виплаканю добрих засад, добрих бажань і почувається. Виховане

розумове (інтелектуальне) — дає тихоописові фахові відомості, спосібність вдумання і загальні поняття про світ, якщо природи і т. п.

Вільни — зе, що йде окружуюче, що бачимо і чуємо, промиття соком чи так до нашого розуму, до серця; настроює нас так або інакше; схильне наш смак, наші почуття, погляди, пам'яті і поняття або до ліпшого і поганого, або до середнього. Однак кажемо, що окружене робить на нас добре, або злі вплив. Часті, або постійні силні емоції роблять в нас приступи і діють зіркою поганім фінансам і повадкою. З якими приступами — такими ся стаєш.

Інституція — утворене, встановле, уряд, що може виконувати якесь постійні обов'язки громадського зваження. Інституціями вважають — Родина (дім), Школа і Церква.

Авторитет — влада, повага, той, хто рушає; знавець, фаховець.

Воля — сила поганючи. Силами волі виробляється, коли чоловік склує себе виконувати трускну реч, поборювати труднісні. Силими волі, се великий здобуток.

Такт, тактівність — рівномірність в роботі, розуміння стилю виконування в якісні чистоти.

Приміри — в ілюстрацію є першорядного значення. „Ніжнірін-Юлійське ччач” — казанк колись Римлянів. Примір дається власним поясненем, дадіше оповіданням і читанем про добрих людей, про парні їх вчинки.

Повторюване — Знання і привички зберігається довгим повторюванням. Щоби щось зберегти, треба його багато разів повторити; щоби зберегти в якісні роботі, треба йї багато разів робити. Платоніка притурка казає: „Повторюване є матерією наук”. Повторюванням здобувається і досягається ся до досконалості.

Привичка — Набута раз привичка (добра чи зла) стає законом життя. Всяка справа, думка, наука, робота, обов'язок стають чоловікови близькими, зрозумілими й пітерсивими доперва тоді, коли чоловік до них привине, їх спробує, з ними зживе ся і їх паскіріз зрозуміє. Із такого життя і молодіжі треба бежать до доброго привичковання. а візбухі з літністю і молодіжі привички лишаються ся законом на ціле життя.

Простота — злакить: поміркованість, звичайності. Вбирається просто, жити просту, звичайну — жити істотно, без занепадів, без панських пружок і забаженок. Простота, єс чеснота. — Чим іншім є Простото, тільки розуміється дружність, бесхаректорність, відприємчість і дурність. — До простого, нечесного життя треба дійти змістку старанно прижутости — в ії, в флагах; пружувати до поміркованості, до іншої, до співдійності.

Самопозага — Великим ділом є пісочити дітей самопозаги — собою поганки до себе, до своїх родичів, своєї народу, своєї культури, своєї історії, своєї церкви, школи, і зважити всього, що с做到. Коли в дитині не защеплюється жажда самопозаги, та отже дитина перед чужими штедідзеється сама себе, своєї мові, своїх родичів, своєї еспіонажності, своїх звичаїв і всого іншого іншого і загалом всього, що своє і їде на сліпо за чужим, хочби те чуже було сто разів гірше, ніж її рідне. — Дальше

самоповага особиста і народна вимагає, щоби в коефіці місци чоловік примирає, відірвено покидають, не нажахавши сирому під собі, таївсяї подінні, таївши нарадовиць, таївши красви. — Виногради вичаті зібрані і повністю також всіх чукають добрих людей, оскілько земля нам не вороги і виращуючи зім'ї, як в добре землі суждани є співгороджанама літніх сільського щастя. Але там, де хтось нас знадобляє, треба вміти і мати зіцпасу сміло свібе бороти. „Ішкуні себе, а другі будуть тебе шакувати”.

Контроль — патріарх нації чим. Коли чончайка тільки на себе уважає і діє, щоби робити, як треба, то се є Самоконтроля.

Значення виховання.

Виховане з неволі народи визволяє. Навчи чоловіка, а тін буде добрым, іцирим, заезятим, розумним, щедрим, ідейним, а че наїчи, то буде лініком, змодлем, байдужим, лінивим, темним. Хто град над другим планувати, то старається тримети його в темності — бо тілько над темним можна напувати і темного вивіскувати.

Виховані можна на воєвника, кутнія, монаха, пустинника, політика, фанатика... Отже коли нема інші на світі богато таких людей, яких треба, то лише тому, що їх не виховано. Вихованем можна світ і салтовий лад перенімати.

Гріхи вихователів.

Від богатьох людей справа виховання стоїть дуже зле. Не вихоють, а тілько вигодовують, як звірину. І так замість думаючих людей виростають або штурпаки, або злочинці, або розігнущене і розщещене ледащо.

Неодні батько-мати раді виховати дітей на гірших, ніж самі. Хотяй самі працюють і живуть простим, статочним житем, однакож дітям бажали би житя боз праці, повного роскошій, без ніяких обов'язків, словом — бажають житя, в якому можна би лише смачно їсти, багато спати, і чого не робити є щойм забаганкам догоджати. Такі родичі не знають, що житє в роскошах убиває совість, розвледає і роскішне жите вхимагає завсіди наслінництва, щоби його піддержувало. А хоч такого панського житя для дітей не здобудуть, то все ж працюють защепити в них кім'яка панських привів, та забаганок, з яких описля виходить в житію лише шкоца.

Часто родичі, що назверх виглядають свідомими, очитаними, поступовими, виховують дітей дуже лихо. Вони з дітьми занадто панюкають ся, потупокають, догоджують всім їх примхам, дають за багато попуску і свободи, і так діти виростають зовсім на дратгте. Очікую ї самі вони бачать, що зле виховали, та вже трохи.

Даліше загальні гріхи: нетакточність, недбалість, легковажність, відмідане виховання на колись; надмірні крики на дітей; пускане між злий гурт, брак примириності з старшими, все те є гріхами проти виховання.

Час, якість і способи виховання.

Основою всього виховання є виховання моралізм, бо воно оголосує виховувати характер. Без морального виховання все інше виховання маловажливе. Виховати найперше на свідомому моральних обов'язків чоловіка, а вже після на ремісника, се головна ціль.

Моральне виховання повинна дитина здобути в дому і в церкви, бо нижчі школи дальше морального зера не поступають. Моральних зasad і обов'язків школа ученикови не дає, або лише мізерні окружинники. І тому хто з дому не винесе виховання морального, того школа на порядного чоловіка ніщо чи виховава.

Виховане починати від власного дигітства, а нагляду не спускати і з молодіжі.

Першою засадою виховання є розумна строгість (цілеспрямінна, карність). Від найранніх літ позволяти дітям лише те, що можна, а решта які трошки. Слово родичів повинно бути святе.

Приказ і заказ повинна дитина сей час відповісти. Слово родичів — закон! І коли дітина її зрозуміє, то буде без скруту до цього пристосовуватись.

Не позволити дитині відговорюватись, отягатись, ставити на своїм, або требити наперекір. Се не її розум, але її примхи не хочуть вам корити ся і їх треба вчасно і боязтощадно низити.

Не приказувати криком, але опокійним, рішучим і коротким наказом. Влерість неремагати рішучістю і карюю.

Однакож оскілько дитина добра і послушна, остатілько показувати для неї любви і щирості.

В дома дитина повинна наявчити ся послуху і обов'язку. В дома повинна наявчити ся заличувати старших, що можна, що ні, що добре, що недобре. Так лише вона навчити ся думати.

Биті і небиті діти.

В Біблії читаємо: „Не переставай дитини каряти; ти побеш її прутом, а душу її онасеш від смерти”.

Ціти, що виховують ся під карністю, бувають думачки. Це брак карності, там розумна думка не росте. Причина цього така: розглянута дитина живе забаганками; в ній нема самоконтролі; її думки ніколи не чирилій; вона вітругон. Карність (ліспіттіна) примушує до самоконтролі, отже до свідомого думання, а лише свідома думка старається тримати гарніх в руках. Де карність, там думка три чоловіків.

І тому з тих домів, де виховують дітей строго, виходять гарні люди, свідомі і діяльні громадяни і поміч та потіха на старість родичам.

Релігійне виховане.

В практичному життю Мораль (Моралізм) є лише дру-

гою стороною Релігії: інакш, мораль — се релігія; релігія — се мораль.

Релігія, се система моральних засад її обов'язків, разом з формами і способами, які служать матерією її інструментами морального шихування. Церква, се інституція, яка бере же релігійної системи.

І якщо недостатків не мала би ниніша наша Релігія і Церква, то все ж мусимо твердити, що поезія їхніми нема другої моральної системи, аж ліпше від них, ані чавіть тірної. Є лише вулиця — роби, як кому завгодно.

На релігійне виховання дітей треба класти натиск в учасного рашку. І привичати до щоденної молитви, обов'язково водити і посилати дітей до церкви, оповідати прім'єри з Біблії, Євангелія, чи Житій Святих. Ошкільки давати читати книжки доброго, морального змісту.

Та треба згадати і се, що моралістичних відрівнідних для дітей книжок в нас мало. Наші письменники дотепер сю справу дуже легковажили. Щиро сю справою мало хто займався. Та лбамі розличі все таки знайдуть такого матерялу, що дадуть добре зорім'є і єщеплять щобрі засади, вироблять добре привачки і розуміне обов'язку, праці, послуху і самоповаги. О се головноходить.

В „Гріповідках Соломона“ читаємо:

— Вчи дитину змалку поступати так, як повинна, а вона і в старості не відступить від сеї наукі.

Але зчити треба безистинно повторяючи. В жидівським законії знов читаємо:

— І ти повинен наказувати про се дітям своїм і промовляти до серців їх коли сидиш в домі і коли йдеш дорогою і встаючи і лягаючи.

Це про молитву... Дитина може не розуміти значення слів, бо вона дитина, але чже в неї виробляється почуття обов'язку і той насторій, який дає молитва, але не дасть вулиця. Опісля зчити релігійних пісень і в церкві дітей з учасного віку приучувати і заставляти до церковного співу і взагалі приучувати до релігійних обрядів, звичаїв, форм і обов'язку.

До чого не привчите і не привичайте змалку, того пізньше не падійтесь. Се скажіть собі ще тоді, коли дитина виаза.

Заповійті уяву дитини сяючим моральним, добрим, вянеслим, а се лижить ся в ім'я на ціле жите.

Візьмімо за примір Жидів. Вони мають за собою кілька тисячлітній досвід і мали час випробувати, що добре. І власне Жиди велику загу кладуть на виховання релігійне. В їх приватних школах для дітей (в Хайлерах, Талмуд-Торах) головну вагу кладе ся на релігійно-моральне виховання.

В Жидів родина, дім, є половиною церкви. Релігійні дімашні обов'язки вважаються в дома так строго як в щер-

жві і тут зласне дитина до них змалку привикає і з думи вживає ся. І тому жидівська дитина ходячи до чужої школи, не відстae від свого народу.

Умове виховане.

В ліятім році життя треба запинати вчити дитину читати. Се робити їй дитина піде до школи. Вчити по трошік, але постійно.

Коли ж читати вже вміє, тоді заставляти кожного дня до читання. Дитина мусить набрати вправи і скорости в читанні.

Коли є школа — слати до школи, коли ж нема — тим більшу вагу класи на домашніу науку читаня, писання і рахування. Та де є більша громада, там повинна бути школа.

Постараться о добрі книжки для дітей і час від часу, при нагоді свят, іменин і т. п. нових докупляти, як подарунки.

Незрозуміле в книжках пояснити — чи слова чи поясняти, як рівноож виробляти перші розумні погляди на жите й окружене.

Коли шлете що висшої школи, то виберіть для неї відповідне мешканце. Серед якого окруження буде мешкати, також і сама стане.

Посилуючи дітей з дому, навчіть їх, як проводити ся в дорозі, як між чужими людьми; в чим чужих слухати і пасивувати, в чим ві. Вона повинна понести з собою вашу науку.

Ріжні уваги.

Не дивіться на дитину, як на ляльку, золото, скарби, або як на дуже розумну. Дивіться ся, як на дитину, якій бракує лише поліщку, щоби стала найгіршою.

Не призываюте до вибагливого життя. Не давайте цукорків, цукру, солодких тістомок і морсівни (зайскріму) звсю — як аристар не давав своїм горівки, хон ціму тромаду напузував. Давайте прості страви; убираїте в скромну, небагальну одія; призначайте до можливої для дітей праці й обов'язку.

Іс попускайте забаганкам, бо забаганки так розростуться, що опкля їх не викоріните. Ваше слово має бути для дитини вказівкою, що робити.

Вчіть, щоби діти були смілі, але не за омілі. Щоби вміли захищувати, просити, дякувати.

Призначайте до такої чистоти, яка серед трудачого життя можлива. Нанська, вибаглива, передсадна чистота чесне людий — стає слабістю.

В матерій є такі примхи, що уважуючи дітей ляльками, убирають в саму білу одежду. І виходить потім така дивовижна: один день діти в білій оджі кходять; другий день мати ту одежду перес; третого прасує; четвертого знов вбирає.

НА МІСІЇ МІЖ ДИКУНАМИ.

А же оміж з наших літою!...
Чого не саперять!... Ось мінущої
тедії була така пропозиція: Був
собі одеч злай баба, що зле жив,
та жмер, то його душа зійшов, по-
стома трошка кото вікна і шийшов
до пекш.. З газет.

Було се в давній час
І не у нас,
Та де саме — не знаю...
Мабуть в Китаю...
А хтось розказував мені,
Що в африканській стороні;
Ще інші кажуть, що в Монако...
Говорять усіляко.

Народ там жив — як ми тепер;
Всяк сумував, коли' хто помер,
А при музиках йшов в танець,
Як козаряюга-молодець.
І віру мав на нашу схожу:
Він поважав і церков божу,
Він та й акафисти співав,
Як знов.

Зате бут в Бога він щасливий;
Бог доц давав на його ниви;
І сонця Бог казав спітити,
Щоб все росло, — щоб молотити
Мав чоловік що на податки
І на додатки
І ще на потріб там яку
Сяку, таку...

Аж раз якось забрив до тих
Місіонар... А був він з тих,
Що йдуть у світ уза семи гір;
Що вже літколя мали вір;
Був з тих, що люди їх не просять,
Їм хліба-соли не випускати,
А беруть в руки чомело
І гонять їх аж за село
Розумні люди
Геть усюди.

За ба!... У тій-то стороні —
Як хтось розказувал мені —
Народ не вбивається в розумах,
Як от ми!
Прийняв він місіонара
До свого рідного двора,
До свої хати,
Зачав витати.

А щоб спитати: Зайди ти?
І хто тобі казав іти?
Яку ти маєш в дома віру?
Чи не плягнувшись в овечу шкіру?
Куда вести нас ти цумаєш?
Які для себе ціли маєш?
З якого кодла ти й язика?
На чий скрипці ти музик?
І кого гостюєш по дорозі?
І чим ти приїхав возі?
Коли ти, жу, місіонар,
Чому не єдеш ти до Татар,
До кидяїв, а до нас
В сей час?

В такі великі розуми
Тоді не вбили ся вони,
І вірили — як нині видно —
У „Віллістко-Єдно”.
Мовляв: „Не знаєм ми ні' оден,
Хто в Бога більше годен;
І чие в Бога більше славне —
Чи наше.., польське... православне?...
А щоби Бога не гнівити,
Не стаємо людий судити!
Всі жи грішні за трох...
Ох! ох!...

Тому в нас всякий, як наліт свят,

Гріх знові
Як брат,
Як ми самі...
Ох грішні жі!

Тому будь Поляк, будь Хранцуз,
Гіттан, чи Жид, чи там Тунгуса,
Коб боже слово говорив,
Нам в любо двері отворив,
Бож в нас гріхи, а сеж не що,
От що?

А решта в нас байдуже,
Світ журить нас не дуже;
Одно нам: скорше в Рай,
Тай край!

Під пальмами, де був кумир*)
Де був і храм . . зійшовсь весь мир.
І вонісся дим кадил до хмар,
А з ним почал місіонар
До миру грішного гукати:
— Се хочу я до вас рикати,
Як той апостолів Павло,
Що зірше звало си Савло.
Буду вам тут про смерть сказати,
Ліоби весь знало як вмирати...
Зліч баба був, тай жив, тай жив
І за гріхами не тужив:
Аж раз прийшов такий четлер.
Що баба вмер.

Умер собі, тай тико — ша!...
І вийшов з него той душа;
Грішний душа дуже воно,
Тай став собі коло вікно...
Постояв троха на журбі
І вийшов до пеклі він собі.

А другий баба не такий!...
Він добрий був, що аж святий;
Тай добре жив, тай вмер також,
Оточ ...
Як вмер собі... ну, цік вому,
Коли воно собі ну, ну...
Ні ж грішито, він пішо,
Журби не має за юшо.
Бо баба той, щоб всяке знат,
Газет ні книжки не читат,

І піпів слухав й ліанував,
На піпів злого не казап...
Так й вам же не слухати треба,
Тогда вам просто йти до неба,
Тай там собі на арфа грати,
Хоч тут і в руки не вмів взяти;
І довго грати — ніч і день...
Брень! брень!...

Так їй той душа, що добрий був,
Як вийшов — довго і не був:
На хвильку став коло порога
І йде до Бога.

Так кождий хлоп повинен жити,
Щоби на пеклі не служити;
Не треба книжку в руки брати,
Газети тежож не читаги —:
Хиба від наших тих газет —?
Всеж інше геть!

Що я від кажу — все приймайте
І ніщо від себе не думайте,
Во можна легко помилити
І зарішти.

Про баба той ви все думайте
І все його на гадці майте,
Що як то він до неба йшов —
Постояв собі — тай пійшов!
А хтоб забув, що я рикав,
Буде собі в смолу брикав,
І потоне, як в воду камінь,
Амінь!

І впав на нарід сум і жах:
Кругом ліши чути — ох! та ах!
І неоден годі рукав
Геть мокрий став.

Думає кождий: «От тебе!...
Гріхи — не груші на верbi!
Се не якісь собі хи-хи...
А сеж гріхи!

Ногою ступиш хоч на сміх —
Вже гріхи!
Поглянеш оком так немов ...

*) Кумир — босек; фігура божка.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ЖИТА БАТЬКІВ В СТАРІМ КРАЇ НЕ БАЧИЛИ.

Богато чого розказують та згадують старі, і бувало в старім краю, а молодії слухаютъ та не завсіди добре розуміють, бо не бачили всього того, отѣ для них даю отсї лоясненя.

Міста в старім краю — в Галичині, на Буковині та Вол. Україні ріжиять ся від тутешніх в неодном. Вулиці бувають деколи досить вузкі і не завсіди іду в простих містечках, але і криво, швіколесом. Дуже великих міст там мало, с середні а меншіх багато*).

По бічних вулицях містів мешкають господарі, що орють і сіють. Се властива кляса укр. мітців. Скажати — там місто окружено селом.

Ярмарки — В містах бувають ярмарки — звичай. кожного тижня в означеній день (в Тернополі почати середи, в Теребовлі що вівторка, в Чорткові п'ята четверга і т. д.), а великих кілька разів на рік в означеніх дні або тижнях.

На ярмарок везуть господарі продавати все: збіж свині, кури, яблока, грушки, сливи, винні, цебули ведуть худобу, коні, вівці і др. Ремісники везуть свої вироби — шевці чоботи; боднарі бочки, коневки; кузні

на заліз, значить, ті книжки, які ви везуть машиністів япінки на мясе*.

На кантички?

Л ти, значить, не розбереш

І до рук береш...

Тоді він в регіт та у сміх,

Що тобі гріх!

Писав ви ще, та ясить й такі...

Де голова е — не штурпак;

Де людське серце беть ся в груди,

Там й се за притчу для них буде...

— Ось від чужого (скажуть) алого

Учім ся свого!

ЧОРНОХЛІБІВ СУСІД.

Коген... (про-й-но виратуваний з ріки): — Мій приятелю, ти виратував мені жите!

Рибалка: — Сподіюсь дістати за се нагороду.

Коген: — Мій приятелю, якщо не є забота для тебе. Коли я скоріше вищу чим ти, то поговорю в небі в твоїм інтересі.

Гріх знов!

Як брат,

Як ми самі...

Ох грішні ми!

Гому будь Поляк, буть Хранцуз,
Чішпан, чи Жид, чи там Тунгус,
Соб боже слово говорив,
Там в небо двері отворив,
Зок і нас, гріхи, а сеж не то,

От що!

І решта в нас байдуже,
Світ журити нас не дуже;
Дно нам: скорше в Рай,
Тай край!

Ціл пальмами, де був кумир^{*)})
Іс був і храм -- зйшовсь весь мир.
Взініс^{*)}ся дим каючи до хмар,
І з ним почав місіонар
Із миру грішного гукати:
— Се хочу яз до вас рикати,
Ік той апостолів Павло,
Цо перше звало ся Савло.
Іду вам тут про смерть сказати,
Ізби весь знаю як вибирати...
Ітій баба був, тай жив, тай жив
за гріхами не тужив;
Ік раз прийшов таїй четвер,
Що биба вчер.

Імпер собі, тай тихо — шаі...
Вийшов з него той душа:

І рілів слухав й шанував,

І на пілів взого не казав...

Так й вам мене слухати треба,

Тоді вам просто бти до неба,

Тай там собі на арфа грати,
Хоч тут і в руки не вмів взяти;

І довго грати — піч і день...

Брети! брень...

Так й той душа, що добрий був,

Як вийшов — довго і не був:

На хвильку став коло порога

І йде до Бога.

Так кождий хлоп повинен жити,

Ізби на ісклі не служити;

Не треба книжку в руки брати,

Газети також не читати —

Хиба із наших тих газет — !

Всекишише геть!

Що я вам кажу — все приймайте

І пішо від себе не думайте,

Бо можна легко помилити

І загрішити.

Про баба той яи все думайте

І все його на гадії маите,

Ізто як то він до неба йшов —

Постоян собі — тай пійшов!

А хтоб забув, що я рибак,

Буде собі в смолу бринак,

В ЗЕЛІЗНИЦІ.

Кондуктор: Кілько літ мас ваш хлопець?

Мати: — В слідуючім марті буде мати п'ять літ.

Кондуктор (підозріло): — Він виглядає па богато старшого.

Мати: — О, бідна дитина. Вона мала богато поважних клопотів.

Оден Єврей їхав кораблем до Европи. Коли корабель почав поташати язд хотів продати свій золотий годинник вартості двісті доларів, за півтретя долара.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ЖИТЯ БАТЬКІВ В СТАРІМ КРАЮ НЕ БАЧИЛИ.

Богато чого розказують, та згадують старші, що бувало в старім краю, а молодші слухають та не завсігди добре розуміють, бо не бачили всього того, отже для них даю отримання.

Міста в старім краю — в Галичині, на Буковині і на Вел. Україні ріжнить см від тутешніх в неодному. Вуліці бувають доколи досить вузкі і не завсігди ідуть в простих лініях, але і криво, півколесом. Дуже великих міст там мало, є середні а менших багато*).

По бічних вулицях містів зешкають господарі, що орлють і сіют. Се властива кляса укр. мітців. Сказати б — там місто окружено селом.

Ярмарки — В містах бувають ярмарки — звичайні кожного тижня в означеній день (в Тернополі кождої середи, в Теребовлі що тиждінка, в Чорткові що четверга і т. д.), а великі кілька разів на рік в означеніх днях або тижнях.

На ярмарок везуть господарі продавати все: збіже, сіни, курп, яблока, груші, сливи, відінні, цебулло; ведуть худобу, коні, вісії і др. Ремісники везуть свої вироби — шевці чоботи; боднарі бочки, коновки; кузнірі кожухи, шалки; інші везуть маслини, яйця на масло, горщики, деревяні ложки і др. Купці виставляють та продаж свої річки, та купують, продають, перепродуточуть.

*). Ось які буває висічні містів в Галичині: Львів 220 тисяч населення перед війною; Перемишль 57,000, Станіславів 60,000, Коломиї 45,000 Стрий 33,000, Дрогобич 39,000, Борислав 15,000, Самбір 21,000, Сянік 11,000, Жолкве 10,000, Бродів 18,000, Бережани 13,000, Бучач 14,000, Золочів 13,000, Герасимів 34,000 і другі.

На Буковині: Чернівці 93,000, Сторожинець 10,000, Радівці 17,000, Синява 12,000 і другі.

На Великій Україні: Київ 506,000, Кременець 99,000, Хмільник 248,000, Олекса 620,000, Катеринослав 218,000, Черкаси 40,000, Чернігів 33,000, Полтава 84,000, Вінниця 43,000, Кам'янець-Подільський 50,000, Луцьк 32,000 і другі.

Менших містів, що мають 5, 6, 7 тисяч населення є багато.

Соред міста або па краю міста є **торговиця**, себто ыржнажене для ярмарку широке місце, на якім ярмарок відбуває ся. Там стають окроме тевиці, окроме боднарі, окроме стають люди з худобою, кіньми і т. н. Найчастіше для коней і худоби буває торговиця за містом, а всякі інші річи та резіннічі вироби продають ся часто на ринку, себто на головній площі серед міста. Звідси „ринком” називають взагалі місце для продажі, або можливість збуту (продажі). — В Канаді працюють також заводити ярмарки, але покищо усіхи бувають невеликі.

Село — Найбільше людий на Україні живе по селах. Село можна порівнати до меншого містечка, однакож село різниеться від містечка тим, що 1) нема там муріваних домів, а тільки звичайні з дерева і глини, покриті сніпками (з пізнійине зачали покривати бляхою і черепицею); 2) в селі мешкають самі господарі. Склешів в селі буває один; або два.

В місті хата стоїть на куснику (лоті), а там господар має великий город па якім стоїть хата, стайня, хлів па худобу, стодола, коло неї тік на стіжки і для складання сена чи соломи, а на решті города садять ярину, сіють коноплі, кукурудзу, або засаджують садом.

Хата з усіми будинками і подвірем називається „обійсте”. В середно заможного господаря можуть бути такі будинки, або їх поділи (під одним дахом буває більше поділів, як стайня, хлів і др.): 1. хата; 2. стайня; 3. хлів на худобу чи вівці; 4. стодола — великий будинок, де збігає молотять. Місце в стодолі де молотять, і перед стодолою називають „током” (тік). Побіч току в стодолі складають снопи і ючасть називають „запілс”. 5. Шідшола (штопа, возіння, повітка), де ставлять віз, сани і т. п. 7. Січкарня, де ріжуть січку і мінають „обрік” (січка з вівсом) для коней. Се може застуцяти і комору. 8. Кучка (карник) па свині. окремі шпіхлірі на біже бувають хиба в дуже богатих. Бувас ще й „видтопа яма”, себто рід лъоху на бараболі (не в хаті, але в іншому будинку); вход до ями затикається в зимі вязками соломи і боруття, звідси бараболі для хатної потреби чи для свинини, коли потрібно — звичайно що другий, третій, або четвертий день. Де сіють богато кукурудзи, там є пле-

теші з хворосту „кошниці” на кукурудзуз:

Се все звесь обійтє. Нобіч одного обійтє в друге, коло другого в третє і т. д. Обійтє в по обох боках вулиці. Так отже від одної хати до другої може бути кілька-пайць, або кілька-десять кроків.

Число хатів в селі буває ріжне. С ейци, що мають навіть 50 хатів, але пересічне село має 200, 300, 400, 500 хатів, хоч бувають села і багато більші.

В кождім селі є Церква і Школа. В свідоміших селах є Читальня, або Народний Дім, Народна Крамниця (склеп). Треба згадати і коршму, де продають горізку і пиво, що залісігди була в руках Жидів-арендаув, а звичайно з коршмою мат Жид і склеп.

Уряд громадський був такий: Війт і його заступник, громадський инсар, прислужний (рід посланця і послання) та рада громадська.

Ремісники по селах були такі: Ковалі, кравці, шевці, ткачі, кущнірі, боднарі, штельмахи (колодії, що роблять вози), теслі (що отправляють дерево і будують будинки), столярі, гончарі, пошивальники будинків і іще деякі. Та в більшій часті їх ремісники були рівночасно і незаможними господарами.

По селах буватоть водяни, або вітрові млини (вітраки) а при деяких з них фольшні, де б'ють суклю домашнього виробу.

Одежа — по селах мала звичайно сталу форму, хоч в одних і других селах могла трохи ріжити ся. Моди зюли не запали і не допускали. Се власне одна з добрих сторін села.

Поле — поділене на вузкі і довгі пиви. Довжина пив називається „гопні”. В одних гонах може бути кілька сот пив, а кожді гони мають свою назву (За горою. За каменем, Гапчарки, Говди, Нивки, На куті і т. п.) Коли дорога перетинає пиву, то менший кусень зве ся „за-дорожок”. Вузка, мало вживана доріжка, до якої приходять пиви, звесь „суголовки”, або „суколовки”. — Коли город приходить до ріки і кічить ся невеликим травником (сіножатію), то се звесь „частівник”. — Пусті іспорані поля звуться „степами” (степ по англійськи „прері”). — окреме господарство на полю поза селом звуть

ся па Вел. Україні „хутір” І тому можна сказати, що в Канаді кожде господарство с хутором.

Коли господарі мешкатять разом в селі, то поле мають подальше — одну пиву в одному, другу в іншім місці.

Село добрє через те, що люди живуть близько себе, отже легко їм в кождім часі зійті ся. Там отже може робити якбудь громадську роботу.

Лан — Коли людське поле поділене на вузкі лінії, то пани мають великі простори поля, що звуться ланами. Лан може бути великий, як половина ферми, як ферма, або і дві. А таких ланів „лан” (дідич, поміщик) має кругом одного села кілька і звичайно близзине села, ніж людське поле. Коли серед ланів на полях дідич, має стайні на коні чи волі, ставить там стірти збіжжа, то се „фільварок”

Празник — Храм — День, в якім посвячувано церкву, звуть днем храмовим — Храмом, або Празником. Того дня сходяться люди з дооколічних сіл до церкви, в якій храмовий празник і по богослуженню свояки та жінки знакомі беруть їх до себе на гостину (забаву), яка триває звичайно два дні. Так збирася родина, яка позатим рідко видає ся.

Відпуст — В деяких церквах по селах і містах є славні „чудотворні” образи, чи тоші святі річи отже там в церкві при нагоді якогось свята літом відіджують велике торжество, Відпуст. Народ сходить ся в дальніх сторін (павіті, ЗО і більше тутевиших миль) дескруги; приїздить більше священників. Відправляють ся дуже вроčисті богослужіння, ліпші бесідники-свящењики говорять проповіді (звичайно на дворі). Перед перекотним парканом крамарі продають релігійні річі і забавки на памятку дітям: хрестики, образи, образки, статуйки (фігурки), свистули, держачі, трубка, вусла (гармонійки) і друге. Рух бував дуже живий.

Інтерес відпустів для людей ось в чим: ідучи шіпки (звичайно йдуть, а рідше їдуть) оглядають чужі окопиці і села; на відпусті бачать людей в інших одягах; забувають на кілька днів домашніх клопотів; чують моральні проповіді і спіля лишають ся для них гарні скоп-

мина, що в житті є не без значіння.

Але що відпусти були і по костелах, то Українці, будучи несвідомими, ходили і туда, підномагали даткам польських цоців, привикали до них і підпадали вчасті під їх вплив. Та пізньописце на свою справу зачиняли вже звертають більше уваги.

Відпустовців звуть також „прочанами” та „паломниками.”

Жебрани — Старі чоловіки та жінки (жінок менше), що не мають ні маєтку, ані сил до роботи, апі прикім віку дожити — а також каліки: сілі, крині і т. п. (пр. воєнні убогі каліки) ходять по селах „за прошептим хлібом” Деякі ходять самі, сілі ходять з проводирами. Бороди діди звичайно не голять.

Такий дід іде до кожної хати і переступиши поріг хрестить ся та відмовляє голосно звичайні молитви. Йому дають найчастіші кавалок хліба, часом муки, або ще чого, а як під пору, то і теплої страви.

Такий дід (жебруцький дід) складає все до торбя, що винести через плечі.

Жебрак вбирає ся в стару полаганя, часом трохи подергуту одежду, мас звичайно дві торбі, одну на правій і одну на лівій стороні. Ходить з налицю, щоби від собак відогнатись і підніматись. Від хати до хати іде звичайно з відкритою головою (хіба дуже погана погода, як в зимі). Деякі жебраки тримають ся одного двух сіл, інші ходять по даліших селах.

На відпустах збирається богато дідів (троха і на працівниках), звичайно темних, калік і посідавців при дорозі, або вулиці, де переходить богато людей, голосно просять перехожих о милостиню. Така просеяба є родом молитви, зложеної так, щоби зворушити серця людські і виголошують її співучим, благаючим голосом дуже голосом.

Між жебраками є і такі, що на відпустах, ямарках і працівниках, приграючи на лірі, співають про Лазара, про Сирітку, про Іконостаса і другі жалібні та моралістичні пісні. На Великій Україні грають на кобзі чи бандурі і там звуть їх Кобзарями та Бандуристами, як тих, про які іде трагедія Ліричками.

Незвичайно гарно змальтовав Шевченко такого Коб-

заря в поемі „Перебендя”, що починається ся:

Перебенієт старий, смішний, хто його не знає —

Він усюди вештається ся, та на кобзі грає.

Бандуриста змалював гарно Маркіян Шашкевич в поемі „Бандурист”, а також деякі інші напів поети.

Кобзарі-бандуристи співали також Думи, в яких змальовували винадки з часів Козаків-Запорожців, про турецьку цеволю і т. п. історичні пісні. Російський уряд за се їх переслідував, як таких, що нагадують українську минувшину.

На тім хіба треба би і закінчити. Богато ще інтересного можна би писати, щоби зробити зрозумішими деякі сторонні життя в старім краю для тих, які малими приїхали сюда, або вже тут родилися, але брак місця на се не дозволяє. Однакож і се вже пояснює богато — решта нехай пояснять старші, які тамошнє життя бачили і ним живуть.

Чорнохлібів Свояк.

МОЛИТВА СЛІПОГО СТАРЦЯ-ЖЕБРАКА ДО ПРОХОЖИХ.

І пароді божий, християнський!
Майте багатість, татусю,
Милостивий соколе,
Моя квіточка, зоринко богоугодна, богосприятна,
На мої очка неяко клиновим листочком вислонені!
Я ж то за чужими очинками похожаю,
За чужими слідами пальчики на ногах збиваю.
Дайте старцеві нищотному!
Боже прийми до царства, до раю правоспівного!
Піашку, готубонку мизанський!
Не погане то у воді, не згорить у вогни,
Що щасьте старцові бідному.
Майте івбачені, одобріть ся ша бідного-каїку!
Не вагуйте, ріжбочко, на працю!
Не тілько вашої працінки минає ся.
Не скудіє заштаручечка даюча,
Лайте за родичів померлих,
За татунця, за матінку рітну.
Вона над вами крівлю промішала,
Ясна сіречка не врасала,
Сухих пеленок добираша!
Квіточко красна, особи статочні!

Подібні до ісї бувають й інші жебрацькі молитви, які можна чути від жебраків в Старім Краю.

УКРАЇНЕЦЬ І КАЦАП.

Іде самі Українець з прмарку, а що підняла ся венчик заметіль, то довело ся в коршмі заночувати. Та тоді трафився в корчмі кацап, що ішов з своєї Московіїни шукати на Україні роботи.

І спитає кацап:

— А куди ти Малорос, едеш?

— Та їду в вашу Москопічину чинти ся розуму — важе він кацапови, а кацап і повірив.

Побалакали і лягнуто спати — Українець в однім куті кімнати, а Москаль в другому. Лягає Українець, вішає үроши з капшуком над головою на кілку і каже:

— Отсс і үропий взяв, бо в вашій Москопічині ; найрозумініший без үропий іроніаде.

Та як тілько загасив свічку, зараз здіймів үропі і повісив на кілок люльку, бо знає, що кацап на үропі тілько й чекає.

Полежав трохи Українець, а там зачинає хроніти — удає, що спить, тоді кацап встас з постелі, хреститься ся, підходить до Українця, тай лап, лап по стіні і намацає люльку.

— А се що таке?

— Да вот братці — каже Москаль — хотів чи двір йти та заблудив, не знаю де двері.

Встає Українець світити, та найперше завісив капшук з үрізами знов на кілок, а тоді вже світить. Подивився кацап — впсять үроши. І сам собі не вірить, чи се йому люлька в руках лінне причула ся.

Вернув він з надвору, лягає, а Українець як тілько загасив, зараз үропі з кілка і повісив знов люльку. І знов таке як пернє — як зачат він тобі хроніти, встас кацап й іде до үропій. Лаш! лаш! — і намацає люльку. Тепер вже добре обмацає — люлька. Аж знов рухається Українець:

— Ти що тут, кацапе робиш?

— Да відпи, брат, что апяті (знов) заблуділ. Богда раді покажі юде двері.

Українець знов повісив үропі, а тоді і світить — хоч світла і не потребує. Глянув кацап — үропі висять,

а з люльки лій сліду.

Повторив ся і третій раз такий випадок і вже більше кацап не пробував щастя.

Рано каже кацап Українцеви:

— Маморос! Калі ти едеш в нашу Расею вчіт са розуму, то вертай сейчас, а то шкода тебе там. Для тебе немає там науки; ти ѹде і свій розум можеш там стратити. І знаю, що і сила святого Осрг'єя супроти тебе за слаба.

А він молився до святого Сергія, щоби помог гроші вкрасті.

НЕ БУЛО БИ НІЧОГО.

Іхав раз український селянин залізницею і коло него сіл до лапки два польські паничі. Зачинають з селяніна класти — а потім кажуть:

— Ви вдаєте бідака, але колиб ми мали ваші гроші...

— А я колиб мав ваш розум — перебив селянин.

— То що тоді було би? — запитали скоро паничі.

— Тоді — каже селянин — ви не малибисяте гроший, а я не мав би розуму.

РЕМІСНИЧІ ПРИПОВІДКИ.

Коваль каже:

— Як дашь Бог леду, то панс ся коваль меду! — бо буде коні кувати і заробить богато грошей.

Швець каже:

— Як пійде сніг з дощем, то ти до мене прийдеш з плачем! — щоби чботи та черевики латати.

Куницір каже:

— Як повіє заверуха, то захоче хлон кожуха! — отже робота буде.

ВІДРІЗАВ.

— Васильку — жалує ся мати — кожного разу як вистройти який кломіт, мені сивіє один волос на голові.

— Подивітесь на бабуню — каже Василько — таж ви мусіллі бути ще гірші, коли вони там сиві... що не остало ам' одного чорного волоска на їх голові.

ДОСВІД КОШТУЄ ГРОШІ.

або

ПРИГОДА КУМА ДЕМКА НА ЯРМАРКУ.

Не треба вам казати, що досвід велика річ. Тай не тілько власний досвід, але і чужий. От хочби таки візьму за приклад себе. Не мав досвіду, так кидав пироги па зпіні воду варити, а не тільки я, але й від такого учнєв по зробили би. Почекали як я на тих пирогах впіймов, отже як собі кажете:

— Е! Коли воно так з тим варенем, то нехай тепер вся бабия застрайкує, а ми таки будемо прегиїсти!

Значить би то, люди добрі, таме, що моїм досвідом і ви послухуєтесь.

Так воно всюда! На теж саме й історію письменники писпуть, щоби люди читали минувши та знали, як тепер робити, або як Шевченко каже:

— Серце болить, а розказувати треба: нехай бачать сини і внукі, як батьки їх помиллялись...

Але може ви й не знаєте, що досвід так росте, як і чоловік. Доріс чоловік до двадцятого року піку, то який ще в него досвід... Лише починається, кілько з тих 20 літ припадає на вік дитячий, кілько на той, що то в чужі отірки лазить ся; кілько на той, що брикає ся, а кілько на той, що коби тільки з під батьківського ока втін тай в танець? Самі-ж по собі знасте...

Отже кілько того досвіду за тих 20 літ назбирає ся! Протягом тих 20 літ, коли ви доросли до того, що стали вже під вусом, ваші батьки здобували при вас досвід, підганяючи вас та завертаючи, щоби, зловляв, воліли де не треба.

Правда, не про вас я те кажу. В вас же батьки були строгі, статочні, добрий промір був в хаті, отже як ви до 20-ого року набрали тілько досвіду і розсудку, цю під руковою і проводом старшого ви навіть були проміром і взором для всіх. Але я говорю про інших.

Та коли ви маєте 30—40 літ, тоді в вас досвіду багато. Неодного вазнили, пераз головою об сковорік підгріли ся; на неоднім заверяли ся, неодного спробували — або як то кажуть: були на возі і під возом; на лаві і під

лавого тай не з одної печі хліб йти. Тогда ви кажете 20 літньому синові, як той Примурдий Соломон колись:

— Спігу (Стефале чи там як), памятай, що я все пережив і досвідчив всього того, що ти доперва нережни-
вали і будеш переживати!

Але красне перейдім до примірів.

Оповідав мені колись то Демко (він мені, як знаєте, кум, але кумом не люблю його кликати, а просто Демком) таке:

— Як то я, зпасте, оженився, то зараз здалося мені, що то я вже сираїжний господар. Навіть той, що мені дружбого був, Інат Черебійніс, видався мені тепер дігваком. А він же парубок з перших! А після того зачав я господарити на власну руку, отже не щобудь!...

І разом з тим став я якийсь строгий не тільки су-
проти других, але і супроти себе самого. Як той фар-
мазон! Жінку я дуже любив, але коли й вона в чім по-
милиться, так я зараз до неї з докором:

— Яка з тебе господиня буде, таї які з нас госпо-
дарі, коли зачнемо так господарити!

Гірко воно було жінці тес слухати, як опісля сама мені говорила. А вона була дуже лагідної вдачі — по-
рослати бувало не вдарити, курки не заріже. Та що я ка-
жу... хробачка не наздошче.

Та раз осенію їдемо на ярмарок. Що там я мав та
продаж, вже не тильки підсвинка чи щось, а жінка знов
свої добутки: цебуллю, моркву, та ще там щось з жіно-
чого господарства.

Було вже над вечером. Вортаю з торговиці, здібато
жінку, а вона заплакала.

— Що з тобого? — питала.

— Ой голубчику мій, лихо!...

— Яке лихо — кажу — говори!

— Та гропі в мене вкрали, от що — каже вона.

— Та хто вкраяв? — зачав я допитуватись, але тут
її самому шиково стало, що ставлю її таке питання.

— Або я знаю хто — каже жінка — таї пенніс
ніхто, як злодій.

Зачав тут її дорікати:

— Еге бач! На витрішки задивила ся тай добре, що тебе ілюї не вкравши. А казав пильпуй ся! Так де її! Нехай би так після я, з чим тоді до дому іхати? Як же ти іх сковала?

— Та я... От завязала в платочек тай сковала...

— Еге, в платочек! А чому було тобі ось так не сковати (тай лал рукою себе по кишенню)... ось так... ану... а то що-о-о-о!.... Жілко! — кажу.

— Шо, голубчику? — каже вона тай дивить ся пильно на мене.

— А деж мої гропі?

— Таж ти сковав! — каже жінка ніби рада, ніби з договором.

Перемігував я всії кіпчені — нісма.

— Отже і в мене вкрави гропі! — кажу я жінці зовсім вже іншим тоном, як перше.

— Хто вкрав?

— А хтож, як не злодій — повторю я жінці те, що передтим вона говорила.

Більше жінка нічого не сказала. Ні юс допитувалася, ні не падьката. Ніби зовсім пітого. Видно — бачила, що мені недобре на душі, отже не хотіла докладати і від себе тягару.

Коли вже пертали до дому і я почав западто падькяти (в неї вкрали три ринелькі без просів, а є мене ізводницайця), жінка каже:

— Ні, Демку, хоч я і жінка, але думаю що пе оплатити, сл так жалувати за тим, що пропало. Щож... принаймні і конець! Тай хиба думасць, що се вже послідний раз? Ще трафить ся таке і тобі і мені иераз, хочби ти як уважав. ІЦо призначено, то мусить бути!

Як почув я ті слова жінки, то юж мої лекілі стало. Подумав я: „Правду жінка каже... Що мас бути, те буде, хочби і як себе беріг. Тай чому не приймати таких вицадків, як конечности, але до одного лиха подавати пе друге — иощо ще сваритись та падмірию падькяти?!

Се був перший випадок в моєм господарськім житті, де я відмінів сл, як кажуть, головото до онівірка. Побачав я, що для себе можна бути строгим, а для другого найперше треба бути вирозумілим. Від тоді нехай вам

жінка сама скаже, чи я щопрікиув її одним лихим словом, колиб вона в чім помилла ся. Але й вона до моїх помилок відносити ся таксамо вирозуміло. Нині я пам'ятаю, що на те є спілка; щоби — коли оден унаде, було кому помогти йому встати.

Оповів Демко, а моя жінка:

— Чуєш, Гарасиме, що розумні люди розказують?! Уважай же мені, щоби не питав ти коли і мене — хто вкрав? — бо-ж всі знають, що добрі люди не крадуть, а тільки зподій.

Пераз любить Демко про той випадок нагадувати та все каже:

— Видно, що Проповідник хотіло мені показати, що треба бути більше обережним в осуді других. Та тогді я зрозумів, що досвід колгусе гроши!

МИШИ.

Розбітатів раз Жил. Поля має багато, війса має багато. Тільки один клошт: кожного року в стиртах такі миші, що аж страх. Тільки про ті миші Жил і думас.

Пробігає раз до Жила його фірмата і каже:

— Йой, стирта гречки горить!

— А юпіш що? — запитав скоро Жил.

— А щож — горяті! — відказув фірмата.

— Горяті?! Ну, так їм треба! Я вже давно думало, як їх знищити. Най горяті, пай гречки ле їдять!

ХТО БІЛЬШЕ.

Кажуть, що прусський король Фріцерик Великий (1712-1766) сказав раз до лікаря, що прийшов його лічити:

— Думаю, що богатьом людям ви помогли пійти на другий світ.

На те лікар:

— Позвольте, ваше величесво, сказати, що не помог я такому числу людей, як ви і не здобув собі такої великої чести.

(Фріцерик Вел. багато воював і за него була т. з. семилітня війна, що була між роками 1756 і 1763. Отже він вислав на другий світ більше людей, ніж лікар.

ДЕШО З ЖІНОЧОГО СВІТА.

Як тільки зачинаю свої „Спостереження” писати, чи до календаря матіріял готовіти, то моя жінка завсідить:

— А не забудь, Гарасиме, про жіночі написати! Борви, чоловіки, парікасте, що жінки дранте, але хіба вчинте ви їх, тримасти в руках?! Під рукото мутини жіночтво розпускається...

Тай зачинає мені виводити цілу фільозофію, що які то чоловіки (нібито я тай ви) сякі і такі, та які би то жінки повинні бути і які були би, колиб чоловіки були більше чоловіками, а менші бабами.

— Чекай — кажу — не забудь, коби тілько було де містити. А то не знати про пласти. Коли-б про кожду справу тілько десять рядків, то вже місяця не стане.

— Ну, хочби лише два рядки, але для жіночі мусить бути! Аджек ми жінки творимо половину людства! Аджек ми дітий виховуємо — отже для нас повинно бути іде більше місяця і в книжках і в газетах, ніж для мушин. Тоді і жінки були би шакані тай знати би як краще дітей виховати...

Що не кажіть, а моя жінка таки правду каже. Як мало уваги посвячує ся в нас жіночим справам — чи отже диво, що жіночтво виростає як в лісі, виховуючись на власних пригодах і набіраточисть без стриму всіх можливих потапівих притічок.

І тому годі довине відтятати — треба вже про тих жіночі хоч побудувати сказати. Кажу — щобудь, бо коли-б хотів все, то жінки готові піонайменіше війну виповісти. А тоді ті, як ті, а криків було би.

Та щоби доладу вийшло, я зачну від того, що написала недавно турецька письменниця Муфід Ферід Ганем про європейських та американських жіночі:

Гарем найкраще відповідає жіночтій натурі і громашкоїй ласі вимагає, щоби жінка була в гаремі*). Гарем повстает

*) Гарем в Туреччині — це окремий дім, збо відділ дому для жінок і всіго жіночтва, що є в юмі. Окнзгтиб — це окремий жіночий квартал, скромне громадництво. Гаремом назуть також усіх жінок, які оден Туркіж може знати. Але хотій в твоїй мисліожеслові в Туркії починається ся, то на ділі є рояль бувше одна жінка.

(очевидно як окремий відліл жіночого дому) зі зrozумінням роликових відносин. Гарем — се розум Сходу!

Я бажаю європейським та американським жінкам більших прав, однакож шиї бачу, що господиня гарему стоять висще ніж маршотратки Російска (очевидно тут має вона на гадці міцні і вищу каху — Г. Ч.), ліжменька Австрійка, оварливіша Англійка, або все для себе обчислююча Американка.

Для всіх них жіноче право залиште: давати гріші та дурні витрішки, можна віддавати ся і немати дітей. Для них йде много непотрібної фабричної праці. Вони не хочуть власними руками робити собі одежі; іх голови заповнені модами, любовними сповіданнями і цукорками.

Мужчини стають невідмінками жінок — і се є важільна цивілізація. І турецьким жінкам завершено голови тою цивілізацією; через те деято з часу кітратив вже здорові предміські звичаї і став немаслини лорожноголовим, руйнуючи сортворінем.

Ми, націоналісти є проти теорії множенства, але на ділі множенства в нас нема. Але ми стоїмо при тім, що місце жінки в домі — в окремім для неї дому — в гаремі. Там вона має багато свободи, але нема нагоди до зописутя. Ми є добрі жінки і господині; всі ми маємо менше більше одну нопку в одежі і заслоні на твар, коли йдемо на вулицю і се подваждоржує нас від розпустних мод; а вдома, коли не бажаємо бачити в гаремі чоловіків, ніхто нас до сього не змусить. Хиба замало є в усім тім свободи?

Можливо, що хтось з чоловіків прочитавши се, скаже:

— От тобі маеш!.... Чорнохліб хоче в нас гареми заводити. З одною жінкою голова сохне, а тут бери їх п'ять будинків. Адже ж се гірше панщини, гірше неволі. Ти не маємо що одній жінці, а думаєш як би то розвестіся, а щож тоді? Гей, люди добрі, до чого той світ йде?!

Коли хто так скаже, то і я скажу:

— Не до вас кажуть: Дай Боже здорові! В тік то і лихо, що з кождим днем більше всюда розводів і готово прийти до того, що разом з словом будуть для вигоди і розводи давати. І тому же зашкодить послухати, що розумні люди кажуть.

Лихо в тім, що жіночтво в людній, а за людьми і наше, сходить на дранте. Моди, каталоги, всякі білизна, червонила, чорнила, рукавиці окуляри для моли, театри, всякі бліскучі витребеньки, цукорки, айскріми,

солодкі тісточки, шовки — отсє гріхи міського жіноцтва. Але вся та проказа*) закочується і на фармі і завертає жіночту голову та іншіть розумне, просте, статочне житє.

Скажіть самі: незажеж в жіночій голові не має бути нічого більше поза всею товою сінкою?

Одна однокра розумна і зелізна рука батьків-матерій може причинити таку моральну хоробу. А ще легче зробили-б ее розумна зелізна воля громад, парфій, організацій. Зійшлися, порадились розумно і рішучи, що — ось так має бути і ай на дрібку піакши, як колись в срібнарівських Фармазонів, коли пригадуєте.

Але дуже дивуватись треба, що робітниці організацій, почавши від звичайних соціалістів, а скінччиши на большевиках, про сю справу і не згадують. А сюя справа нового ладу! Чому ж не зачинятоти поши його заходити в своїх домах, в громадах, в організаціях?... Та що Й говорити, коли в них повний лад має якраз від театрів зачинати ся**).

Ось одна преважна справа, на яку звернула увагу моя жінка:

Чи літатоть себе люди на фармах, поцо вони посилають дівчат до міста служити? Іка користь з такої служби? Жінка моя поясняє се так:

— В матеріальному боку дівчина нічого не зискає. Що заробить, те відаєтъ на модну одіжку і під навіть тих ірошій на всі ті лахи ніколи не вистарчає. Отже служить, щоби склепи підпомагати. Колиж в тій міській одежі прийде на фарму, так тут вона зовсім не має в чим ходити, бо така одіжка тілько для тих, що нічого не роблять. Отже ні ірошій, ні одежі. В матеріальному боку нема користі.

Моральний бік такої служби змож жінка так поясняє:

— В місті дівчина відвикає від праці, від обовяз-

*) Проказа — спрощена слабість де тіло лише і хуруючи візлає. Проказливих трохи менше в окремих дітях тих місцях, бо се слабість зароджує і не дозвільє відчутти.

**) Большевицькі газети: І пільзьменінки досяжено писалі, що: „Першого цим большевицьким зіздам треба відрізкати настінній будувати (себто відстасіти) громади загубрати) фой театріс”..

ків і привикає до вигріщів і дурноти. Се вицю найліпше, коли така дівчина верне з міста на фарму. Вона разраз кривить ея, що тут нема роботи від години до години; що нема кожного дня свіжого хліба, нема айскріму, нема, „шовів”... На фармі всеюда бруд, порохи (а тут на лиху землю з пороху!), тяжка праця. Дальше привозить вона на фарму не гропі, але розуми, але канелохи, рукавиці, окуляри, шовки, пові закруті волося, торби, мішки, погляреси, більща, чорниця, червониця, зеркалья в торбах, словом — все, чим захоплюють ся найперші проститутки і найбільше зісланка клятса жінціства. Привозить міську деморалізацію по фармах ширяти. Но зпас сердечник, що всього того треба стоточити і розумінням подумати так, як мостові діри.

Так і з морального боку виходить після більша страда, а зиску ніякого.

Не може моя жінка нахвалити ся буковинських жінок. Дуже її подобалось те, що в них все й до тепер просте, старосвітське. Вони то і в своїх українських одежах ходять, вони то страви прости, старокрасні варят, вони то прядуть і ткають; вони то й релігійні справи строго бережуть... А не далеко від нас є ціла кольорія буковинських Українців, то моя жінка з усіми цими дуже запакома. Каже вона мені нераз:

— Нехай на цьому світі вийдуть страйки, исхай позамикають всі фабрики, а буковинські Українці ладуть собі раду. Одежу самі собі зроблять, постоли самі випилють і коли світ буде гинути без одягу, вони ще і другим будуть продавати. Такий практичний народ не пропаде!

Але то і буковинські дівчата зачинають потропка паноптичи ся, то моя жінка і про се памятає.

— Буковинські жінки повинні памятати — каже вона — щоби мешканці дівчат приучувати всіх тих робіт, які старі роблять — ткацтво, підготування, писати дісапки і все інше. Повинні вони казати: „Ти дівчинко, роби, щоби се навчити ся, привикла і взіла колись чо і другого навчити” А дуже зло ті матери поступають, що самі після шанують своє рідне, ткають, вишива-

ють і друге, а дівчат не вчать, кажуть: „Е, їм не треба! Нехай!...” Не знають такі матері, що їх дочки не навчилися того, що матері роблять, не стануть через те лішніми, але гіршими — будуть свого рідного і півніть власних родичів встигати ся.

Моя жінка хоч і з Галичини, а так з буковинським жіноцтвом заміна ся, що одна думка з ними. А вже не може нахвалити ся одної (ви її може і не зпасте). — Марічки Петра Сміка. Гаже мей!

— Подумай, Гарасиме, що вона і в зісті служила кілька разів, а кілько приїздить до дому, так переступиши поріг зараз все міське з себе і вбрас ся в своє. І хто не бачив її аж в будний день, аж в свято в міжданськім, всеоди між своїми така з неї буковинка, як пайкранця писанка. От розумна собі! Таких всякий мусить поважати...

Та не тільки, що моя жінка їх поважає, але і сама вже дечого від них навчилася ся. Сеї злами забирає ся вже лягости та ткани, а вишиває вже і нині. Дуже жалус, що доси нема тут старокраевої фольошні — каже:

— Диви, Гарасимо! --- вонта с. а то і купити можна недорого, тілько напрежи та роби таке сукно, що зауважати літ не сходиш. Ще і другу т продасяши...

Не то я, але і ви подумасте і скаж, є:

— Добре Чорнокібіха каже! І чому би то справді не робити свого власного сукна? Фольошні можна чайже зробити вітрову, якщо нема ріки, я вітру в Канаді не бракус...

І може неоден з вас подумас півніть, чи би справді не вдало ся йому фольошні зробити.

Що до мене, то я вже обіцяв жінці, що фольошню збудую, як тілько добре довідаєсь, як вона має виглядати. Думаю, що кум Павло знає, але ще його не пінтає. Коли ж з вас хто знав, тає будь ласка прислати докладний опис і хоч сякий такий рисунок на мое імя хочби таки до редакції Українського Голосу.

Пераз говорю я з своюю жінкою про дівчат в старій краю і порівнююмо з тутешнім житем. І виходить нам велика різниця.

В старім краю дівчина нім віддала ся, то мусіла виміти варити, печи, коло городу і за шоли робити, прати, пінити, присти, як докуди то ткати, словом — мусіла виміти всій роботи які її в життю чекали і тоді донечка віддала ся.

А тут... На фармі ще воно шів біди, але в місті... Там виростаючи не має за що і рук зачепити. І так виростає. А ті гігари, мацдолини і паня, (фортеціни), якими себе до дужнього життя занесмотрують, ледво чи багато в чортіві годині поможуть.

Та верні у піс раз до того, що згадував — про громади й організації, хоч сим трошка і від річи відійду...

Організація — це спільна сила, спільна воля, спільна система і спільна робота усіх людей. Організація сі повинна бути для себе також законодатним тілом — встановляти для себе закони, зобов'язувати до їх виконання своїх членів, наглядати про їх виконування — і врешті не допускати нікого і нічого, що йшло би в суцероч постановам громади.

Може ви скажете:

— Е, воно інби правда, але чи така ідеальна організація в нас можлива? Вони би інби добре, коли-бtes... Але де то, мовляв той, до того...

Виходить: будь можливе, колиб будь більше свідомості. Та я все таки стую при тім, що колиб люди ширше отворили очі, то може і мені було би дещо можливе. На що-ж організації — парадільські, робітничі і другі, коли їх цілю не має бути провід і контроля над життєм власної громади?

Колись моя жінка пагадала мені „соловейчинів” як призир. А їх організація встановила власне для своїх членів однакову пошту, на якого не оглядаючись, і хиба хтось на них пальцем покаже? Хиба вони з своєю поштою не вигадають на людей?

І нехай лише кожда мати і кождий батько се зрозуміс, я вже невід прийде і до подібної громадської роботи. Тоді не треба буде чекати аж на Троцьких та Ленінів, бо ми самі будемо собі законом.

А тепер кілька слів на закінчене...
От недавно мої жінка зауважила:

— Одним з жіночих гріхів є, що роді знати те, що їх не потрібне, а не хочуть про потрібне думати. Кілько то історій виростас з підглазіань, підслухаш та згадаїв! З того штога виростас балашка, яку чоловіки називають сплетнями...

А згадуйте мої колись Хлібороб:

— Дуже погано, коли жінка удає велику спахорку в політиці, в критиці, а навіть в теолігії. Жінці до лінця скромність і прирість... по показуй себе мудрійшото, як ти є!

Хтось зі знакомих звертає мені також увагу:

— Погано, коли жінка на фотографії сміє ся. Так зараз бачиш, що се сміх ущаваний і вам від него стас дуже гірко на душі.

Сам же я читав, що якийсь мудрець казав:

— Найхорозна річ на світі, то добра жінка; найтансша річ — зла, здеморалізована жінка.

На тім хиба закінчу, а підоказале скажу при пішій нагоді. Покищо послушашо, що жінки про отсе скажуть....

Степ.

Тдемо з батьком степом серед ночі,
То як мій коник заграє, ласкаче,
Зараз чогось мому батькови у очі
Навернуту ся слізни і мов він заплаче.

— Чи не спіткав, чого плаче він,
[козаче?]

Ох чи знаєш, каже, хлопче,
Якій степ твій коник допеч?

— Щож він каже, коли зна' вже?

Хто тут бив ся, в степу мчав ся,
Хто втікає, кого лякає ся?

— Отскаж й чули, та забули...

Чув, чи отсе могили,

Чув, чого тут вовки вили?

— Бач, від чого він небого!...

Колись, мій сину, ми тій могили
Трулом та трупом начитяли;
Колись, мій сину, ми в тій могили
Злих ворогів, було, сплати клали...

— Бач, від чого край могили
Івовки вилі!...
Амв. Меглинський.

Нема Сили.

Ой зриваю руту в іаю,
Тай рожу, тай рожу...
Любити, тебе не гадаю,
Забути не можу.

Любити тебе не гадаю —
Ти не моя міла,
А забути сил не маю...
Доле нещаслива!

УТЕЧА ПЕРЕД СМЕРТИЮ.

Було се за часів князя Олега. Українці кланялися тоді ще Перулови, Велесови, Даждбогови.

В гало коло Київа — такоже старинний цереказ — був величавий храм Перута, а при ньому старий священик, Добромир. І мав він дар предсказувати будучність.

Переказ говорить, що Олегів дружинник, Пард, зачав розмову з старцем.

— Чув я, що ти, божий чоловіче, можеш предсказати будучі події!... — сказав Пард.

— Можу, коли боги дадуть мені зіяннє будучих випадків — відповів старець.

— А чи згасті, коли має бути моя смерть? — питав дальнє дружинник.

Добромир замкнув очі і пошав на хвилю в глубоку задуму, ніби сон. Вікінги отворив очі і сказав:

— Ти поставив мені питання, якого смертний не пояснен богам ставити. Смерть належить до одних богів, а до тебе належить життя і про него треба питати. Доля твоя в життю, отсє твоя справа. Твої вчинки і заміри, се твоя частина і тобі вільно просити богів о силі і зганені для їх виконання. Але боги вдовошли твое немудре питане... ти умрел за три дні вечером. Смерть жде вже па тебе па березі Дніпра. Се все, що боги мені обявили...

Пард вернув до дому дуже сумний. Зловіщі слова священика вразили до глибини його душу. Не підумуючись довго він пішов до князя і сказав:

— Служителъ богів, Добромир, предсказав мені смерть, яка мене зустріє за три дні па березі Дніпра. Виходить, що коли третій день застав би мене далеко від Дніпрових берегів, я буду жити. Може і боги так се розуміють. Позволь отже мені, князю, відіхнати на кілька днів, а може обміну післявісне відповання.

Другого дня ранком вийав Пард в дорогу, числячи, що за день і ніч вдастъ ся йому князівськими найливницьми кіньми заїхати далеко на захід лоза ріку Ірпель, доплив Дніпра.

Однакож хоч іхали до полуночі, іхали до вечера, а Ірпені не було.

— Се ми звернули троїшку на півднєвий захід
— поясняв пардовий передовий їздець і конюшій князя. Тут Ірпень даліше, але і Дніпро пливе на півднєвий схід звертаючи, отже їдемо жкраз потрібним шляхом.

Прийшла ліч... Коній попасли і на зорі знов рушили в далішу дорогу.

Було над вечер, коли оминили ся над рікою.

— От масмо Ірпень! — крикнув Пард — даліше їхати і не потребуємо; а завтра ранком вERTаемо до дому.

При тих словах аліз Пард з коня подав поводи в інші руки і сам пішов приглядати ся ріці. Побачивши рибаків в човні, Пард зійшов на сам край берега і зачитав:

— Гарй с риби в Ірпені?

Рибаки відповіли...

— Де в Ірпені? — замігали.

— А ось тут! — сказав Пард.

— Се не Ірпень, се Дніпро — відповіли. Сеж ви на Трахтемирівськім шляху.

Здрігнув ся Пард, глянув кругом і пізнав паразиту околицю. Серце в грудях забило ся, в очах потеміло і він повалився в ріку.

Коли його витягли, тіло було уже мертвe.

І вияснилося тоді щої дружині Парда, що переночували, вони завернули знов до Дніпра, не помічуючи цього.

Так сповнилося на слому князевому дружинникові те, що співав пізньописаний поет в „Слові о полку Ігоревім”, кажучи:

Ни хитру, ни гораєду,
Ни ігтино гораєду
Суда боскя не минуть*).

*) Ані хитрому, таї шванистому, аїї швандому як птятя, суда божого не минуть.

„Слово о Полку Ігоревім” написане кім 1187 року і в нім описане є про поход Ігора Святославича та Печеніз. Прів сей пізньописаний стилом церковною мовою, змістом цуже гарний і богатий. Се перший писаний твір давної української літератури.

ПЛАТИВ ДРІБНИМИ.

Посдинав ся циган з нашим чоловіком і підміг шукати місце, де би за кухарів згодити ся. Прийшли до села і чоловік каже:

— Пійду до пана та спитаю, чи не треба йому кухаря.

Пійшов. І пан зараз штагає:

— А вмієш парити?

— Вмію, коли є що.

— А що з свині найсмачніше?

— Шкіра найсмачніша.

Дав пан чоловікові карбованця і каже:

— Добрый ти кухар, як бачу, ало в мене кухар е.

Прийшов чоловік до цигана і все точно розказав, як було. Тоді каже циган:

— Нійті я, може також післь дістану.

І пійшов. Пан зараз питав:

— Про з бола найсмачніше?

— А про-ж паночку, як не шкіра —каже циган.

І каже тоді пан найшітам:

— Дурить циган людий, що на кухарстві розуміється ся — всипте йому за те цвутів.

Повели до стайні — бютъ. Поломили одні буки, майшли, вирізали нових і ще били.

Приходить потім циган, а чоловік питгає, чого так овго був.

— Еге — каже циган — тобі дав цілого карбованця, то скоро, а мені давав дрібними, та не доставало до карбованця, отже ходив ще на дрібні міннати.

СВОГО РОДА ФІЛЬОЗОФІЯ.

— Куме, чуєте? — штагає один кум другого.

— А що?

— Подумайте собі, куме, які мудрі мусіли бути ті люди, по тиждень встановили.

— Хе!... Але чому?

— А тому, що поставили медію якраз на копець тиски, а не десь по середині. А то було би не добре!

КАТОЛИЦЬКА ПОЛЬЩА І УКРАЇНА.

Поляки для Українців були завсідь гірші Татар і Турків. Історія оповідає, що на протязі століть Польщі відносились до Українського Народу, як кати, як пай-лютийші варвари-дикуни. Такі вони і нині.

Шануйте їх дикунство покаже найкраще між іншими отої факти, які оголосила таки польська варшавська газета „Роботник”.

В селі Пясадові, Томашівського повіту на Холмщині, в Великому Суботу (1921) польщани з Телятина і сусідів католики, за намовою єпископа (війта), урядили напад на церкву. Матери Божій викололи очі, а візнець на голоші прибили цвяхами до стіни. Апостолам пооббивано руки і ноги, а Христові відірвано ногу, при чому товпа кричала: „Нех скаче до Росії”! Опістя церкву посвячено на костел.

В Берестейськім повіті, в парохії Чернячині, в селі Вістичі, 1-го мая (1921) місцеву церкву зідобрано від православного населення осінь як: . . товпа під проводом трох ксьондзів: Александра Съвяріполя, Юзефа Маліновського і Содговя . . вдерла ся до церкви, сброшувала образи, подоптала їх, подірвали колами, винесла вівтар, поломила царські врати. Католицький ксьондз узійшов до церкви, посвятив її і виголосив політичну проповідь на тему фіцної тобіди косцьола.

Та се лише для праміру два випадки з цілого їх ряду.

В Галичині справа має ся не краще. І тут польські жовніри стріляли для втіхи до церков (тут вже католицьких). Але хиба о церкви лише ходити?! Що казати про табори інтернованих, де тисячі найсвідомійших Українців замучувало голодом, холодом і побоями тілько за те, що боронили свою рідної землі? Що казати про знищення Поляків-католиків, яких вони доконували і доси до конують на українськім населенню?

Та нам шануйте відоме і тому краще загляньмо бодай побіжно до історії, щоби побачити, чи Поляки були когді кращі, ніж нині.

Король польський Ягайло казав вигнати з катедральної церкви в Черемишилі українських священиків, коєти похороненіх там єпископією повикидав і серед плачу і проклопів українського народу заіровадив там латинських духовних.

Той же Ягайло рівняв з Поляками лише тих Міраїн-

із, що приняли латинство. Хтож не приняв латинського обряду, той не має жінких прав.

Морачевський каже: „Ук п'яно Казимир Рюсь до Польщі прилучив, зарев зачено польським звичаєм прищити церкви і запроваджувати костелі”

Якою була робота і ціл. Поляків, видно хочби з отсего:

В Луцьку на Волині було в 12-ім століттю 16 православних церков і 4 монастирі. Та коло 1569 року Волинь з Луцьком забрала католицька Польща. Року 1595 заведено унію з Римом, а батько унії, Терлецький, був навіть єпископом в Луцьку. Протягом часу додріважено до того, що в 1795 році в Луцьку не було вже ані однії української православної церкви, зате було вісім костелів і 10 польських монастирів, а тільки три уніатські (греко-католицькі) церкви.

Дех поділи ся православні церкви? Або чому на їх місці не стали греко-католицькі? Адже Луцьк місто чисто українське і на українській землі!...

В Галичині польське архиєпископство вивінувало добрами архиєпископства українського. Так само вивінувало польське єпископство в Перемишлі.

Року 1381 і 1436 постановлено в Польщі: іноземців як заборонила ставити, або потрапляти в Галичині церкви, щоби так їх знішити.

Король Альбрехт Янказуяв в 1497 році, щоб ж Українці святкували польські свята.

Польські декрети синодами в 1542 році забороняли Українцям публичне богослужіння, дзвонене і будову церков.

Король Жигмонт III. позволив Українцям о відобретні церковні маєтки відоминати ся тоді, коли в Євангелію є записано, що ті добра до церкви належали.

Ягайло і в Галичи відобрів церкву від Українців і передмінив на костел.

На Полтаві в Гуслю польський ксьондз Кретович із Пильнівку ходив з органістом по українських хатах і кидав куточки солонини, то страви, щоби не дати Українцям постити Пильнівки.

В Мушині і Тиличи в 1682 році Поляки повалили церкви, коли люди не хотіли приймати латинського обряду.

Польський архієп. Сіракоцький заборонив Українцям на Богоявленське на місті (у Львові) воду святити (1779).

Року 1583 на Сингай Венгер польський архієп. Суліков-

ській поземікав у Львові церкви, і казав биги священиків, щоби не відправляли. Так хотів він змусити до смигковання свят латинських.

Року 1550 відобрал Жигмонт II. Українцям церкву в Сянної і сказав, що коли до трох днів не побудують собі нової церкви, то не вільно буде їм будувати. Українці купили тоді стару церкву в Ясеногі, працювали день і ніч і за три дні вже стояла в тих церкви.

Такими Поляки були для Українців завсіди. Ціль їх була: перевести Українців на католіків і Поляків, або винищити — як то півіть в постановах польських парад виразто визначувалося. Унія була лише мостом для переводу Українців до Поляків і була ділом Поляків.

За унію перейшли в польський табор богаті українські родини: Острожські, Саміги, Петії, Терлецькі, Войни, Шумлянські, Шептицькі, Дідушицькі, Вишневецькі, Костюшкі, Баворовські і богато других. І як перші підпомагали вони свій народ, так опися уживали маєтків на польські справи.

Так пр. князі Острожські, будучи православними, закладали українські народні інституції, а ставши Поляками підпомагають Поляків на шкоду українського народу.

Ось якими дарунками обдаровувала внучка князя Конст. Острожського, Анна-Альйза, Поляків:

На удержаннє Езуїтів на своїм похороні 3,000 золотих польських; на „меш” в 12 польських квішторах 2000; на езуїтський костел 20,000 і 20,000 на вістар в тім же костелі; 30,000 на покрите костела мідико; 20,000 на польську бурсу; 25-ом шляхтичам Полякам записала 36 фільварків і т. д. і т. д. без кінця.

Такий інтерес робили Поляки на запроваджуванні католицизму на українській землі! Забирали українські душі, забирали українську землю — і інші на ту землю спrowadжують Мазурів.

Але мимо того їх уважают християнами і цивілізованими людьми! Чи не глум?!

ТУРЕЦЬКА СПРАВЕДЛИВІСТЬ.

Один склепар в місті Смирна мав сина, який підучивши ся в школі став заступником посадника того міста, і між іншим мав за обовязок відвідувати торги та переводити іспекцію мір і ваг купців.

Коли одного дня син сповінув службу, переходити тою частиною міста, де був склеп його батька, сусіди перестерегли старого аби поховав свої фальшиві міри і ваги, а мав на погодівлю добре. (Склепар сей був великий шахрай так на вазі як і на мірі).

Почувши пересторогу купець засміяв ся з сусідів думаючи, що син певно не виявить його, і так він певний себе гордо очікував приходу урядника, свого сина.

Син зінав про нечесність батька і рішуче відкрити шахрайство та покарати на постражданих. Надіхавши, затримав ся перед дверима і сказав холодно, щоби батько вине міри до пропірення.

Склепар засміяв ся на сей розказ і аж не рушився з місця, однаке зараз таки переконав ся, що син не жартує, бо той приказав поліції зробити ревізію в склепі і перевірити міри і ваги. По пильним провірено син публично заявив, що міри і ваги шахрайські і розказав їх запіпити на очах, присудив йому заплатити кашу п'ятьдесят шістнадцять і в додатку дати йому п'ятьдесят буїв, як волів закон.

Коли приказ виконано, син зіскочив з копя, витянувся до батькових ніг і промовив:

— Батьку! Я сповів свій обовязок перед Богом, як сторож громадської справедливості, а тепер сповінню синівський обовязок і пропілу, щоби ти лишив погане поведене і робив так, як чесний музульманин повинен робити. Тоді моє любов і лояльність до тебе буде ще більша.

Прийшов раз карапський іш до церкви п'яненький і зачав штогонід казати.

— Відпустите, люди добре, який Бог ласкавий, що відложив нам смерть аж на кінець життя. Се на те, щоби ми мали час покаяти ся.

ДВА НЕОДНАКОВІ ЗЛОЧИНЦІ.

(За людьми).

— В підземнім царстві Плотоша, в Гадесі^{**}), стало на суд в одній хвилі двох злочинців.

Перший з них був розбійником-рабівником. Йсі і дороги були його полем, чечори було його життям. Ціле життя прожив він рабочими людьми, нікого не милував, а впертих убивав. Та в кінці попав ся сам в руки і згинув на півбенци.

Другий був на світі письменником. Його запали за життя дуже широко, як визначного лісокультника і славили його талан. Богато книжок він написав.

Однакож його книжки були затрощі хитро закритою убійчотою отруєю. Гарними словами і захоплюючими образами затрощував він людські душі, ширив атеїзм (безбожність), проповідував неморальність. Голос його був мілій, як голос Сирен^{**}), але так само убійчий.

В Гадесі суд кінчить ся дуже скоро. Нема непотрібних відкладань і рішеви видають ся в одній хвилі.

Як тільки протомоїло постільце слово засуду, сей час завішено в поздусі на стільких лашюках два великі зелізні казани (баптики, кітли) і до кожного з них посаджено одного грішника.

І під казаном розбійника наложене сейчас величезний стіс дерева і за хвилю вже видно було величезний огонь, що пекучою полумінкою отортав цілій казан і підносив ся високо в воздух. Страшна се була кара!

Але кара письменника не виглядала зовсім па велику. З початку ледво блімав під ним отник — однакож чим довше горів, тим ставав більший і жаркийший.

Століття минули від того часу, коли сих двох грішників засуджено, однакож огонь під казаном письменника палахкотів і постійно збільшувався. Під казаном розбійника загас він давно — століття позмітали павіть попіл з огнища.

*) Колись Греки віржали, що душі померлих йдуть до підземного світу, що знається Гадес, де погреє бог Плутон. Там померлі пітерують кару, або гнівочну. В церковній науці мові з слова „гадес” сроблено „аз”, що означає „місце”.

**) Сирени, в претерпіннях вірувавших русички, що своїх чоловіків заживо віддавали жерців і проводили до загибелі.

Бачучи, що мужем чесна кіпці, письменник зачар вкінці злословивши і нарікати, що між богами нема справедливості. Адже він здобув собі на світі таку славу, а що чеснаця його були трохи за вільнодумні, то він за се переніс аж за богато кари. Хиба може бути, щоби він був більшим грешником, ніж розбійник?

Чуючи його слова, з'явився перед ним сам цар Гадесу, Плутон, і сказав:

— Грешнику! Неважк ти маєш відвагу докорятися Провиділо за несправедливість? Ти відважуси ся порівнювати себе з розбійником? Адже його злочин є нічим супроти твоїх злочинів.

І сказав тоді письменник:

— Царю і паню! Скажи, чим я гірший від розбійника? Він убивав — проливав невинну кров; він рабував — відбиравчи від чоловіка посідний засіб прожитку; кождий його п'янік спричиняв потоки сліз. Щож до мене, то мої писання давали людям лише едоволене.

І знов сказав Плутон:

Іде всії злочини слізми і терпіннями зачинаються і не однаково довго тривають. Ти нагадай, що липше так довго, як довго розбійник жив, його вчинки були шкідливі. Але ти! — твої кости вже давно розсипалися в порох, та кождий раз, коли повертає на світ ясне сонце, вертаються і свіжі злочини, яких ти є причиною. Отруя твоїх писань не тільки що не слабис, але розливаючи ся по світі, робить щораз більше спустошене.

Тут Плутон позволив письменнику пішти на світ і побачити людське життя — людські вчинки, а навіть їх думки, і сказав:

— Глянь! Ось там злочини і недастя, яких ти є причиною! Бачиш сам діти, котрі спричинили сором своїм родичам і довели їх до розпukи. А хто попсуває їх серце і заверяє їм голови? Се ти! Хто стараз ся познівати всі ті нитки, що личать суспільність між собою? Хто висміяв як діточі дурниці всі ідеї і поняття святости; хто легковажив святу звязь подружка; хто підіймав на сміх всі закони, на яких одиноко будується громадське життя; хто защеплював зневагу до людських чеснот і моральних ідеалів людства? Се все була твоя робота! Чи не ти називав невірство просвітою? Чи не ти малював

злочини і пристрасті в найбільшіс пригаднім світлі?...

Тут замовк Плотон, а чистемоник дивився пильно
пильно, мов вперше бачив світ людського життя. Аж по-
довині хвили Плотон перервав мовчанку:

— Тепер гляди! Цілій край збаламучений твоєю
наукою, всюда повне насильства, рабунку ленависті
і борби — і ціле життя суспільності йде до руїни. А за
кожду сльозу і кожду кроplю крові відповідає твоя ро-
бота. Та мимо того в тебе є відвага згіважати бессмерт-
них! Запитай однакож себе, кілько твої книжки принесуть
що лиха світови! І тому як довго триває твій зло-
чин, так довго не можеш єздівати ся полекпі!

По тих словах Плотон знов спустив на казан тяж-
ке віко (накривало) і віддалив ся. —

Не моя се новітка — перепогів я вам її за мідьми,
щоби показати, які буватуть наслідки злої роботи. Мо-
ральна наука з цього оловідання всім ясна.

НЕ КАЮТЬ СЯ.

Було се колись давно. Поїхав український право-
славний піп в гостину, чи за орудкою до московського
села, де попом був Москаль. І чує український піп, що
люди там в селі дуже погано лаять ся.

Зайшов він до цюна тай слово по слові і каже віп-
кацашові:

— У вас в селі люди дуже погано лають ся. Чому
ви не вчите, щоби вона се залишили.

Тоді Москаль:

— Да, да, брат, ето ти правду говориш. Сколько я
їм сучім снігам не наговорюсь, а вони голопупи все
свос. Се такий проклятий народ, чорт би їх забрав, що
їй сам рогатий антихрист не візвичайв би його лаятись,
а не я.

ДИВУЄ СЯ ХАТМОВИ.

Абрум: — Кілько парті сі музичні інструменти?

Хайм: — О, якіх 2.000 доларів, вже з зиском.

Абрум: — Ну, а на кілько ти їх заасекуував?

Хайм: — На 5.000 доларів.

Абрум: — Ну, отже чому ж не..., та?

ДИВНІ ПРИГОДИ.

Коли Бог творив з самого початку людей, то обчислив вже наперед, що мають бути з ріжними таланами — щоби одні були ковалями, інші господарами, інші дяками, а ще інші всячими ремісниками. У кожного, кажуть сівій талан, але часом чоловік не знає і за що інше ханас ся. Ханає ся і бачить, що йому не веде ся. Або часом другі чоловіка до того спонукують до чого Бог його не призначив. Приміром — має чоловік талан до пошківства, а люди своє:

— Йди, сину, та навчися добре горнико робити, то будеш мити в руках ремесло!...

Або другий до коней, аж рве ся, спав би з кіньми, а люди йому:

— Йди, сину, до піхоли, вчи ся добре, то стомоштю будеш.

А потім дивуються ся, що або не буде з него потя, або зовсім не такий як треба.

От в моїй околиці є чоловік, Петро Семиглав, так талан в него зовсім не господарський, але повістярський. З него був би великий письменник — повістяр, як би тес... а інші він і читати не вміє.

Але оповідати буде вам день і тіч і все таке незвичайне та інтересне. Чого то він сам тиє переживав, не здібав, а чого не переживали його сусіди. Чуда тай тільки!

Можливо, що чоловік зовсім всіх тих випадків не мав, ну але коли вони в його голові вироєли такі інтересні, то треба їх в житті впровадити — треба з життям якості звати. І вяже їх з собою, з сусідами, з знакомими. А вам слухати все одне — коби було цікаве.

Іде без того, що виладки мають також свої причини — хтось проєсть видів, щось чув, комусь щось привиділо ся, приснило ся... і з того повстало щіла історія. Ось вам дещо з того, що я чував від Семиглава...

Поїхав я знаєте до млина до Красівки — озовідав він — приїзджу, а води дуже мало, нема чим молоти. Треба поочекати...

Прийшов вечеर, ляг я на мінках на вогій — а то було в літі, а мельник спить в хаті коло млина. Та десь в опівночи чую, а колеса в машині: гур-гур! гур-гур! гур-гур!...

Думав я, що хтось на збитки воду цустив; прибігаю до млина — ні, води нема, а колеса ходять та камінє бігає, аж іскри летять. Побіг я до мельника, збудив. Встав він та каже:

— Ет, нішо! Йди спати!

А сам вийшов до млина, стукнув три рази та каже:

— Ну, ну, куме, сиди тихо! Що ти так розходишся!
І зараз все затихло.

А той мельник був великий чарівник і чоруга мав в млини.

Раз була така пригода...

Приходить до него подорожний тай просить, щоби щось там дав гропій чи що. Але мельник не хотів, сказав що не має.

А той подорожний мав також мухи в посії. Пізньов зараз до корчми тай давай говорить, що мельник лукавий чоловік. Гропій в него ціла банька, а він каже, що троєпа при душі не має.

І пішов той подорожний з села а мельникови хтось розказав бессіду подорожнього. Тогда мельник:

— Мало я такого післанця, що його дожене тай покаже, як на мене говорити!

Зараз щось зробив — і як не зачне вам камінь крутити ся без води. Гонить, гонить, я там впекочин тай викотив ся па дорогу, а там дорогою, дорогою, так вам пігнав за тим подорожним.

Але той подорожний був ведно ліпший майстер, ніж наш мельник. Як тілько почув шум й оглянув ся, то зараз каже:

— А юв! Дотя тобі дорога, доки отся палиця, а там віднічни собі троха!

І що би ви думали! Камінь прікотив ся до палиці, тай ліпов в землю, аж загуділо.

Потім наш мельник мусів кіньми його доганяти і просити, щоби віддав йому камінь. Подорожний тоді каже:

— От тобі наука! Не зачинай другий раз, коли не знаєш чого, бо хтось може бути ліштвом від тебе!

Натоміш щось зробив і камінь з землі як ти виско-
чить та не пожене до мінна. Прикотив ся і на своє місце
положив ся.

(Виходить така наука: Не вдавай мудрого, бо можеш
натрапити на мудрійшого і буде сором).

На другому селі від нас вченіла ся чоловіка така
думка:

— Повіщу ся та повішу ся!

А то нечистий йому підказує. Зайдов він до сто-
доди тай думає:

— Аху, на стеблі повіну ся! Сиробую!

Взяв стебло, заважав на шию, вильв на спони, пры-
нязвав до бантини. Вже хотів спустити ся, як що юдесть
подумав і важе:

— Господи Боже допоможи!

І спустив ся та як не генке та тік!

Лежить він, а чорт стойть коло него та каже:

— Маєш прасті! Колиб був Бога не згадав, то
стебло стало би дротом і вже було би по тобі!

(З цього виходить така наука: коли робите щось
зле, але рівночасно і добру думку до себе допускаєте,
то добра може перемогти злу і ви зла не зробите).

Або ось таке:

Вергав сусід мого діда (так батько розказував)
з оказії п'яний, вечером і випало йти попри цвінтар.
Йде він, аж зацепив ногово якісь кости. Подивив ся на
них та каже:

— Кості, прийдуть до мене в гості.

Другого дня, як тілько вибрала його жінка хліб з
печі, приходить незнаний, сідає за стіл і важе:

— Просив ти мене в гості, давай же тещер їсти.

Бачить чоловік, що се мерлець і злякав ся. Поло-
жив перед ним оден хліб, той розлупив і так єсть, аж
страшно. От уже і зів.

— Давай ще! — каже.

Той дав ще і мерлець зів і злов допоміг ся. Так
зів він вже п'ять хлібів. Бачить чоловік, що лихо, побіг

до священика (а той священик на такім розумів ся) і все розказав. Зарах священик до церкви, взяв з престола хрест і каже:

— Дай йому се нехай зість!

Приходить чоловік, а мертв'я послідний боконець, дойде. Дойде та каже:

— Давай ще!

Тоді чоловік дав хрест. Той хотів вкусити та не міг. І каже тоді:

— Тепер ти мене нагодував. Але маєш щастя, бо колиб ні, то був би я і тебе самого зів. Другий раз мертвих не зачітай!

(Скажете ви може, що чоловік байку розказує. Еле! Але колиб се була й байка, то і в ній є велика наука. Виходить — коли серед дороги без потреби лаха пускаєш, то буде під його мати).

Ви знаєте, що в така година (але її люди не знають), що коли другому заклінені, то со йому зараз стає ся. Але є такі люди, що знають.

Раз робить в господаря захожий купцір кожухи. Дитина іде, там докучала і мати каже:

— А бодай ти трісло!

На тіз скінчило ся. Дитина єїла тихо, а мати і забула, що казала. По хвилі купцір каже:

— Аму закленіть тещер, щоби трісло.

— Та трісніть ви! — обрушила ся мати і купцір тріс в тій хвилі. Що була нараджена така година.

(Виходить таке: Коли вличеш лаха, то його полись пакличеш).

ЩО ДУМАЮТЬ ТУРКИ.

В Константинополі виладовує чужий купець річки з судна (малого корабля) і бачучи що вечер надходить, а він всього не спрятає, журить ся.

— Ні, дощу не буде! — зауважує Музулманин (Турок).

— Так, але хтобудь може вкрасти.

— Сього не бій ся! — каже Турок — тут десять миль павкруги не знайдеш Христіаніна.

КОРОТКІ ПРИПОВІДКИ РІЖНИХ НАРОДІВ.

Персів, Хінців, Гіндусів й європейських Народів.

Лурськ може в одній годині задати більше питань, ніж мутреськ може відповісти за сім літ.

Хто звім токмірці, той нікому не товариш.

Женя власного розуму більше варта, ніж мінюк чужої науки.

Дівчина, що має богато обожателів, найгірше часом виходить.

Довгий язик — короткий розум.

Дехто говорить розумно, а постуває по дурному.

Раз говорить з розумним чоловіком при столі — більше варта, від десять літ самої книжної науки.

Злодій думає, що всі крадуть.

Охочий помічник не чекає на просьбу.

Розумний думас перед бесідою; дурень думас по босій пад тим, що сказав.

Вупущеного слова, як і каміня, ти завернеш.

Не все золото, що бліндеється.

Малігівсе малінами, хоч іх і в іновесі одягнути.

Як тілько Бог буде для себе церкву, то чорт сейчас буде і собі святиню.

Поводи ся в Римі по римськи.

Краса без чесноти — рожа без запаху.

Вій ся чоловіка, котрий мовчить і все, що не гавкає.

Карат добру дитину, щоби не стала злую, а зау, щоби не стала гарпюю.

Ввічлива бесіда нічого не коштує, а богато добра робить.

Не роби всього, що можеся: не пропускай всього, що маєш; не вір всьому, що чуєш і не кажи всього про знаєш.

Хто вчасно лягає і вчасно встає — в того здоровле, маєток і розум.

Розумний тішиться ся тим, що має; дурень журить ся тим, чого не має.

Кождий чоловік дурень в тім, чого не обдумав.

Кождий гріх, кінчить ся карюю.

Довід без науки приносить більше добра, ніж наука без довіді.

Не богато вмирас з недойдач, але богато з перситу.

Йди, але не біжи за щастом.

Дурні і злочинці роблять адвокатів величими.

Дурні кланяють ся ослам, які возять золото.

Щасте до кожких дверей колись стукає.

Позволь дурневи лягати палець, а жін злаштуй щілу руку.

Не давай поради, хто не просить тебе до ради.

За богатими життями приходить марнотратство; за бідними опадисті.

Убожество не є злочином, тільки невигодою.

Безцільно жив, хто не думав по смерти жити.

Той добре тащос, кому пласти грає.

Обмінай слово „птицур” в тім домі, де хтось повісився.

Не вір тікни тому, кому ти зло заподіяй.

ВИСКАЗИ СІМОХ МУДРЦІВ.

Ось які були провідні думки і висказі сімох грецьких мудриць:

Сольон з Атени казав: — Перше всього пізнай себе самого.

Хільон з Спарти: — Зважай завсігди на копію справи.

Талес з Мілосту: — Хто ненавидить самопевність, той певний.

Бікс з Прісни: — Найбільше с злих людей.

Клеобуль з Індос: — Уникай крайностій.

Шіттак з Мілітен: — Дерхи час на привязі передвидикувати.

Періяндер з Коринту: — Для роботягости все можливе.

ПО ЩИРОСТИ.

Заночував Гуцул в паптого ґазди і просить:

— Аде, газдіку, вміли ми шкапету кринику сїна,
Бог би ти щастя вмкнув та здоровля.

ВЕСЕЛЕ І ДОТЕПНЕ.

КОНЕЧНА РОБОТА.

Поїхав пан зі слуготою на довгіу поїздку верхом. Вечором вступили до гостиниці переночувати. Пан казав слузі очистити коні, напоїти і дати оброку, а також вичистити йому (ланови) чоботи.

Таке повторялося через кілька днів. Четвертого дня рано встає пан і заявляє, що його чоботи не чищені.

— Олексо, а чи ти напоїв і нагодував коні вчера вечер?

— Так, пане.

— А мої чоботи чому не вчищенні?

— Та прошу пана, що їх чистити, коли до вечера знова запорошать ся.

— Так? Ну, побачимо.

І пан не склав більше нічого, зів сніданк, а також і слуга, і оба поїхали.

Слідуючого дня рано пан спітав чи все готове до дальніої подорожки. Коли Олекса відповів, що все в порядку, пан сказав собі шрипести сніданк, зів сам і не оглядаючись на слугу каже:

— Ну, тепер нам час іхати в дальну дорогу.

Олекса зирнув на пана несміливо і сказав:

— Але пане, ще не все готове, бо я ще тині не снідав!

— А попо тобі їсти, коли опісля знов зголодніш?

Слуга зрозумів куди пан стрімляє і вже більше від роботи не викручував ся.

МІЖ ДІТЬМИ.

Питас Наступя мами:

— Шо буде на обід?

— Борш тай годі! — каже мати.

От вже й обід. Їсть Наступя борш та все олідає ся, а потім каже:

— Я вже не хочу борщу, давайте вже годі.

Она не знала, що годі значило: більше нічого.

ВИГРАВ ПРОЦЕС ШТУКОЮ.

— Як думаете, пане адвокат, чи виграсмо справу? штаке фармер свого оборонця.

— Справа дуже трудна, бо докази вказують проти тише — відповідає адвокат. — Зрештою се залежить від судді.

— А як би так пісалав від себе дві порядні гуски судіеви, чи помогло би се в мою користь?

— Ради Бога, рішучо не робіть цого, бо справа тоді буде певно для вас запечатана — каже адвокат.

В кілька днів відбулась розправа, і чудо! фармер виграв справу на диво самому адвокатові. Опісля каже фармер:

— А що, пане адвокат, часами і гуси помогають...

— Як же се? То ви таки пісали судіеви гуску?

— Так, не одні але чотирі!

— То се вже чудо, що вигралисьте процес.

— Але, пане адвокат, на посилці я написав назлиною моого противника... — подав потикожко фармер.

Слабодух. — Хто слабодух той не лише руйнує себе, попихає себе в іроність, але ще й других паражує своєю поганою хороброю.

Маєток. — Франклін про се говорить так: Дорога до маєтку є такою простотою, як дорога на торговицю. Маєток залежить головно від двох слів: працьовитість і скромність; се значить, що не трать на дурніці ні часу ні грошей, але використай і одно і друге, бо без працьовитості і скромності нічого не добудимо ся. Добробити ся може лише той, хто працьовитий і ощадний.

Мовчазність. — Чоловік який мало говорить часам багато слухає, думас і видіть. Де не шанують здорового розсудку, алі не отищають ся на правду — там лішнє мовчати.

ЗОВСІМ НЕЗНАКОМІ.

Оповідав хтось:

— Йду я через міст вечером, аж проти мене Петрів Гриць. Я до него: „Добрий вечер, Грицю!” а він: „Чай Боже здоровле, Петре” „Я не Петро” — кажу я, а він: „А я не Гриць”. Притлідаємо ся а то ані він, ані я, але зовсім незнакомі.

На жіночих зборах говорить бессідниця з запалом:

— Вже і жінки йдучи за приміром муніцип, зачиняється курити. Хібаж всеї не знаємо, як тютюн нещенть здоровле і скорчує вік...

Якийсь слухач перериває:

— Мій батько завсідди курить а дожив вже 70 літ. Бессідничка в занамі:

— А я світо віру, колиб не вурив, то був бы дожив вже 80 літ.

Баже батько малому синові:

— І куплю тобі, сину, шапку.

Приходить він з міста і приносить шапку чорну. Тоді син:

— Ви казали, що сину шапку купите, а ви чорну купили.

Батько так говорив, що вийшло двозначне. Треба було говорити: Я, сину, куплю тобі шапку.

НЕ ПОВІРИВ.

Микита і Кирило згодилися покінчити свою сварку борбою на кулаки. Угода була така, що котрий будь — коли же не схоче би дальше битися — повинен скларати „досить”

Микита повалив Кирила під ноги та обкладав його кулаками як коваль горяче залізо, аж наречений Кирило мусів кричати кілька разів „досить”. Коли Микита не звергав на се уваги а бив дальше, посторонній свідок сказав:

— Чому ж ти беш його дальше — чи не чуеш, що вже дістав досить?

— Так, я чую, — каже Микита, — але він такий брехун, що йому не можете вірити.

КАНДИДАТ НА БІЗНЕСМЕНА.

Петрусь стояв з боку, а матір купувала у чоловіка бараболі. Чоловік побачивши хлопця і каже:

— А ходи сюди бішеш і візьми собі в цигарницу ягід з коновки.

Хлопець покрутлив відмовно головото.

— А то що? Не любиш ягід?

— Так люблю, і то дуже.

— Отже ходи сюди і пастав шашку!

Петрусь підійшов близьше паставив шашку до якої чоловік насишав злайже цюпю ягід.

Коли вертав домів мати синячка, чому не брав сам ягід.

Петрусь усміхнувся і каже:

— Тому, що його рука більша від моєї, і він мені дав більше, ніж я міг би був взяти...

Катрум: — Отже хочете дати свого хлопця за клерка до Мошка Шамбурга. Чи знаєте, що Мош чо банкрутував вже кільканадцять разів?

Айчик: ... Се є і причина чому я хочу, аби мій син був у него клерком. Він там знаменито павчить ся як робити інтереси всячими способами.

Учитель в хайдері: — Було двох богатих людей. Один з них доробився маєтку чеснотою і працьовитістю, а другий шахрайством і циганством. Котрим чоловіком ви хотіли би бути?

В класі запалувала типина; паренті Срулько питав:

— А котрий з них був богатіший?

ПОДЯКА.

Йде баба жебрачка і здібає жовнірів.

Йдуть жовніри, вже богато миль того дня перейшли, помучились. Хотіли би спочити.

Аж здібадоти стару бабусю жебрачку. Дивлять ся жовніри, що вона така бідна і дехто дав їй по центови. Дякує бабуся і каже;

— Щай вам Єоже, панове вояки, пробуйте по цілому світі ходили.

В ШКОЛІ.

Учитель, тримаючи в руках 25ц., каже до дітей:

Хто дістя найліпшу відповідь, кого найбільше ми повинні любити, той дістане сих 25ц. Ану, Іавле?

— Тата! — відповідає Іавло.

— Тата треба так чи сяк любити, каже учитель — а що ти Микита?

— Маму! — виходить ся Микита.

— І то не добра відповідь, бо маму ми і так любимо. Хто п'є?

— Сусідів: — хоріх — моркву — пироги.. — були інші відповіди.

— Ну, і то зле; а що ти Срульку думаєш, кого ми повинні лайбільше любити?

— Ісуса Христя! — відповідає Сруль.

— Так, твоя правда. Ти добре сказав, на тобі 25ц.

— і з цими словами дав Срулькови 25ц.

Всі діти поостували роти та жалували, що вони не дали такої відповіди. Але й самому учителеві відповідь Срулька видалась незвичайною, отже звертає ся до него і питати:

— Скажи мелі Срулью, чому ти сказав, що ми повинні любити Христа. Ти ж не християнин?

Срулько заміняє ся; нарешті каже:

— Ну, бізнес є бізнес!

УКРАЇНЕЦЬ І МАЗУР.

Згубув Мазур мішок, а в мішку була торбина, в торбині кавалок хліба, а все було батогом завязане. Та здавав він Українця і питав:

— Цвовще, ци не знаїж ти ворецка, а в ворецку торбецькі, а в торбецькі байдицки, а з вірху пісвістаким завйонзано.

А Українець:

— О, я запайнов мішок, в мішку торбину, в торбині кавалок сухара, а з верха батогом завязане.

— Нс, сძъ з Панем Бог'єм, то не мое — сказав Мазур і чоловік поїхав.

МИРА СПІВЧУТЯ.

Збирає хтось раз замому бідній родині, що попала нагло в нещасті. Оповідає людям, як се сталося і люди слухають, ахкають, жалують але на словах все мігнить ся. Знетерпливив ся чоловік та каже:

— Вже я знаюлю люди добрі, що вас болить чуже нещасті, але ще хотів би я знати, наскілько вас болить.

— Як наскілько? — штають люди.

— А так — каже чоловік — кого на доляра, кого на два, кого на п'ять. Во правдиве співчуття показується ділом.

Перед кількаадсять літами, коли в Злуч. Державах було невільництво, судять раз невільника за крадіжку і засудили на буки. Але невільник почав боронити ся.

— Чому — каже — чорних людей карають за крадіжку, а білих ні?

— І білих за крадіжку карають — каже судія.

— А за куповане крадених річей?

— Так само! Красти, або купувати крадене, то все одно.

— А чому ж моого властителя не карають, хоч він знає, що чорних людей крадуть до неволі і він їх купує?

НЕМА ЧИМ ХВАЛИТИСЬ.

— Ви е Жид, чи не так? — спітав фармер.

— Так, я е купець — і подав йому свою бізнесову картку.

— Але ви с Жид?

— Так, я е яким.

— Отже знайте, що я е Американець, і що в селі де я живу від 20 літ, немає і одного Жида, з чого я гордий!

— Тому то ваше село осталось і доси селом — відповів спокійно Жид.

— Ви закурені, Йосифе. Чи богато стратилисьте, через пожар, який був у вас вчера?

— Мій хлопчик, я знищений. Ся циганська асекураційна компанія збанкрутівала два дні тому. Колиб і був знат про те перше, у мене пожару не було.

ПО ПОХОРОНІ.

Дик Сметана: — Я знаю, що то трохи за скоро говорили вам про женячку в годину по похороні вашого чоловіка, ну але знасте... кажу, що думаю...

Нова вдовиця (плачучи): — Я дуже жалуюся, але шамазар говорив мешканець про себе після цвята...

— Чи фотографуєте дітей?

— Так, фотографую.

— А кілько числите?

— Три доляки за тузину.

— Я маю шатеро, кілько за чотиро берето?

ГУЦУЛ В КОСТЕЛІ.

Пішов Гуцул перший раз в житію до костела і бачить що під коло престола щось ис, а на хорах коло порога органи грають. Прийшов до дому, а батько каже:

— А чи згадав ся польський кесоніць?

— Ей, де (дедю), де йому молитва в голові! Він коло стола єсть та пе, а коло порога йому музикан грають.

ЩОБИ ПО ШЛЯХОЦЬКИ.

Скаржив ся шляхтич шляхтичеви:

— Згубивем папушку тютюну — та коби хоч шляхтич його найшов, бо він його файнно покрипі, зложи до файкі і спалі го. А як знайде гуницвот хлон, то пущками пощипає, пощипає, зложить до ляльки і так скурить.

— Мопику, я купив в вас колодку, а вона зовсім не хоче отворити ся.

— Ну, ну, то вам ще зле? То з тих ліпших колодок, що їх називати ніяким злодій не отворить.

— Ви бачили, як обжалованій ліз через вікно?

— Бачив, дуже добре бачив.

Тоїт обжалованій:

— Іще судія, в нашім місті є 10 тисяч людей, а ніхто не бачив, як я ліз, отже і він лише хвалить ся, що бачив.

РОЗУМНІ ВИСКАЗИ І ПРИМІРИ.

Характер — се найбільша творча спла па світі. Люди правдивої досконалості в усіх напрямах житя — люди працьовиті, люди чистих обичаїв і власних стремлінь, люди великих праведних цілій — се ті люди, перед якими світ завжди схиляє голову. Талан вимірює щодне, характер поважане. — Смайлс.

Часом виростає стебло, а не дає цвіту; часом є цвіт, а нема овочу... Хто знає правду, той не рівний тому, хто її любить; хто любить її, той перівний тому, хто творить правду — Конфуцій.

Оскілько чоловік сам є ліпшим, остілько більше доброти знаходить в других. — Паскаль.

Коли дощева вода тече ріками, то нам здається, що вона з них витікає — тимчасом вона падає з хмар. Те саме і з розумною науковою святих і мудрий: нам здається ся, що їх наука йде від людей, коли тимчасом вона сходить від Бога і тілько переходить через людей.

Рама Кришна.

Не клопочіть ся тим, щоби вас люди любили. Любіть їх, а вони вас і так полюблять. — Толстой.

Коли заштатили раз грецького письменника, Плютарха, чому мудрець Пітагор не їсть ніколи мяса, сказав Плютарх:

— Не диво, що Пітагор не їсть, а диво, що були із люди, які маючи подостатком ростинної їди, відважились лашати і різати живі сотворіння, щоби їх їсти.

Трома дорогами приходимо до мудрості: перште — дорогою досвіду і се трудна дорога; дорогою паслідування — се дорога дуже легка; дорогою роздумування — і се одна з доріг найбільше благородніх. — Конфуцій.

Фільозоф Сократ говорив, що дурнота не в тім, що хтось мало знає, але в тім, що не розуміє себе і думас, що він знає то, чого не знає.

Лягна не відважиться бороти ся з дорослим чоловіком, а дурний сперечас ся з розумним, бо він не бачить ані свого, ані чужого розуму. — Сковорода.

Наполеон казав: — Люди свині, яких ж годую золотом. Я кидаю їм золото і вони йдуть за мною, куда я хочу.

Колиб Бог хотів, щоби жінка була паном чоловіка, взяв би був її з його голови; колиб невільницею — взяв би з ніг; але що він призначив її на рівну йому товаришуку, то взяв її з його боку. — Св. Августин.

Дарвін за молоду дуже одушевлюв ся штуковою — слуханням музики, варианами образами і поезією. Однакож наукова праця потягнула його на цілі літа в інший світ. Доверва по богатих літах пригадав він те, що колись так зворушувало його душу і захотів ще раз розважити себе.

Однакож показалось, що неуживані цілі літа почуття завмерли — поезія видається йому мерітвою, музика не зворушала душі, а в образах по міг добачити лише інтересного. І старий учений зрозумів тоді те, чого досі не зідав — що всяке почуття треба вічно плекати і відхивляти. І він сказав:

— Колиб вернув ся мені довгий вік, я посвячував би кожного тижня кілька годин на те, щоби не дати завмерти тим сторонам душі, які дали життя і щастя чоловіка соторені.

Самоконтроль (контроля над самим собою) є основою всіх чеснот. Нехай лише чоловік понестить своїм поривам і забаганкам, а він вже отримав моральну свободу. Тоді иссяк Бог, живе в долині, як ведуть ісповільнича злій люди в глибину невільничої країни. — Слаці.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ.

ФАРБА ДЛЯ ОДЕЖИ.

Найскоріше при роботі вищупрають ся штани на колінах та долом обшарпують ся. Щоби зробити їх в сих місцях кілька разів тревалійшино, то добре замаскити їх в тих місцях, де найскоріше вищупують ся, фарбою. Се треба зробити таки з початку, беручи такої фарби, щоби не дуже відріжнялась від матерії. Такі помальовані пігалини будуть посниться богато довине, і таке фарбоване оплатить ся. Зрештою — спобуйте, а переконастесь.

МАСЛО.

Топлене масло також добре для смаження, чи манделля страви, як і нетоплене, а дехто павіть каже, що топлене смаччійше. Дотого ж топлене масло може довго стояти і не псує ся так скоро, як нетоплене. А однакож бувають люди, що триматуть масло, доки не зонсус ся, а не надумають ся стопити.

Маслови пігодіть не тілько тепло, але і світло, особливо сонечне. Через те масло треба тримати в холоднім сухім і темнім місци.

Кажуть, що старе масло можна відсвіжити вимочивши його десінь чи два в солодкім молоці. Опісля виполоскати піс в воді і знов посолити.

ЧАС ВАГІТНОСТИ ХУДОБИ.

В коній час вагітності триває 48 і шість тижнів, або переважно 340 днів.

Корова ходить тільки 40 і пів тижня, або 285 днів. Найменше 240, найбільше 321 днів.

Вівця і коза майже 22 тижні, або 154 дні. Найменше 146, найтовіше 158.

Суція 17 неділь, або 120 днів. Найменше 109, найбільше 130.

Сука 9 неділь, або 63 дні, а кітка 8 неділь, або 56 днів.

ЯК ВЕРТИТИ В ЗЕЛІЗІ.

Нині свідерки до зеліза талі і кождий господар повинен їх мати. Дуже часто треба провертити дірку в штабі чи кусині зеліза і се може зробити собі кождий господар. В зелізі вертити так: пайщерис провертити точеньким, а описля вже вертити більшим, яким потрібно. Малым провертить ся скоро, бо звичайне тисане вистарчає, щоби скоріше вертити малым, але воно замале до великого свідерка. Коли ж середина великого стойть на дірці, тоді великий скоро струже.

РОБОТА ГУРТОМ.

В господарстві час від часу треба робити порядки — попрятати в коморі, в шахтарі чи шині будинку; іноді прятувати на подвір'ю і т. п. Така робота буває для однії особи часом за пудна і через те порядки повинні робити гуртом всі домашні. Так скоро зробить ся, і нікому не вкучить ся.

Богато інших робіт можна таксамо і треба часом робити гуртом. Деколи жінки мають забогато праці на городі (головно коли жіночих рук в домі не богато), отже і тут іноді мущин може богато влегчити жіночу працю. А то деколи мущини занадто поспішають жінок в їх праці. Погляд, що жіноча робота не для мущини лише тоді справданий, колиб жінка дармувала, або роботу обминала, поспішаючи її чоловікови. Деколи і в хатній роботі руки мущини не запікодять.

ЦУКОР — ЦУКОРКИ.

Нема на світі річи, якої не можна їсти з цукром, як нема поживи, по якій не можна би піти горівки. Однакож найкраще уживати якнайменше цукру. Тропіка цукру тіло потребує, але він виробляється з мучної поживи (з муки, з крохмалю), коли пожива мішаеться з слизом. А надмір слітучого цукру шкодить і зубам і пілому тілові. Цукор добрий для язика, не для тіла. І тому розумні люди каву і горбату шtotь зовсім без цукру. Несолоджена кава немисля кілька разів з точаку, а пізніше петься її зовсім не думати про цукор. — Тож-

ко стравиною, отже пікідливою поємою с всякої солодощі як кейки і в розумій хаті їх не повинно бути зовсім.

— Такоже не повинно ся купувати дітим солодощів, кейків, цукорків, айскріму, як річий шкідливих для життя і цілого тіла, як так само пікідливих для характеру. Вони виробляють привичку до ласонців, отже ослаблюють волю і ведуть до мармотратства.

ПРАВНИЧІ СПРАВИ.

Всякі документи, як контракти, ноти (векселі), поквітовання і другі подібні складати в безпечно, відзначене для того місце.

Коли ідеється важливіше платити — жадайте поквітовання; коли вам хто платити — дайте поквітоване. Жадайте поквітовання, коли платите чужими грошима.

Коли входите з ким в яку угоду, спишіть її на папері з усіми подробностями.

Посліду Волто (Завітане, Тестамент) може писати всякий своєю мовою при свідках, які після підписують ся. Слабий, коли зможе, повинен також підписати ся. Писати просто: „Я (тут дас си імя і пілзинсько) розпоряджаю своїм майном так... (Тут вичислює ся все, о що хороому ходить). Після приходить місцевість, дата (день, місяць і рік) і підписи свідків.

На всяких документах повинна бути зазначена місцевість, день, місяць рік і підпис особи, або осіб. Хто не зуміє писати, той робить хрестик, а за него другий пише його імя.

Ніхто робите яку угоду, добре її обдумайте й обговоріть. Коли справа неясна, заждіть з рішенем (з підписом), доки не порадитеся мудрійших.

Процес обмежайте. Маловажні іричні пускайте в забуття, бо процес може більше коштувати, ніж винагороди малечівка пікодя, або образа перозумілих людей.

Важливі випадки зашкуюте, бо вам може бути потрібно зплати, котрого для вони стали ся.

Лля всяких подінних і господарських записок повинна бути відповідна книжка.

Всякі документи, (крім завітаня) має ся виробляти в будній літі — не в неділю. Підписані в них має бути з будного дня.

ЯК РОБИТИ МИЛО.

Найпростіший спосіб, який подають на роблесе милю, такий:

Взяти фунт чистого товщу (смальцю, або лою) і 14 үнцій лату. Треба той товщ варити, вставивши начину з товщем в киплячу воду, доки не перестануть показувати ся на товщу бульки. Коли товщ трохи остисне, перенести через рідку пімату.

Щож до лою, то розпустити в кварті води і влить до теплого товщу і добре патиком вимішати. Тоді можна наливати в форму, яку хто хоче.

СОНІЧНИЙ ГОДИННИК.

Кождій чоловік може зробити собі сонічний годинник, після якого можна піставляти домашні годинники. Прибити по землю дошку на пали, чи дениде коло хати, забити при полуднівім краю цвях і маточи годинник з точним часом, назвачти щильською те місце на дощці, де тільку буде в 12 годині в полудні. Такий годинник може бути дуже точний. — Дванадцять годину в полудні можна також знайти, коли стати на дорозі, що іде з півночі на південь між сокілями (па фармах).

ПІВНІЧНА ЗВІЗДА.

Коли хто заблудиться в зоряну ніч, то може знайти напрям, відшукаюши північну звізду. Треба знайти Віз (сім звізд розмежених в виді воза; по ам'язькій „діннер“ — черпак) і через задні колеса йти прост в тім напрямі, куди витягений диптель воза. Перейшовши 5 разів такий простір, як від одного колеса до другого, ми знайдемо ясну звізду і ся звізда показує північ. Візкою кругом неї нема яскійших звізд. Є вона майже по середині неба між точкою неба над головою і засмаженою на північному боці.

Житна кава — Припалити жито з додатком півогріто масла і змолоти. Добре зварити.

Цукор і зуби — В лікарському пораднику читаємо: Цукор шкодить зубам і через стикане ся з зубами і через газ, що витворюється з цукру в жолудку. Вложити

зуб в воду з цукром, а за час стає губковатий, крихкий. Цукор лущиться з зубним матеріалом і піднімить його твероту... Дітям не повинно ся цукру, ні цукорків, ап'ї сильніо солоджених річей зовсім давати, коли ходимо, щоби їх зуби були сильні. Каву і гербату найкраще також пити без цукру, коли взагалі пити.. Краще би і сих напоїтків не пити, а чисту воду і молоко.

Оцет можна зробити так: Кварту жоляси (спирту), пів кварты дріжджів, три гальони доцівки — змішати в теплім місці, накривши начине зверху сіткою, щоби мухи не падали. По трох тижнях одет готовий. — Можна взяти два фунти цукру до двох гальонів води, то се заступить спирт. — При робленню оцту, воздух має бути мати доступ.

ЧОГО ПОТРІБНО ДО ПОДОРОЖІ.

Богато людний панеред не думають, чого їм треба, коли відирають ся в дорогу, а отже бачать, що того і другого потрібно. Треба отже памятати оте:

1. Взяти відповідну суму гропний, єдино. Друге — добре їх заховати: частину для потрібних виратків мати на поготові, а частину заховати окремо.
2. Взяти поясни на дорогу. Се піщю, що при виїзді з дому не хочеть ся істи.
3. Взяти посудинку на воду (або й воду).
4. Взяти відповідну одежду (чи черевики) на випадок можливого зими, дощу, завірюхи. Не спускайтесь, що може воно буде тепло.
5. Взяти верхні сорочки (чи дві) і спіднє пімате, щоби було в що перебрати ся, панчохи.
6. Взяти ручник, мило, гребінець, бритву (коли мушинна), хустинок, голок і инточ.
7. Треба мати з собою конче інш, не запікодять і ножиці. Ще не запікодяти клубочок шпагату, щоби було чим звязати, коли що розірветь ся чи розсиплеть ся. Коли їдесть ся возом, то може придати ся юріт, цвята, молоток.
8. Взяти з собою книжку, щоби було про читати, ко-

ан захочеть ся. Також панеру, чи записник й олівець.

9. Заховуватись взірцево (нераз якожи бачити джеків та джекинів, які проводяться так, що їм би іхати тільки з худобою).

10. Вийздити підголоному, розчесаному, вмітому й одягненому прілично (хот зовсім не треба по модному). а то нераз бачить ся подорожних, за яких ви самі мусите соромити ся, хоч вони вам ні брати, їх свати і навіть з їмени певідомі.

11. Не бути замісто весмілим, але не бути й замісто смілим. Не докучати другим. Не криптидатись замісто на когось, не показувати італіцем. Коли треба чого, то попросити; де треба — подикувати. Не шовати, де попаде; не курити, де на тс не місце. Зробити місце для женищин і для всякого старшого. Коли чого не знаєш, запитати.

12. Коли з дітьми їдеть ся, то тримати їх добре в руках, щоби не докутили усім. Звичайно діти при чужих людях не хочуть слухати, отже тимбільше не треба їм нонускати.

13. Коли йде ся до когось, то не забути вистиги з собою до него адреси.

14. Коли йде хтось зелізницею, а не вміс по англійськи говорити, а таксамо може не знати читати — такому добре мати з собою картку, на якій по англійськи буде написано хто він, звідки, куди йде. Можна там попросити добрих людей, щоби спростили його куди треба, коли їм ту картку покаже. Коли чоловік буде таку картку мати з собою, то знайде всхода пораду — на зелізниці порадити кондуктор, в місті поліцей, а то і звичайний перехожий.

15. Не заходити однакож в подорожні з невідомими людьми в приятні, бо бувають випадки, що такі пристялі заводять денебудь і обрабовують.

16. Не завсіди розказувати в подорожні невідомим людям про свої справи, клопоти (коли се не копче, коли про них краще би мовчати).

А вже не забувати і того, що до подорожі треба вибрати ся вчасно, інакше можна спізнати ся. Найкраще підготувати все до подорожні попереднього дня.

ПОЧТОВІ ПРИПИСИ.

Пожиніше подані всі коечні почтові закони з юсими найновійшими постановами і змінами.

ДОМАШНА ПОЧТА.

Домашна почта — це поча в граничах тутешньої держави. Діяти ся вона на чотири головні кляси і так:

1. ДО ГІРШОЇ КЛЯСИ належать листи, поштові картки, судові завізваці, рахункові накітковання і все, що тільки написане рукою, або па ручайні машині.

Оплата за листи виносить 3 центи за першу уніцію (16-ту частину фунта), а 2 центи за кожну далішу уніцію.

Оплата листів в місті: 2 ц. за першу, і 1 ц. даліші уніції.

Незаплатений лист може бути доручений за подвійною оплатою відбираючого.

Оплата за поштові картки 2 ц.

На початії можна купити картки з напискою „Канада Пошт Кард”, однакож можна висилати і приватні (свої) картки, коли не грубіші, як урядові й обем їх не більший, ніж $6 \times 3\frac{1}{8}$ або не менший як $3 \times 2\frac{1}{4}$ цаля.

Картка, на якій іншого не писано, погасяється за оплатою 1 цента.

Картка в конверті числиться за лист.

2. ДО ДРУГОЇ КЛЯСИ належать: часописі, журнали і всякої періодичні видавн (періодичн), які виходять вправильно в етапах (перед часі), які висилав видавництво передплатникам. (Щоби можчи висилати після оплати сї кляси, видавництво мусить постаратись о позволені. Коли видавництво такого позволення не має, то платить за 2 уніці 1 цент.

Коли хтось приїздяло пересилати часопис до когобудь в Канаді, Стейтах, або Мексику, то платить 1 цент за 4 уніці.

3. ДО ТРЕТЬОЇ КЛЯСИ належать: рисунки плянів, фотографії, рукописи і друге. Оплата: 1 цент за кожних 2 уніці. Пакунок сї кляси не може важити більше, як 5 футів (одна книжка може важити 10 ф.) і не може мати більше, як 20 цаля довжини, 12 ширини і 12 грубости ($20 \times 12 \times 12$). Однакож пакунок може бути 42 ц. довгий, коли довжина і обем не виносить 6 ступ (фітів).

ПАКУНКОВА НЕРЕСИЛКА (Нарсель Ност).

4. ДО ЧЕТВЕРГОУ КЛЮСИ памежжть ПАКУНКОВА НЕРЕСИЛКА і нею можна пересилати господарські і фабричні продукти, всякі товари: сукно, полотно, убране, шкільне чирибери і все, що входить в Трету Класу.

Не можна через пошту висилати легко запалюючих і вибухових матеріалів (за се чекає остра кара), алькоголю, листів і взагалі того, що може ушкодити людий, або други пакунки.

Оплата що до сеї пересилки для різних провінцій така:

ІЗВЕБЕК.

Де посылаєш	КІЛЬКО ФУНТІВ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
20 миль кругом (по-ті ни відстань*)	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.22
Поза 20 мильах в границях Квебеку	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.60
До Онтаріо: Приморських околиць.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.80
До Манітоби.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.02
До Саскачевану.	.12	.21	.30	.39	.48	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13
До Альберти, Бр. Ко- ньюбії і Юкону.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.32

*) 20 миль беруться за запалюючі, кругом таочти, з якої вилюєшесь, хочби тих 20 миль починали і зоруго проплацюю. Се відноситься ся до всіх провінцій. Перший рядок цифр се футти, все інше --- оплата.

ОНТЕРІО.

Де посылаєш	КІЛЬКО ФУНТІВ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кругом 20 миль.	0.05	0.05	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.22
Поза 20 мильах в границях Онтаріо.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.60
До Манітоби.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.80
До Саскачевану і Примор. пров.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.02
До Альберти, Бр. Коньюбії і Юкону.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.32

МАНІТОБА.

Де посилається	КІЛЬКО ФУНТІВ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.22
Поза 20 мильними в Манітобі.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.60
До Онтаріо і Сас-Качеканту.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.80
До Альберти і Квебеку.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.02
До Бр. Колумбії і Примор. пров.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.24
До Юкону.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.32

САСКАЧЕВАНІ.

Де посилається	КІЛЬКО ФУНТІВ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.22
Поза 20 мильними в Саскачевані.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.60
До Манітоби і Альберти.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.80
До Онтаріо і Бр. Колумбії.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.02
До Квебеку і Юкону	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.24
До Прим. провінцій.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.32

АЛЬБЕРТА.

Де посилається	КІЛЬКО ФУНТІВ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.22
Поза 20 мильними в Альберти.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.60
До Саскачевану і Бр. Колумбії.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.80
До Манітоби і Юкону.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.02
До Онтаріо.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.24
До Квебеку і Приморських провінцій.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.32

БРІТАНІЙСЬКА КОЛЮМБІЯ.

Чи посилюється	КІЛЬКО ФУНТІВ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кругом 20 липень.	0,05	0,06	0,07	0,08	0,10	0,12	0,14	0,16	0,18	0,20	0,22
Поза 20 липня. в Бр. Колюмбії	,10	,15	,20	,25	,30	,35	,40	,45	,50	,55	,60
До Альберти і Юкону	,10	,17	,21	,31	,38	,45	,52	,59	,66	,73	,80
До Снокампевезу.	,12	,21	,30	,39	,48	,57	,66	,75	,84	,93	,1,02
До Манітоби.	,12	,24	,35	,47	,58	,69	,80	,91	,1,02	,1,13	,1,24
До Онтаріо, Квебеку і Примор. пров.	,12	,24	,36	,48	,60	,72	,84	,96	,1,08	,1,20	,1,32

ОПАКОВАННЯ.

Пакунки мають бути добре опаковані, щоби від经验和али ударі при ладованню і виладжуванні. Пакунки в фляшках обвивають добре ватою, щоби в вигаджку розбиття вата пакуні витягнула. Також речі найкраще запаковувати в деревляні пачки.

Скло треба також опаковувати, щоби поштова служба була беззлічна при ладованню і т. д.

Речій, що скоро пасують ся, не зільно поштою посыкати.

Пакунок, який можна єсть через Пакунковою Пошту (Парсель Пост) не може важити більше, як 11 фунтів і бути більшим, як 30 цалів, довжини, 12 ширини і 12 височини ($30 \times 12 \times 12$). Однакож довжина може бути 42 цалі, коли довжина її обем не випусить 6 фітів.

ПАКУНКОВА АСЕКУРАЦІЯ.

Асекурація пакунка числить ся після вартості пакунка, і так:

Нижче 5 дол. виносить 3 центи.

Вище 5 до 25 дол. 6 центів.

Вище 25 до 50 дол. 12 центів.

Вище 50 до 100 дол. 30 центів.

Асекурованих пакунків не можна єсти до скринки, але допускається поштовому уряднику, який дає посвідку.

Коли асекурований пакунок затратив ся, треба з посвідкою зголоситись о відшкодуванні, але треба ке зробити перед уливом 6 місяців від часу згаслики.

РЕГІСТРАЦІЯ (Рекомендація).

Всі речі які поштою пересилаються (крім Пакункової Пошти) можна реєструвати і се коштує окремо 10 центів.

За реєстровані речі дістається посвідку від урядника, який відбирає пакунок. Коли реєстрована посилка затратиться ся, то треба з посвідкою (Рецепісом) зголоситись на пошту і зажадати Потвердження, що посилка доручена (Експедімент Ресіт), за який платиться ся 20 центів. Відшкодоване не може перевищати 25 дол.

ОКРЕМЕ ДОРУЧЕНЕ — ЕКСПРЕС.

Експресові листи (Спешл Делівері) можна висилати лише до тих містів, де листоноші доручують пошту. Оплата такого листа, крім звичайної виносить 20 ц.

Колиб „окремим дорученем” посылати пакунок, то оплата за него така, як за лист: 3 ц. за першу, а 2 за кожну другу унцю; коли ж в м'оци, то 2 за першу, а 1 за даліші унці, в додатком 20 ц.

БЕЗПЛАТНА ПОЧТА.

Листи можна посылати без оплати до: Генерального губернатора, його секретара, або до міністрів і всіх державних департаментів в Отаві, як також до шоєлів під час сесії (шарал) і до сенату,

ЗАГАЛЬНІ УВАГИ.

Посилки надані в Канаді, Стейтах, Новій Фландрії, Мекасіку й Англії, лежать на поштовій почті 15 днів. Коли не доручить їх, завертається іх до посылаючого, коли є зворотна адреса, коли ж такої нема, то до т. з. „Дед Летер Офісу”. На зверненій посилці є подана причина звернення. За звернену посилку Третої Класи та Пакункової Пошти, посылаючий платить при відборі тільки, кілько за нозу перевисилку.

Посилки в інших країв лежать один місяць під посадільної пошті і зісиллюється їх або до посылаючого, коли є адреса, або до „Дед Летер Офісу”.

Листи звернені через недостаточну адресу, треба ще раз оплатити, коли адресу поправить і висилається.

Марки витятої з поштової картки не можна на посилку палюювати.

Взутні речі треба асекурувати, або реєструвати. Іронії посылати через „Моні Ордер” (Грошевий Переказ), або „Постел Нот”.

ПОЧТА ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Оплата за листи і поштові картки до Стейтів така, як в Канаді, однакож лист мусить бути омалочений бодай трохи цвітами.

Оплата за часописи і журнали: 1 цент за кожді 4 унції. Книжки, фотографії, мапи, залізничні часописи і взагалі друки: 1 ц. за кождих 2 унції. Вага 4 фунти і 6 унцій; обем $18 \times 18 \times 18$ цалів. Пакунок може бути 30 цалів довгий, але не трубчастий над 4 щалі.

Пакунковою Поштою висилається все, крім того, що палочиться до 1, 2 і 3 класи. Оплата: 1 ц. кожда унція. Пакунок не може бути тяжіший, як 4 ф. і 6 унцій і не більший, як $30 \times 12 \times 12$ цалів. Довжина може бути 42 цалі, коли довжина й обем не виносять 6 фунтів.

Тільки одні листи до Зл. Держав можуть бути запечатані.

тані. Все можна реєструвати. Відшкодоване за страчену реєстрацію пересилку виносить не більше, як 9.65. Коли страта вийшла поза людського контролю, тоді нема відшкодування.

ЗАГРАНИЧНА ПОЧТА.

Оплата за листи до загораничних країв: 10 ц. за першу, а 5 за кожну стійку унцію. (Се однакож не відноситься до Вел. Британії, її колоній, Зл. Держав і Мексика).

Почтові картки: 6 ц. одна (крім висіс зазначеніх країв!).

Листи до Великої Британії і її колоній: 4 ц. перша, а 3 ц. кожда дальша унція.

Почтові картки до Великої Британії, її колоній, Злучених Держав і Мексика: 2 центи.

ЧАСОПИСИ І ЖУРНАЛИ — Часописи і журнали видавані в Канаді, до Вел. Британії, Зл. Держав і Мексика; 1 ц. за 4 унції — До всіх інших країв 2 ц. за кожді 2 унції.

ІНШІ ДРУКИ — Книжки, каталоги, фотографії, маки, образи і т. п. до всіх загораничних держав (крім Злучених Держав і Мексика) 2 ц. за кожді 2 унції.

ПАКУНОК не може важити над 1 ф. і 6 унцій і бути більшим, як $18 \times 18 \times 18$ цалів. Однакож може мати 30 цалів, коли не грубший над 4 цалі.

ПАКУНКОВІ ПЕРЕСИЛКИ можуть бути: на Україну, до Росії, Польщі, Румунії і Болгарії, за листовою оплатою — 10 ц. перша унція, а б кожда стійка і гроба реєструвати. До Росії, Вел. Британії і др. загораничних країв можна посыпрати Пакункою Почтою (Парссл Пост).

РЕЙСТРОВАНІ (Рекомендовані). -- Всі посилик за границю можна реєструвати (крім „Парссл Пост”), що виносить 10 ц. Відшкодоване за страту посилик до загораниц виносить \$9.65; а коли страта вийшла не з людської вини, тоді нема відшкодування.

ПОСИЛКА ГРОШИЙ.

Гроши з Канаді висилася через Почтові (Грошеві) Нерскані (Моні Ордер), або Почтові Ноти (Постал Нотс).

Оплата за пересилання грошей з Канаді через „Моні Ордер”:

До 10 дол. — 7 центів; 10 до 30 — 12 ц.; 30 до 50 — 17; 50 до 60 — 22 ц.; 60 до 100 дол. — 25 центів.

До всіх загораничних країв (крім Зл. Держав):

До 5 дол. — 7 центів; 5 до 10 — 12 ц.; 10 до 20 дол. — 22 центи і так далі, додаючи до кождої десятки 10 цен-

тіз. За 100 дол. платить ся \$1.02 центи.

Оплата за пересилку грошей до Зл. Держав зміняється майже що тижня.

Через „ПОСТАЛ НОТІ” висилається тілько в Канаді і оплата виноситься:

За переслане 20, 25, 30 і 40 центів платить ся 2 центи.

За переслане 50 ц. і аж до 3 доларів платить ся 3 центи.

За 4 і 5 дол. платить ся 4 центи.

За 10 дол. платить ся 5 центів.

При посилці грошей через „МОНІ ОРДЕР” білу картку вкладається в лист і висилається, бо се якраз Грошевий Переказ. Другу, кольорову картку затримується, як посвідчу.

При посилці через „ПОСТАЛ НОТ” в першій горішній рубриці, де надруковано: „Поштмейстер ет” треба написати почту, на яку посилається. В другій, де надруковано: „Лей ту” написати імя і пізвиско того, кому зискається гроши. А в додішній рубриці на правій стороні написати своє імя і пізвиско. Описи „Постал Нот” в листі вислати, а собі затримати посвідчу.

На „Постал Нот” можна намістити марків до 9 центів, коли треба післати кілька центів більше і пошта за марки дасть також гроши. Колиб „Постал Нот” згубився, то пошта видав новий „Постал Нот” (дуплікат), отже гроши не прошадуть.

ЩАДНИЧА КЛАСА.

До Щадникої Каси не можна в одній році більше вкладити, як 1500 дол., а загальна сума для одного вкладчика (депозитора) не може виносити більше, як 5,000 дол.

Почта числити 3% (3 процент), однакож вкладкову касику треба кожного року висилати до Отави.

НАГЛІ ЗМІНИ.

Хто читає ці правила, мусить також памятати, що в неодній заходять наглі зміни і тому треба завсігди запи-тати на почті, чи не змінила яка зміна.

Логотож поштові зносини з деякими європейськими державами ще не припинені, отже деякі поштою справи ще не рішені.
Іван Гавірко.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ.

(Згадив М. Лавечко).

ПЕРІВА ПОМІЧ В НЕЩАСТІ.

Кожного дня бувають нещасні випадки і кожному може такий випадок трапити ся. Ви можете трапити ся кому будь, відома, на подвір'ю, на дорозі, на поазу, в церкві, словом на кождім місці.

А причини нещасливих випадків бувають дуже різкі, мороз, горячо, вода, отруя, чаць, упадок і багато інших.

І через те всякий чоловік повинен знати, як собі чи другому в наглім випадку дати першу поміч — пім похиличе си лікаря.

Чоловік, який бачить нещасний випадок, повинен заховати контроль над собою. Хто сам на вид крові настражить ся, той другому крові не спішить і власне ухиль крові може спричинити смерть ряжисто.

Людське Тіло.

Годинник посилаємо до годинникаря, а той знаючи кожду його складовоу частинку, полегодить як слід.

Таке і з людиною. Хора людина єде до ліктеря, а той знаючи будову тіла і роботу різких органів, напразити скопіяне лихо.

Щоби отже людина була лікарем, мусить зона обзикомити ся з будовою людського тіла і деякими головнейшими органами людського тіла.

Про будову тіла не будемо багато розводити ся, однако про кружене (або циркуляцію) крові трохи ширше чого-важимо.

Кров.

Кров вітграє дуже важливу роль в людськім організмі і тому то далішій першу поміч повинен добре знати про кружене крові.

Положивши кінець пальця на пульс, ми почуємо, що інсес біть ся. Представте собі, що пульс є перетягтий і кров пливе з великою швидкістю. В кількох мінатах уплив може бути так великий, що людина змирає. Навіть уплив крові з маленької жилки, може бути небезпечною, коли її не спинити ся.

Щоби знати, як спинити пливучу кров з рани, треба знати обіг крові. Представте собі, що серце є помпюю, котра помпає кров в маленькі білі дудочки, котрі зовуться артеріями. Цими кров біксить до ніг, до рук, до голови, і до всіх частин тіла, та до різких внутрішніх органів.

В тій кірчиці є все, що потрібне для життя тіла; має юча корм для мяса, житпок, шкіри, мускулів і мозку.

Кожи кров відасть ріжчим частям тіла свої найкрасші

соки, і забере від них непотрібний вугляний квас, вертась зовсім іншими жилами, котрі зовуться венами, до легких, де очищається, а відтак вночі йде до серця.

Отже запам'ятаймо, що кров із серця біжить по тій жилі, що звуться артеріями, а віртає до серця жилами, котрі називаються венами.

Нерви.

Що є таке нерви? Нерви, це нитки, що розходяться від мозку по тілі і несуть прикази до різних частин тіла, ці ті мають робити, або відносять до мозку відомість, чи кожда частина тіла задоволена, або її щось бракує. Нерви, це існова телеграфічних дротиків, що розходяться з мозку по тілі.

Колиб нерв руки перетягти, то чоловік перестає чути, що в него є рука, отже не може нею рухати, ні нечує болю. Коли знищений нерв ока, то чоловік не бачить, хочби саме око було зовсім здорове.

Чистість.

При даванні першої помочі треба пам'ятати на чистість.

Припустим, що на руці зробила ся боляк. Лікар цим його розвітне, перше варить ножик у воді через кілька хвиль, потім намастить місце, де має розтяті, алькоголем, або йодиною. Чому?

Тому, що маленькі животинки (мікрооби, бактерії), котрі спричиняють хворобу, можуть бути на ножиці, як також на шкірі і наколиб розтяті шкіру не знищивши їх, то вони дісталиб ся до крові і моглиб спричинити ватроєні навіть цілого тіла.

Даліше — нім лікар візьме ножик до рук, ім'є руки в воді, до котрої додає карболевого кашу, ліхолю, або чого іншого, що убиває бактерії. Се на те, щоби бактерії з рук на ніж не дісталися.

Для того при різких ранах човіщені кождий пам'ятати:

1. Не лопати ся рани нечистими руками, але їх перші вимити білай милом в теплій воді.

2. Поточто, або газа до перевивання раш почищена бути чиста.

Кольоровим (Фарбованим) полотном перевивати рани не можна, бо в Фарбах є трутини.

Чистість спричиняє те, що рани по операціях так скоро гоїться.

Рани.

Коли рана велика, треба закликати лікаря. Але нім лікар прибуде, пайперше треба дбати, щоби рана не опрічинила затрояння крові — однакож першою річчю є спинити улив крові.

Другою річчю є — намастити рану йодиною.

Третово — приложити до рани чистої гази (сітки, офтальмітина, яку купуєш в антиці), прикриваючи рану тою частиною, якої не дотикається руками.

Уплив Крови.

З малої рани уплив крові малий і тому вистарчить намастити рану йодиною і завязати.

З великої рани, коли ще жила уникоджена, уплив крові великий і він може спричинити смерть. І тому першою тут річчю є — спинити кров.

Та сам спинимо кров, мусимо знати чи кров пливе в артерії, чи з вони (чи з тій жінки, що йде від серця, чи до серця). Знайти се легко.

Кров з артерії пливе скоро, вибризкуючи; з вени аливе легше, і без жадної сили, спокійно.

Примір: машина скалічила руку між пальцями і лікtem. Коли уплив крові є з артерії, тоді притиснути артерію між ранкою, а серцем (висхе), а коли з вени, тоді притиснути вену між пальцями і раною. Пожібно і в інших випадках.

Притискати можна два палі від рани великим пальцем. На дещошій час притиснути можна так, що обважнєш тасьмою, підліткими, шнурочком і т. п. і підложить ся щобудь грубе в тім місці, де треба притиснути.

Коли жила протята глибоко, тоді стиснене не помогає. Тоді можна наскати з рану чистої гази і стиснути, або навіть вломити в рану панець, виміниши його вперед. Се спинити кров, після прийде лікарська поміч.

Стиснене однакож не може тревати донше, як даі години.

На змінене серця можна дати горівки, горячого молока або Sptis Atropoiae Automat 20 крапель з водою що дві години.

До хорого часто дзвити ся, щоб уплив крові не відновився.

Коли з рани кров припинюється, тоді намастити йодиною, завязати і післати ло лікаря.

Рецепти до геня ран.

1. Hydrogeni Peroxidi — 8 oz.

Розпустити на половину з водою і вимивати рану.

2. Pulv. Iodoformi — 2.5 drachms

Aristol — 5 drachms

Saccari Lactis ad — 1 oz.

Засипати рану три рази на день.

3. Aristol — 1 drachm

Petrolati — 3oz.

Lanum — 5 drachms.

Намастити газу і привладати до рани, два рази на день.

Кров з носа.

Часами кров з носа так іде, що трудно спинити.

Найкращий лік є Тр. Регеліог, котрий можна втягнути в ніс, однак коли нема лікарства то заткати добре обі дірки носа ватою.

Кров з грудей.

Коли чоловік слабий на легкі, то часами кров іде з грудей устами.

Ратунок: — Давати що 10 мінут одну маленьку ложечку звичайної солі. Положити хорого в ліжко, до грудей прикладати намочені в заміні воді, але добре викручені ручники. Післати яго лікаря.

Рецепта на слабі груди.

Creosoti — 1 drachm.

Tr. Nucis Vom. — 2 drachms

Mucil. Acaciae — 1 oz.

Syr. Hydropophytis q. s. ad 4 oz.

Одчу маленьку ложечку по іді, три рази на день.

Утоплене.

Коли людина утопить ся, ніколи не можна тратити наїї, що житя не можна привернути, хиба утоплений був через доагий час під водою.

Ратунок: — 1) Підіхнати утопленого лицем до землі, підіпхати свої руки під лопіщчу частину його живога і піднести, щоби його ноги клячали, а голова звисала до землі. Сим способом виліїве вода з відлихової рури й уст. Потім робити штучний віддих.

Перший крок штучного віддиху:

1) Шоби груди утопленого розширилися, підложити треба ворету або який будь лах під плачі.

2). Взяти утопленого за руки, положити їх на груди і притиснути добре його ребра, щоби стиснути груди (однакож не всею силою, бо можна робра поломати).

Потім розтягнути руки до голови, тримаючи їх близко замії.

Опісля випростувати пошад його голову (поземо), а опісля знов зачинати з грудей. Так груди розширюють ся, набирають віддуха і стискають ся — як при віддиханні.

Часами жите можна привернути по годині, однак коли по двох годинах штучного віддиху людина не показує знаку житя, то значить — що умерла. Але ніколи не переставати викликавання штучного віддиху перед двома годинами.

Коли утоплений показує знаки житя, взяти його до теплої хати, обкрісти добре, до ніг, жолудка і боків прикладати гумові торби, наповнені горячою водою (або що

инше горяче). Не давати нічого пити, хиба тоді, як утоплений вже притомний. Тоді можна дати горячого молока, чаю, або кави.

Попечене і попарене.

Попечене спричиняє:

1. Вогонь, або розпочене велюро.
 2. Кваси — як жарболевий квас.
 3. Герте — через обертаюче оя колесо.
- Попарене може спричинити:
1. Горяча вода і горячий олій, також пара.
 2. Вапно — коли розробляється з водою.
 3. Кождий плин отриманий до кашляного ступеня.

Небезпека попечення і попарення лежить в тім, що людина по великому попарємо, чи попечено дістамо дрожі, що є дуже небезпечно.

Ратунок: — Коли людина попеклась чи попарилаєсь під одією, тоді треба зняти одією з попеченої частини тіла.

Буває так, що одіж прилипає до рани, тоді одіж треба відмочити оливкою.

Найважнішою річию є як найскоріше обкрити попечену чи попарену частину тіла, тому, що воздух ділає зло на рану.

Отже треба взяти чистенький льняний платок, намочити в чисту оливку, або намахтати чистою васеліною і приложить до рази. Як немає ні оливки, ні васеліни під руками, то можна приложить чистенько нашкрабаної барабомі. Льняний платочек обкрити ватою і збандажувати. Перевивати треба два рази на день.

Найлучше післати по лікаря як попечене чи попарене є заслік.

Дрожі по великім попареню.

Ознаки (симптоми): — Дрожі, зимна шкіра, слабий пульс, тяжкий віддих, уста, уха і ніс синють.

Ратунок: — Положити хорого в теплій добре провітреній хаті паштиак, щоб голова була низше, а ноги висще. Щоб се зробити, треба піднести ліжко хорого кілька цалів, в ногах.

Старатись, щоби температура тіла не упала понижуючи звичайної (нормальної), отже треба хорого цobre обкрити, до ніг прикладати горячі оклади, до жодуджа і боків так само.

Як хорий може пити, то дати горячих плинів, як молоко, кава і гербата. До напітків додати богато цукру, тому, що се помогає підвищти температуру тіла.

Отсей лік є найлучший на попечене і попарене і тому в кождій хаті зовинець знаходити ся:

1. Phenolis gts XV.
- Olei Lini
- Liq. Calcis a a fl oz. VIII.

Заколотити добре, наляти на чисте золотню і приложити на рану.

2. Acidi Carbolici — 8 grains
- Petrolati — 1 oz.
- Lanum — 1 oz.

Памастити газу і прикладати до попеченої часті тіла.

Коли попечене спричинене квасами, тоді нім приложить оя ліки, треба рану вимити водою, в котрій є розпущенна сода до прання, або сода до печеня (бейкінг сода). Одна ложка соди до чіплянки води.

Коли попарене є спричинене карболевим квасом, то сейчас треба вимити чистим алькоголем.

Коли попарене спричинене лакем, вапном — розпустити очет на половину з водою і вимити рану.

Увага. — Коли ванно є на тілі, то треба його стерти (не водою, але сухе), а потім давати очет.

Що робити, коли одежда зачне горіти.

Положити людину на землю як найскоріше, то є як передня части одіння горить, то положити на юзник, плечима до землі, коли задна части, то лицем і трудахи до землі.

Інакші би осталися стоячи, то можна скоро дізнати язопочення тіла, карку і твару.

Заглоюти вогонь можна прикривши тісно мокрою шматкою, а навіть трубою сухою, уважно і тісно її притискаючи. Коли хтось сам мусить ратуватись, то качаючи по землі сплюється зчально вогонь. — З горіючою одяжкою ніколи не бігти, не тікати.

Коли гасить жінниця, то повинна уважати, щоби її одежда не запалила ся — бо жінча одяжа скоріше запалюється.

Зімлінє.

Зімлінє може спричинити:

- 1). Пливуча кров з раною.
- 2). Зла або добра нагла відбімість.
- 3) Горяча, без продуву кімната.
- 4). Віль, утрата крові при скеліненю, і слабе серце.

Ознаки: .. Лице, уха, уста бліді, шкіра холодна, слабий пульс, тяжкий віддих. Коли улишив крові з раною був великий, хорій тяжко в'єлихас і кричить.

Ратунок: .. Коли кров тече з рані, сейчас її сплюнти, тісне одінє порозіпати, головно на грудях, перенести хоріого до добре провітраної хати і скроплювати лице зимнюю водою.

Положили хоріоху навпак, щоб 'голова була низше, ніж ноги.

Час від часу давати нюхати Aqua Ammonia.

Коли хорій може пити, то дати 30 крапель з водою Spirilus Ammon. Aromat., бо се зміцнює серце.

Наголовнішою річкою є уживати всіх старань, щоб температура (теплота) тіла не упала нижче звичайної.

Отже треба обкрити хорого доброго, до ніг і жолудка, прикладати гумові торби наповнені горячого водою. Хорошому давати горячі напітки, як молоко, чай, і каву з цукром.

Конвульсія в дітей.

Конвульсію може спричинити:

- 1) Зубковання у дітей;
- 2). Невідповідна положення.

Обязи: — Корчі мускулів в ногах і пинчах, синість твару, часами непримінність, час від часу жалісний крик, тяжкий віддих, піна єде з уст.

Ратунок: — Зробити горячу кашіль (уважати, щоб не була вода за горячою), і всадити дитину так, щоб вода не сидала вище як до півзатини крижий. До води можна додати одну велику або дві ложки меленої гірчиці, як є під рукою.

До голови час від часу прикладати губку, або шматку змочену в зимній воді. Післати по лікаря.

Укушене їдовитим вужем.

Щоб трутини не дісталась до серця, сейчас по укущенню треба перевязати, поміж серцем а укушеним м'юцем хустинкою, або шнурочком так тісно, щоб кров не могла залисти трутини усередині. Коли норма ані хустинни, ані шнурочка, то перевязати чим попало. Се треба робити дуже скоро, бо трутини випущені в тіло не чесають.

По сім трутину можна виссати устами. Уважати треба, щоб уста не були скалічені, або зопупкані, бо трутини моглиаб залити в ті місця.

Щоби потім досить крові вийшло з рані, треба рану мити горячою водою.

Післати по лікаря як найскоріше. Наколи лікаря не можливі дістати, то рану можна самому виклатити розлещеним зелізом па червоні, чистим дротом, або чистим карболевим квасом. По вилапетю рану треба накрити ватою.

Як є дрожі, то ратувати як в потареню па дрожі.

Відморожене.

Під час дуже сильного морозу часті тіла, як ноги, пальці, після уха можна відморозити.

З відмороженою частиною тіла ніколи не іти до теплої хати, але натирати легонько снігом, на лворі доти, поки відморожена частина тіла не буде червонюю. Лік па відморожене, котрий появинен находитись в кождій хаті, можна дістати в алтіні. Аптекар па замовленє може його зробити.

Рецепта:

Tetthyolis — dr. I;
Recorsin — dr. I;
Acid. Taniei — dr. I.;
Aqua ad — oz. I;

Намашувати відморожену частину тіла на шія.

Голка під шкірою.

Як голка заїзе за шкіру, і там вломить ся, так, що її не видно, сейчас треба іти до лікаря і витягнути.

Отроєні.

Acidum Carbolicum (карболевим квасом) Lysol, Cresol, Creoline і Izol — всого того одна маленька ложечка може отруїти людину.

Обяві: — Віддах з уст чуті запахом трутини, білі уста, великий біль, дрожі, тужкий віддих, зменшені чоловічки в очах.

Ратунок: — виполоскати уста алькоголем, 10%. Після це сейчас ю мікря, і ратування самому, нім лікар прибуде.

1. Дати хорому пів літри молока змішаного з двома ложками „Епсом Салтс”

2. Дати пів дозина або дозин сирових яєць з молоком.

3. Дати чаю з лену (флекс сід)

4. Уважати, щоби температура не упала нижче звичайної. Отже треба прикладати горячі річи до ніг, живота і плечей, як на дрожжі.

Аршеник — Паріс Грін.

Paris Green — ярутини па мухи на бараболях, шурі і жиши.

Обяві: — Насадки пекають ся за годину або скоріше. Великий біль в жолудку, великі воніти, нудьга, біль голови, бігунка, слабий пульс, глибокий віддих, застражене, дрожі і смерть в 24 годинах.

Ратунок: — Після це сейчас по лікарі, повідомляючи про причину. Поки лікаря нема, робити ось так:

1. Випомпувати жолудок, як можна дістали шовітку від жолудка.

2. Коли ж ні, то дати одно горнятко рицинового олійку (Кестор Ойл), пів дозина сирових яєць з молоком, пів горнятка ванільної води.

Сейчас післати до аптеки, щоби зробив лік який називає ся:

Ferri Hydroxidum cum Magnesii Oxido

Формула того ліку така:

Liquor Ferri Persulphatis BP 40 mills

Magnesium Oxide ... 10 grams

Aqua ad ... 1000 mills

Доза — чотири великих ложки на раз. Повторити ще цві збо три години, як потрібно.

Накопи худоба утройте ся — давати то саме, тілько доза має бути вісім разів так велика. (Давати багато рицинового олійку).

Отроєні Формаліною (Formaldehyde).

Одна маленька ложечка сеї трутини може отроїти людину. Хто тим отроїть ся, давати пити сирої яєць з молоком і час від часу Spts Ammon. Aromat. 30 крапель з водою.

Іодина — (Iodine).

Симптоми: — Біль в жолудку, воніти, бігузка, біль голови і горла.

Ратунок: — Дати зів житри розробленого крохмалю випити, або хліба і води, молока із блаками з яєць. Випомігувати жолудок і знов давати хліба з водою, або розробленого крохмалю.

Фосфор.

Фосфор є часеми в сірниках, трутині на миши і щурі.

Симптоми: — Біль і горячість в жолулку, воніти, бігузка, воніти чуті так як залях чоснику, слабе серце, червонячі плями на шкірі, конвульсія і смерть.

Ратунок: — Щоби вичистити жолудок з трутини, дати Епсом Солтс велику дозу, або Магнезій. Олійку, молока, ні сироїх яєць не треба давати пити.

Як аптекар є близько, то сейчас дістати одну пігулку Potassium Permanganate Grs V, розпустити її в окладній воді і дати хорому висипти.

По сім давати що лів години пів маленької ложечки терпентини змішаної з водою. Як нема аптеки і сеї пігулки не можна дістати, то розробити одну велику ложку меленої гірчиці в шклянці води і дати хорому випити. Се повторити кілька разів доти, поки не вийде на воніти.

Отроєні губами.

(Mushroom of Muscarine and Poisonous Fungi).

Симптоми: — Воніти, бігузка, привид перед очима, як слімаки і т. п., задурене і смерть.

Ратунок: — Випомігувати жолудок сей час помпокою, а як сого нома, то дати дві маленьких ложечки гірчиці змішаної з літною водою. Повторити се три або чотири рази, що чверть години, поки воніти не вічнуться. По тім дати ряженкового саліжу чотири великих ложки.

По вонітах дати одну велику ложку горівки і робити горячі обклади.

Синий камінь.

Ознаки отроєння — смак металю, корчі в жолудку, воніти і блігунка, умучене і спрага.

Ратунок: . . Дати на воніти, коли сами не вачнуть ся. Дати ложечку або дві гірчиці, що шклянки літної ягоди. По вонітах дати молока, сиріх яєць, або звичайного мілга. По сім одну велику ложку кояку, або горівки, як є.

Коли йде ся до аптеки купувати якесь лікарство, то най-лішіше відписати собі на картку англійську назву, щоби бути певним, як воно називає ся.

За іншими інформаціями пишіть на адресу:

M. LAZECKO,
918 Boyd Ave., -- Winnipeg, Man.

БУВАЮТЬ І ТАКІ ДІТИ.

Появилася в місті зараза між дітьми і одні родичі пі-слали явое дітей на фарми до знакомих, де будуть безпечної перед слабостию. По тискневи родичі дістають такого листа:

— Відколи ваші діти в нас, то нам вже і зараха не страшна.

В АПТИЦІ.

Купує чоловік в аптекі лікарство (а добре глухий був) і питает:

— Кілько належить ся?

Сімдесят і п'ять центів — каже аптекар.

Глухий не дочув, отже кладе 5 центів і йде. Вже був в дверах, як аптекар сягнув по гроши і бачучи, що всього є 5 центів, крикнув:

— Гей, чоловіче добрий, доплатіть!

Але глухий не чув і пішов. Покрутив тоді аптекар головою та каже:

— Ну, ну, не боятось ти мене опукав. Все таки 4 центи я на тобі заробив!

КАНОНІК.

— Хайміхо, чим ваш син при війсусу?

— Ну, він каноніком.

— А хиба він вихрестив ся?

— Ну, чого йому вихрестити ся... Він служить при ка-нонах, то чому він не канонік?